

ISAIA

Yá pò kú láe bee guu

N Ebelu yáó Isaia tó bọ́ọle m̀è Dii ì ní suaba. Ama Lua gbé́ọ suabaa doũ ní pò pò gbé́ọ ịọ yao. A yáí láe bee yáí ì dimá. A lée m̀èn bààõ ní soolooe (66) kpaalea lée àaõ:

Lée 1 e 39 Anabi Isaia k̀è Lua l̀edọekena ù Yelusaleũdeone yãpãsi ɔ́ọe. ɔ́ọ bee Egiptio gbãa lé sọaa mé Asilio gbãa lé káfi.

E wàò gé Yesu Kilisi ii ẁè 734, ɔ́ọ pò Aaza de Yelusaleũ kía ù, Silio ní Isailio (wí me ịọ Eflaiũ) l̀edoukè, ọ́ aa zíkà ní Yuda, ké Yudapio e namá, wí zíkà ní Asilio.

Ẁè 722-721 guu Isaili bùsu m̀ide. Asilio ní m̀ewia Samali si, ọ́ aa tà ní gbé́ọ.

Ẁè 701 guu kí Ezekia kpalableɔ́ọ ọ́ Asilio koezò Yelusaleũzi, ọ́ aa Yuda bùsu kpaalè.

ɔ́ọ bee anabi Isaia b̀ò gupauu neɔ́na ù, aà yáọ adoa. A m̀è Asilio ẁétẽam̀ané b̀ò Lua k̀ie, àle a gbé́ náaisaidepio swágagae. A ɔ́ Yelusaleũ d̀aanao lekpaainzi dasioi ní ní b̀oa ikoyã k̀peo ní ní yázesaiio ní lousisiyã pò aa koleao ní ní gbãam̀oa taasideoneo ní yãpãleɔ dasi. Ama tó kai m̀ò, anabipi yã'oané ì ní gba s̀õ, ì ní ǹòse níninée.

Yápii guu Isaia ì oné aa Lua náaikè, atẽsa lé pò a gb̀enéọ, aai zike aà yãdileaowa. Isaia ò à kpàle à síwà à m̀è, sema luanaaikèa mó ní yãmaakeao, baade zia yáọ musu ní ẁéledeɔ yáọ ịọ ní gbãadeɔ yáọ pii.

Lεε 40 e 55 ñ wĩ mε Isailiõ nòseninia yá. Bùsu yáõ lile sa. Babilonideõ mé aa gò dɔaaa Asiliiõ gbεu, aame gò gbãa vi, ñ aa Yelusaleũ sĩ e wàò gé Yesu Kilisi ii wè 587, aa gbé pò kú a guuõ nàaa tàrnõ. Gbé pò wà ní séle wà tàrnõõ lé kō lala wàle mε: Lua wéle kaaleaá Babiloni táaõ ziblea Isailiiõ Luawa yà mɔɔɔ? Wà ní ké bùsu pò Dii kpàmáwa zãã, wà gĩné aa lousisi Dii kpéu, ñ an pò na bo, aa ðile Dii pãkpãnzie, à kàaagu mãan lò, ge a gbãa vi bon lò, wa dõo.

Gbé pò an pò yaapio ñ ãnabi lé yã'oné. A mè Lua a zike Pεεsio kí Kilusi nòse guu, ké à a gbéõ suaba. A ní bo a gẽn plaade lá à ní bó Egipi bùsuu yãawa, Lua gbépio i ea ta bùsu pò Lua kpàmáu. Lá Lua mé dúnia Kena ũ, a fĩ yá pò a mɔ o, i gbasa ke. Gbé pò ziblémápio táaá pò gianaone.

Wedba yápioi guu yá mèn síiõ ku, àle gbé pò wĩ mèè Dii zikena yã'o: (42.1-4, 49.1-6, 50.4-9, 52.13-53.12). Lua bàakuañõ gbεzã lá guu gbépi mé Yesu Kilisi pò wà dɔaa wà aà yã'ò ũ (Zin 8.30-35).

Lεε 56 e 66 yáá gbé pò wà tàrnõõ ea sua Yelusaleũ yáε. E wàò gé Yesu Kilisi ii wè 538 Pεεsio kí Kilusi ɔdà láu à mè gbé pò wà ní séle wà sùrnõõ ea tá ní bùsuu, aai ea Lua kpé keke wà dɔ. Ké aa kà we, yá zĩ'ũ ní lé. An mεεwia Yelusaleũ ñõkpà, gbé pò aa gò beõ bùsu kèaakèakõε, mé luanaaikenaõ dasi bo. Wàle yãke a zéwao, baa kúlea táaone èa fẽle ní gbãao se.

Ama ãnabi Isaia azia òbné Dii zina ũ, à bao na kpà taasideone, à posiadeõ gbà sõ. (61.1-3). Gɔɔ pò

Yesu m̀̀, a d̄s z̄i p̀́ a m̀́o k̄eíá ānabikez̄iπie. (Luk 4.16-21).

Isailiᵒ swágbaak̄ea

¹ Yá p̀́ Am̄zu né Isaia è Yuda bùsu n̄ Yelusaleũo musu Yuda k̄iaᵒ Uzia* n̄ Yotaũo† n̄ Aazao‡ n̄ Ezekiao§ ḡoᵒn ke:

² Musudeᵒ, à yāma!

Gb̄é p̀́o kú z̄ileᵒ, à swákpa!

Asa ma Dii ma m̀̀,
ma n̄éᵒ s̄i ma n̄ gwá,

ᵒ aa ḡimazi.

³ Zu a dii d̄s,

zàaᵒina a bl̄ekal̄ek̄i d̄s,

kási Isailiᵒ ye yápi d̄sa yáio,

ma gb̄épiᵒ líᵒ yá d̄so.

⁴ Waiyoo bui duunk̄ena pi!

Tàae k̀̀ n̄ musu z̄ᵒ!

Gb̄ēnaz̄in v̄aik̄enaᵒ! Né vl̄āaᵒ!

Aa p̄ákp̄a Diizi aa mik̄pel̄iè,

aa sak̄à Isailiᵒ Lua Kuaadoadegu.

⁵ A ye aà ea á gb̄ē yà?

B̄óyāi a gi lé b̄o aà yá k̄pei?

Mi gyā s̀̀, s̄ᵒ ỳ̀èèè làa míᵒ.

⁶ Za á k̀̀s̄ewa e à g̀̀è p̀̀è á miwa,

aafia ku gueio,

sema b̄o n̄ fl̄àala iaᵒ n̄ b̀̀ò uusik̄eaᵒ.

Wi ᵒt̄ᵒ a keewa à ib̀̀ò,

wi n̄isimawà wà zwāa ỳ̀wàò.

* **1:1** 2Kia 15.1-7 † **1:1** 2Kia 15.32-38 ‡ **1:1** 2Kia 16.1-20

§ **1:1** 2Kia 18.1-20.21

7 A bùsu gò da giie,

á wéle tekù.

Bui zìlo á buapó sèle á wáa,

à gò da gii ké aa zìblèwà yáí.

8 Sìona mé gò ado lán vèebu kolakpewa.

A gò lán pèn bua yāayāasuwa,

lán wéle pò wà koezòíwa.

9 Mé i ke Dii Zìgòde wá kōnae tòwèeo,

dō wa gò lán Sòdòūwa,

wí bò lán Gómòwa.*

10 A Lua yāma,

á kía pò á yá muaa ní Sòdòūde.

A swādo wá Lua ikoyāi,

á Gómò dendae.

11 Ma Dii ma mè:

Sa dasi pò ále oa demee pòe ūe?

Sa pò wí a pò kátèu à tékù oaa

ní são ní pò mekpaa nísio ni bòmala.

Gáae ní são ní bleo au lí kamaguo.

12 Ké a mò ze ma ae,

démee bee gbèawái?

Pò kílímpaa ma uapi.

13 Asu ea ma gba pòpā lo,

má ye á tulaleti gíyāio.

Dikpe pò i ke móbòzì ní kámabogòo,

á kōkāapi vāie, má fōo.

14 Má za á móbò dikpeogu

ní dikpe pò i ke píi,

ì ma kù gbāa lán asowae,

ma kpasa ní a seao.

* 1:9 Daa 19.24, Lom 9.29

15 Tó a ɔsè musu a wabikèa,
 má a wé ga zuε,
 baa tó a wabikèa kɔsɔkɔsɔ,
 má swásiεio.

Gbèdε'au gɔ́kpa á ɔwa.

16 A zu'o, í gɔ́ gbāsísai,
 à yāvāi tó,
 má ye mà á e ní vāikεao lo.

17 A fεε ze ní maakεao,
 ío te yázεdekeai.

A gbé pɔ wàle gbāamɔnéɔ dazεwa,
 í yānakpa tone pɔ gwana vīoɔwa,
 í yágɔgɔ gyaa gbēandoɔne.

18 Ma Dii ma mè:

A mɔ wà ledoúke.

Baa tó á duuna gɔ́wá téεε lán wɔɔtēnawa,
 a gɔ́wá púuu lán buawaε.

Baa tó à gɔ́wá téεε lán gàalulawa,
 a gɔ́wá púuu lán sākāwaε.

19 Tó a wei mé a ma yāmà,
 áɔ á bùsue bee ble maa bleε.

20 Tó a gi sɔ́ mé a swágbāakè,
 wa á dεdε ní fēndaoε.
 Ma Dii ma lé mé ò.

21 A gwa lá wéle pɔ náai ví yāa gɔ́ káalua ũ sa.

Maakεa ní yázεdeo di a guu yāaε,
 tiasa gbēdenaɔ mé kò a guu.

22 N ánuusu tánkpakè,

n vēε maa kè íwa.

23 N dɔaanaɔ swágbāakè,
 aa nà kpáíɔwa.

Ampii aa ye gbagusaεi,
aaib kpáλεke gbai.

Aali yānakpa tonεowao,
aali leda gyaaozio.

²⁴ A yáí tò ma Dii Zígõde Isailio Lua Gbãade ma mè:
Kai ma ibεεo! Má tosiwáε,
ma pɔ i weewá.

²⁵ Má ɔdiεwáε sa,
mí á baasa lán mɔwa ní kasagbõo,
mí á gbãsi wolowá pii.

²⁶ Má tó ào dɔaanao ví lán yāawa,
á ledamadeo i gõ ní kua ziwa.

Bee gbεa wi me á wéλεε
yázede wéλε ge náai wéλε.

²⁷ Má Siɔnadeo bo íadaama guu,
an gbé pɔ nòselileo bo yázede yáí.

²⁸ Má taaedeo ní duunkenao wíwi piiε,
gbé pɔ aa pākpāmazio midε.

²⁹ Wí a á kú
gbéneli pɔ kàágu a sa'òmáyo yáí.

A gεε a gõ kpá á wéie
swalu sa'oa pɔ a zeoɔ yá musu.

³⁰ A gõ lán gbéneli pɔ a lá wòlowa,
lán swalu pɔ a í làawa.

³¹ Gõsa gbãa a gõ lán sè giiwa,
aà yākea io de tekona ũ.

A tékū ní a yākeao sānuε,
gbēε ao ku we à tépi deo.

2

Dii gbèstí

¹ Yá pọ Amọzu né Isaia è Yuda bùsu ní Yelusaleũo musun kẹ:

² Gọgbẹzāzī Dii kpé gbèsisi a gọ gbèsisiọ mide ũ.

Wa se lesi de sisisiọla,
bui pii i siu we.

³ Dasi a gé we aai me:
A mọ wà Dii gbèsisikū,
wà gé Yakọbu buiọ Lua kpéu,
i wá da a zéwa, wíọ beu.
Dii yádaané a bọ Siọna,
aà yá a bọ Yelusaleũ.

⁴ A yágọgọ buiọne,
a yákeke dasiọne,
aai ní fēndaọ gbēgbē lile soona ũ,
an sōnaọ sō máaso limibobo ũ.*
Buie a fēnda se a deezio,
wa zikaa dada lọ.

⁵ Yakọbu buiọ, à mọ,
wàọ be Dii gupuau.

Dii yákpalekẹgọzī

⁶ N n gbé Yakọbu buiọ vùaa,
asa gukpe oi yá tòmáe.
Aa ọdidi mào yáwa lán Filitēwae,
aa kọ ọ kù ní buipáleọ.

⁷ Anusu ní vuao di ní bùsuue,
an àizeeọ lé vío.
Sọ di ní bùsuue,
an zikasọgoọ lé vío.

⁸ Pọ pọ aa kè táaọ ũ di ní bùsuue,
aaí kuleke ní ọzipiọne.

* 2:4 Yoẹ 4.10, Mis 4.1-3

9 Gbēnazinao gō suuunno,
aa gō yèεε.

Nsu sùuukεr̄nno!

10 Bàale Dii zōoke gawi pò ì to vĩa ní kũε,
ní sɔɔ gbεu, ní ulε εu.†

11 Waladeo mi a gō pélea,
gbéó íandāa a midε.
Dii mé a tɔɔo ado gɔɔ beezi.

12 Dii Zigōde gɔɔd̄ile
yōodeoεε ní waladeo píi
ní íandāna pò aaì níziā sε les̄ɔ,

13 Libā b̄usu sεde lí gbāa zōo
ní Basana b̄usu gb̄eneliɔ píi,

14 gb̄es̄is̄i misonao
ní s̄is̄i les̄iles̄ɔ píi,

15 kalanga les̄ɔ

ní b̄ii gbāo píi,

16 gó'ilena laatanao

ní gó'ilena beεedeo pii.

17 Gbēnazina wala a kpále,
gbéó yōokea a busa.

Dii mé a tɔɔo ado gɔɔbeezi,

18 táa i ḡεε mío.

19 Tó Dii f̄εε ní d̄unia kpoεao,
wa bàale aà zōoke gawi pò ì to vĩa ní kũε,
gbéó ta gb̄è'εo guu ní vukpe'εo.

20 Zibeezi aa ní táa pò wa pí ní ánusuo ní vuao
wà kúlené kóle énaoεε ní sasio.

21 Tó Dii f̄εε ní d̄unia kpoεao,

† 2:10 Zia 6.15

wa bàale àà zɔ̀ɔke gawi pɔ̀ ɪ to vɪa n kũe,
 gbé̃ɔ̀ ɔ̀ɔb gbè'eo n gbè̃ɔ̀ɔ̀ guu.
 22 Asu gbēnazina náaikεo.
 Iana ɪ weð, bɔ̀n àà ũi?

3

Yadaa Yelusaleũdeɔ̀ n Yudaɔ̀la

- 1 Gwa! Dii Lua Zigɔ̀de
 a lípana pɔ̀ Yelusaleũdeɔ̀ n Yudaɔ̀ lé gbãa'ewà gá,
 a n kùsũa n n ío símá píi.
 2 A n negɔ̀naɔ̀ n n zigɔ̀ símáε
 n n dɔ̀aanaɔ̀ n n ānabio
 n n māsokεnaɔ̀ n n gbēzɔ̀ɔ̀.
 3 A n sosa badeɔ̀ n n gbãadeɔ̀ símáε
 n n lɛdamadeɔ̀ n n ɔ̀zikεnaɔ̀
 n n welelekenede kàsaɔ̀.
 4 A èwaasonaɔ̀ kpáné kíaɔ̀ ũ.
 Gbé̃ pɔ̀ an yá ɪ gé n kpeo à su n aeoɔ̀ mé aa dɔ̀aané.
 5 Wa kɔ̀ bɔ̀ɔ̀'ɪ mi,
 gbé̃ n a gbé̃o, gbé̃ n a gbé̃deeo.
 Èwaaso a gbēzɔ̀ lele,
 beεεsaide a zɔ̀adɔ̀ gawidewa.
 6 Gbé̃ a a dāuna kũ a mae be, i oè:
 N ula vɪ, kewēε dɔ̀aana ũ,
 kaaũε bee kekεa gò n yá ũε.
 7 Zibeezɪ sa i pũna à me:
 Ma gēne no.
 Pɔ̀blea ge pɔ̀kasa ku ma beo,
 n̄su ma kpa gbé̃ɔ̀ne kía ũo.
 8 Yelusaleũdeɔ̀ lé fua,
 Yudaɔ̀ lé ke kélεkεle.
 An yá'oa n n yākeao b̀ Dii kpe,

aa lè'è Dii gawidewa.

⁹ Wa ní tàae dō ní wéwa,
aaí ní duunake gupuau lán Sòdòũdeowaε,
aali kpaguio.

Waiyoo ampio, aa kisia ì níziε.

¹⁰ A o gběmaawne aaw ku aafia,
asa aa ní yákeaw gbé'e.

¹¹ Waiyoo vāikenaaw! Aa yā'e,
asa pó pó aa tò mé a bolené.

¹² Ewaasonaw lé ma gbéow weta,
nawé mé lé kiblemá.
Ma gbéow, á dwaanaw mé lé á sāsā,
aale á da zé vāiwa.

¹³ Dii mō zōle a gínaa,
à fēle lé yákpaleke ní gbéow.

¹⁴ Dii lé yāda a gbé gbēzōow ní ní dwaanawla à mē:
Amε a awmāle ma vēebuū,
a taasidew pōw náaa á kàle á kpéow.

¹⁵ Déme á gbá zé à ma gbéow wíwi
à taasidew dēowzōi?
Ma Dii Zīgōde, māmε mále á la.

Yelusaleū nawé

¹⁶ Dii mē, Siōna nawé yōow vī,
aaíow bebe wāow ní waa bōbōw ní aε,
wāow wéblaawu bilebilené,
aaíow taa'ow metεmetεε
ní zā kōfideow daa ní gbáwa.

¹⁷ A yáí Dii a to Siōna nawé mi bōkeleka,
a to an mi gbáa ke.

¹⁸ Zibeezī Dii a ní nawmblebōow wolomá,

zãdangbawao ní falanao ní ònɛɛo

19 ní swálio ní zão ní sálanao

20 ní pókummusuo ní gãsígbɛo

ní seo ní tulaleo ní ɛsebao

21 ní tãanao ní tãana ní pɔo

22 ní zwãao ní pɔɔgãuo

ní ula gbãao ní kiopɛnao

23 ní díio ní póle lɛɛnao

ní tulu pɔ aai dío ní gomusuo.

24 An gí na gbɛu, gí íi mé a gɔ do,

an se gbɛu, zò ba mé ao do ní pi.

An mitãa gbɛu, migbaa mé a gɔ,

an pɔkasao gbɛu, zwãnkasa ao yea,

an maa gbɛu, mò wãa seela mé ao ku.

25 Wa á zão dede ní fɛndaoɛ,

wa á nɛgɔnao dede zí guue.

26 Siɔnadeo wɛnake aa ɔoɔo,

aa gɔ kálɛa tooɛ ɔgii.

4

1 Zibeezi nɔɛ gbɛɔn soplao gɔɛ mɛndo sikɔwa aa me:

Wão wázia gwa,

wíɔ pɔkasa ke wáziaɛ.

Wibɔwɛɛ, n tó io kuwá.

Vlã pɔ Dii a to à pá

2 Zibeezi Dii a to Isailio vlãpa,

ao maa mé ao gawi ví.

An bùsu pɔo ao zɔo,

a Isaili kɔnao ka bɛɛɛ ní gawiowa.

3 Gbé pɔ aa gɔ Siɔnao,

gbé pɔ aao ku Yelusaleüpio,

wao o gbé pɔ wà ní tó kè wɛni taalaupioɛ Lua gbéɔ.

4 Dii a Siṓna nṓeṓ áma wolomá,
 a gbēde'au wolo Yelusaleüdepíṓwa.
 Tó à yákpalekèrínṓ ní téo màa,
 5 a telu kúle Siṓna gbèsísi
 ní gbé pó káaaa weṓwa píi fáane,
 i tēlepíṓ gupua kúlewà gwāasína,
 asa Dii gawi mé a kúlewà píi.*
 6 Aṓ de mikpakii ũ fáane,
 ké à uena dańla íatē gbāa yái.
 Aṓ de yekii ũ lṓ,
 ké wà e ulēu zàa'iana ní louoe yái.

5

Dii v̄ebu

1 Má lesi ma yenzidee àà v̄ebu musu.
 Ma yenzide v̄ebu ví s̄ísi táaede pṓleu.
 2 A a gu bí à a gbēṓ kòle,
 à v̄eli maṓṓ bàu.
 A gugwakii lesi dà a guoguo,
 à v̄ef̄ekii yò a guu.*
 Aà wé d̄oi à né maa íe,
 ṓ né gia a ìè.

3 Tiasa Yelusaleüdeṓ ní Yudaṓ,
 à yágṓgṓw̄ēe, mapi ní ma v̄ebuo.
 4 Yá kpele mé gò mà ke ma v̄ebue,
 mé mi keṓ ní?
 Ma wé d̄oi àà né maa ímee.
 Bóyái à né gia ímeei?
 5 Tiasa má oé lá má ke ma v̄ebue:
 Má a kaa gbooe, wí a òṓkpa,

* **4:5** Bṓa 13.21, 24.16 * **5:2** Mat 21.33, Maa 12.1, Luk 20.9

má a bíio daaíε, wi ñzñwà.

⁶ Má pákpaìè,
wa a lío mibo bo, wa a sēwao.
Lεaa ní lεsikaoo mé a fεε we,
mé má o louε asu ma we bo.

⁷ Isailio mé Dii Zígõde vëebupi ũ,
Yudaο mé kaa pó í pɔnakεò ũ.
Yázεde a wèεε, ñ gbēdeεa mé kò,
aà wé dɔ maakεai, ñ búbua mé dɔ.

Waiyoo vāikεnaο

⁸ Waiyoo gbé pó aai kpé nanakõwa,
aai bú pépekõε e gu láa,
aai gõ bùsu ví ndoɔ.

⁹ Dii Zígõde ò, ma swá mà à mè:
Ua yálalapiο gõ uazí ũε,
bε zõ maapiο gõ bezia ũε.

¹⁰ Baa vëebu bà kwi,
a vëε a ka litili baoo,
pówεna zaa lε baso tãa guu,
lε kwi wa e.

¹¹ Waiyoo gbé pó aai fεε kɔɔkɔɔ
wàɔ kpálekε í gbāai,
aai gēgē vëei gwāasina
e à gè fèlérinɔɔ.

¹² Mɔɔna ní kotilio ní gāao ní kuleo
ní vëεo ñ aai pɔnakεò.
Aali Dii yākeao dao,
aali laasookε zí pó a kèowao.

¹³ Ma gbéò ñnokēsāama yáí
wa ní séle tárinɔε.
An gbé gbiao gaga ní nɔanaoε,

imi a ní daside de.

14 A yáì tò bɛda lé vù,

à lɛ'èlɛ à gɛagɛ.

An gawideɔ ní ní dasideɔ siu we,

ní ní zɔadeɔ ní ní pɔnakɛnaɔ sãnu.

15 Gbɛnazinaɔ gɔ suuunno,

aa gɔ yèɛɛ,

waladeɔ gɛɛ a gɔ kpá ní wéi.

16 Dii Zigɔde a tɔbɔ yázɛde guu,

Lua Kuaadoade a a kuaadoake ɔloné yákea a zéwa guu.

17 Sãɔ i gbasa aaɔ kú ní dádákɛkii,

sãɛbɔlonɔɔ pɔble ɔdeɔ beziapiu.

18 Waiyoo gbé pɔ aaì yāvãì dɔ ní pi ní mɔafilio,

aaìɔ ní duuna gálɛ ní kpɛ lán zugowaɔ.

19 Aaì mɛ: Yá pɔ Lua kũa,

aa bɔd kpakpa wà wɛsiɛ.

Yá pɔ Isailio Lua Kuaadoade lé yá mó wà e.

20 Waiyoo gbé pɔ aaì mɛ vãìɛ maa

mé aaì mɛ maaɛ vãìɔ.

Aaì gusia dilɛ gupua ù

mé aaì gupua dilɛ gusia ù.

Aaì ù dilɛ na ù

mé aaì na dilɛ ù ù.

21 Waiyoo gbé pɔ aaì e wà kà,

aaì níziã dilɛ ònɔna ùɔ.

22 Waiyoo gbé pɔ aa tɔbò wɛmia guuɔ

ní gɔsa pɔ aa í gbãã yãalɛa dɔɔ.

23 Aaì yãnakpa tàaedeɔwa gbagusaɛ yáì,

aaĩ gbẽmaaɔ yá málɛné.

24 A yáĩ tò lá té ì áwa sāsā
mé sē ì kwé té guu,
màa an zínaɔ yó,
an vúɔ gē ní íanao lán luutēwa,
asa aa gĩ Dii Zígɔde ikoyāi,
aa sakà Isailiɔ Lua Kuaadoade yáue.

25 A yáĩ Dii pɔkũmabòbò a gbéɔwa,
à ɔ ue sù má à ní gbé.
Gbèsìsìbò dèe,
an gɛɔ gò kálɛ bàasi lán b̄sawa.
N beeɔ pii aà pɔkũma i kpáɛɔ,
aà ɔ gi looańɛ.

26 Dii gudɔkɔ̀ek̄i d̄iɛ bui zàzãɔne,
à swe pè gbé pó kú tɔɔɛ léwaɔzi.
Gwa, aale mó wáawáa d̄iio.

27 An gbēe i kpasao,
an gbēe i gēnaɛɔ.
An gbēe lé igofampao,
i lé ní gbēe d̄ed̄eɔ.
An gbēe pɔdɔmpi i f̄esio,
an gbēe kyaleba i k̄eɔ.

28 An kaɔ lena, an sáo k̄ā piiɛ,
an s̄óɔ swe gbāa lán gbesiwa,
an s̄ógoɔ gbá lé liasāiz̄o lán zàawa.

29 An k̄fi d̄ɔ lán nòɔmusuɔwa,
aale p̄na lán nòɔkusi b̄ɔb̄ɔwa.
Aale lé kú p̄wa ní palaaɔ,
aale taò, gbēe a f̄ĩ gé síio.

30 Zibeezĩ aaɔ p̄namá lán ísia p̄naawa.

Tó n bùsupi gwà,
gusia ní yooyeao mé aɔ ku we,
gu a sisi luabesiana yáí.

6

Lua Isaia dilɛa ɔnabi ũ

¹ Wẽ pɔ́ kí Uzia gà,* ma Dii è zɔ́lɛa báawa musumusu, aà gomusu pɔ́ bãɛ aà gbázi aà kpé pà. ² Malaika gudɔ́anaɔ ku aà mia, an baade gàsia soolosoole. Aa a mèn plapla kù ní oaa, a mèn plapla sɔ́ ní mewa, a plapla pɔ́ gɔ́ɔ s̄ aai vuaò. ³ Aale Okɔ́ɛ:

Kuaadoade, Kuaadoade, Kuaadoade Dii Zígɔ́de!

Aà gawi dúnia pà pii.†

⁴ Lua kpé kpɛɛleliɔ̀ dèe tɔ́lɛu malaikapiɔ̀ lɔ́ yáí, s̄ súɛɛ kpépi pà.‡

⁵ Ǿ ma mè: Yá gɔ́aɛ sa, kegua, asa ma lé gbáɛaɛ, mé gbé pɔ́ má kú ní guuɔ́ lé gbáɛa, s̄ ma wɛs̄i Kí Dii Zígɔ́dele. ⁶ Ǿ malaikapiɔ̀ do tɛyɔ́ sè gbagbakii ní kpàoo, à vùà mòò ma kíi, ⁷ s̄ a zò ma léwa à mè: Lá à zò n léwa, n tàae kèma, wà lakà n duunaan we. ⁸ Ǿ ma Dii lɔ́ mà à mè: Dé má zii? Déme a géwèei? Ǿ ma mè: Má ké! Ma zii mɛ. ⁹ Ǿ à mè:

Ge n̄ o gbéɔ́nɛ,

aa swákpa aao gé yáemasai,

aa wétei aao gé yáedɔ́sai.

¹⁰ N ní wé dené ke aasu gu'eo,

n̄ ní swá gbáakúné ké yá su gɛuo,

n̄ ní nòsɛ tatané ké aasu yáe d̄s

* **6:1** 2Kia 15.7 † **6:3** Zia 4.8 ‡ **6:4** Zia 15.8

aa εα sua, mí n gbágbāo yáí. §

11 Ǿ ma àà là: Aò de màa e gɔɔ ũma ni, Dii? Ǿ a wèa:

E gɔɔ pɔ an wélepɔ kwè wíliũ,

gbēe ku a guu bo,

mé wà n bùsupi kàale dèɔɔ,

à gò bezia ũ,

12 mé má tò wà tà n a gbéɔ zāzā,

wà bùsupi tò da fɔɔɔ.

13 Baa tó an gbéɔ kwide gò we,

wa εα n tòlbzɔ bo.

Lá wí kpakpaa ge kpàkefɔɔli zɔ

a miɔna i vlāpa,

màa bui pɔ a kua adoa a gɔ a miɔna ũ.

7

Emanueli seela

1 Gɔɔ pɔ Yotaũ né Aaza, Uzia tɔũna de Yudaɔ kía ũ, ɔ Siliɔ kí Lezini n Isailiɔ kí Peka, Lemalia néo

gè lélei Yelusaleũwa, ɔ aa fùa.* 2 Ǿ wà gè wa ò

Davidi bui Aazapie wà mè: Siliɔ ledoukè n Eflaiũ

buiɔ. Ǿ sɔ kèaàgu n a gbéɔ, aa lùalua lá íana ì likpe lá

deedeewa. 3 Ǿ Dii ò Isaiaε à mè: A bo gé dai Aazale

Ikalekí Musu íze lé pɔpizeu n n né Gbēkōnao' easuo, †

4 ní oè aàò kú n laaio kpálea, asu to vía a kũ yàa

miɔn súelede mèn plapiɔ yáio. Asu to iwāa ka a pɔa

Siliɔ kí Lezini n Lemalia néo pɔbɔa n níu yá musuo.

5 Siliɔ n Eflaiũ buiɔ n Lemalia néo vāikpaaíaanɔ aa

mè, 6 wà gé lélei Yudaɔwa wà gbāamɔné, wà n ke

yáiyai wí Tabeeli né kpáné kpalau.

§ 6:10 Maa 4.12, Zaa 12.40, Zin 28.26-27 * 7:1 2Kia 16.5 † 7:3
Isa 10.21-22

7 Ma Dii Lua ma m̀̀e:
 Bee a k̄eo, bee a r̄i leo,
 8 asa Damasi m̀̀e Sili b̀̀usu mi ũ,
 Lezini s̄o, ōm̄e Damasi mi ũ.
 W̄̀e b̄aās̄o ḡbea Eflaiũ buīo ḡs̄ w̄iwia,
 aāo de p̄oe ũ lo.
 9 Samali m̀̀e Eflaiũ buīo b̀̀usu mi ũ,
 Lemalia n̄e s̄o, ōm̄e Samali mi ũ.
 Tó Aazapi i ze r̄i ma náaik̄eao,
 āo z̄eao.
 10 Dii èa ȳá'ò Aazāe à m̀̀e:
 11 Seela ḡbea ma Dii n Luawa,
 baa ȳá p̄o kú za t̄ōle n̄onau,
 ge ȳá p̄o v̄i luab̄epuanaa.
 12 Ō Aaza m̀̀e:
 Má seela ḡbeao,
 má Dii le mà gwao.
 13 Ō Isaia m̀̀e:
 A ȳama Davidi buīo!
 Gb̄enazināo k̄pasaá̄n̄o i m̄ówá̄o,
 ō á ye ma Lua k̄pasaá̄n̄o la?
 14 A ȳái Dii a seelakēé azia.
 Gwa! W̄̀endia l̄eso a n̄osi‡
 à n̄e'i ḡs̄e ũ, i tók̄paè Emanueli. §
 15 Tó à z̄s̄ok̄ù, m̀̀e a v̄ai d̄s̄k̄s̄e r̄i maāo, v̄if̄ai r̄i z̄o
 m̀̀e āo de āa p̄oblea ũ. 16 E n̄epi āo ḡe k̄ai v̄ai d̄s̄ak̄s̄e r̄i
 maāo s̄o, k̄ia gb̄ēon pla p̄o r̄i r̄i v̄ia v̄īo b̀̀usu a ziabo.
 17 Dii a ȳam̄one r̄i n gb̄ēo r̄i n de b̄edēo, ōm̄e Asilīo k̄ia
 ũ. Za ḡōo p̄o Eflaiũ buīo r̄i Yudāo k̄èk̄ōwa, ḡōo bee taa
 i k̄eo.

‡ 7:14 Mat 1.23 § 7:14 Bee m̀̀e Lua kúwan̄o.

18 Zibeezi Dii a swe pe ūsinaozi Egipi swaɔ zɔ̄leu
 ní zó pó kú Asili bùsuuɔ. 19 Ampii aa mɔ kpa swa'e
 zòoloo guu ní gbèsoɔɔ ní le kpeɔ ní bia'eɔ. 20 Zibeezi
 Dii a gẽ sémá Uflata baale Asiliɔ kía ũ, i á miká ní
 á mekáɔ ní á lekānao waoé. 21 Zibeezi wa zuda ní
 bleða mèn plao daaleu. 22 Pó beeo ví mé a gõ di gbé
 kōna pó gò bùsupiuɔne, vífāai ní zóo iɔ de ní poblea
 ũ. 23 Zibeezi gu pó v̄eli òaa soɔ pó kà ánuusu ɔwatē
 òaa soɔ ũ kuu, leaa ní lesikaoo mé a gõu. 24 Wali gé
 toekai we ní gbàlao, asa leaa ní lesikaoo mé a gupi
 sisi. 25 Sìsi pó wà bú kèuɔ s̄, gbēe a gé we lo leaa ní
 lesikaoo yáí. Wa zuɔ ní s̄o gbae aa kilimpapau.

8

Póɔnaagõ Póɔselekpakpa

1 Dii òm̄e mà taala kooa zõ se mà yáe bee
 kēwà: Póɔnaagõ Póɔselekpakpa. 2 Ma sa'ona Ulia
 ní Belekia né Zakalio sisi aao dem̄e yápi seeladeɔ ũ.
 3 Ké ma wule ní ma nɔ ánabio, à n̄s̄i à ne'í gõe ũ. ɔ
 Dii òm̄e mà tókpaè Póɔnaagõ Póɔselekpakpa. 4 E
 ào gé Naa ní Baao oi d̄, Asiliɔ kía a Damasideɔ àizeeɔ
 naaa, a Samalideɔ póɔ séle. 5 Dii òm̄e lo à m̄è:
 6 Gb̄é beeɔ sakà Siloe* í pó lé bàale busebusegu,
 ɔ aa zè ní Lezinio ní Lemalia néo.
 7 A yáí tò má ní pá ní Uflata í zõ pó a sìs̄i se à daguao,
 ɔm̄e Asiliɔ kía ní a gbé gbiaɔ ũ.
 8 A pa gẽ Yuda bùsuzi,
 i dagua, i bùsupi kũ a n̄e.
 Ipi yàasa lé da ní bùsua píi, Emanueli.

* 8:6 Zaa 9.7

⁹ Buipāleᵛ, à zì sɔuke, wi á wíwi.

Bùsuzāzādeᵛ, à swákpa!

A gōkeᵛᵛ séle, wi á wíwi,

A gōkeᵛᵛ séle, wi á wíwi.

¹⁰ Baa tó a lekpaai, pãe.

Baa tó a yādīle ní kōo, a keo,

asa Lua kúwanᵛe.

Viakɛa Luaɛ

¹¹ Dii a ɔ gbāa nāa à yā'òmɛɛ, à ledāa à mè másu
gbépiᵛ kea keo. A mè:

¹² Yá pó aale gwa lekpaainzi yá ũ,
ńsu dīle màao.

Yá pó aale viakɛè, ńsu keèo.

Nsu to iwāa ka n pɔao.

¹³ Nyɔ Dii Zīgɔde yāma ado,
ɔme kù ñ viakɛè.

Aà yá mé de à iwāa ka n pɔa.

¹⁴ ɔme aɔ de n ulekli ũ,
mé aɔ de Isaili lee plaᵛne
gbɛ pó ï to wà gēmbɔlewà ũ,
gbesi pó ï to aa fu ũ.†

Aɔ de Yelusaleūdeᵛne bai ũ.

¹⁵ An daside a gēmbɔlewà,
aa fu, aai ke kélékɛle.

Aa si baipiu, i ní kú.

¹⁶ Má pó fi yápi taalawa seela ũ,

má kán'ɔ lé yādanepiwa ma ïwaᵛne.

¹⁷ Ma wé dɔ Dii pó mikpedɔ Yakɔbu buiᵛnezi,
má aà náai ví.

† **8:14** 1Pie 2.8

18 Má ké, ní né pò Dii kpàà.† Wá de Isailiõne àsi pò Dii Zigõde pò kú Siõna gbε musu ò seela ũ.

19 Tó wa òé à gé wεlende ge gèsisina pò aaiò yā'o ní kòlou hūuò kíi, yāgbεaa á Luawa mé maaò lò? Wí gbé bée àsi gbεa γεowa yà? 20 A γε Lua ikoyādanε gwa. Tó an yá i kpaaiòò, gu i dóné yāao.

21 Aa bàabāabo ní būsuu, nɔana a ní de, aa ke wēna. Tó an yèεε làa, an pò a pa, aai ní kía ní ní diio ká. Aa musu gwa, 22 aa zīle gwa, yā'õma mé a ní le. Aaò ku gusia ní pòsia zõo guu, aai gõ gusia níiniuu. 23 Ama gbé pò kú yā'õmaupiò aaò ku gusiapiu gõpiio. Wà Zabulõni buiò ní Nefatali buiò bùsu kpεbò yāa, āma wa Galile bùsu pò buipáleò kuu kpεla zia za ísialeu e à γε pε Yuudē baawa.

9

Wà ne'iwēε

1 Gbé pò aa ku gusiauò gupua zõo è, gu dò bùsu pò kú ga lézi deõne.*

2 N tò an pò kèna zõo, n ní gbá pòna maamaa.

Aale pònakε n aε
lá wí ke pòkεkεgõwa,
lá aale ziblea pò kpaalewa.

3 Asa n zuu pò wa dànέ ní gāu ní go pò wāle ní gbēdo è'ε.

N ní wetānapio fù
lá ní kè Madiāõne yāawa.

4 Zigõ kyaleò ní ní ula pò au gõkpawàò, wa káteu à tékū yàa ũε.

† 8:18 Ebc 2.13 * 9:1 Mat 4.15-16, Luk 1.79

5 Asa wà ne'iwẽẽẽ,
 wà wá gbá neḡḡẽ.
 Lua kíakemi dĩè,†
 wáli oè Lɛdamade Bɔnsaede, Lua Gbãade,
 Mae Gɔɔpiide,‡ Aafia Kía.
 6 Àà kpala zɔɔ ní a aafiao aɔ lé vɔo,
 aɔ zɔlɛa báawa Davidi kpalau.§
 Àà kpala zínapeleá aɔ gbãa,
 aɔ yáḡḡḡ wásawasa a zéwa gɔɔpiiẽ.
 Dii Lua Zígḡde áia mé a mós ní beeo.

Dii pɔpaa Isailiɔzi

7 Dii yá'o kpàsá Yakɔbu buiɔne,
 yápi a wi Isailiɔ musue,
 8 Samalideɔ ní Eflaiũ buiɔ yápi ma.
 Aa wala ní kàamaio vɔ aa mè:
 9 Kpé pó wa dò ní bilikiɔ kwè,
 wá bɔ ní gbɛɔɔ sa.
 Wà wá kaadɔenliɔ zḡzḡ,
 sɛde líɔ wá pé ní ḡḡẽ ũ sa.
 10 ɔ Dii ní ibɛɔ káfi,
 à ní wèlɔ sóikémá.
 11 Silíɔ bò gukpe oi,
 Filitɛɔ bò be'ae oi,
 aa Isailiɔ sḡsḡ ní lé pai.
 N beeo píi Dii pɔkúma a kpáɔ,
 aà ɔ aɔ looanlɛ.
 12 Isailiɔ i ea sù ní tɔtonawao,
 aai Dii Zígḡde kíi wɛɛɔ.
 13 A yáí tò Dii a Isailiɔ mi zḡ ní ní vláo píi,
 a ní zalíɔ ní ní kefuɔ zḡzḡ gɔɔ do kóũ.

† 9:5 Mat 28.18 ‡ 9:5 Zaa 14.9-10 § 9:6 Luk 1.32-33

14 Gbēzṣṣóó ní gbé pọ́ aai ní mi da íaó mé mipi ũ,
 ānabi εγεναο μέ vlápi ũ.

15 Gbේpiṓ dṣaanaο lé ní sāsāε,
 ṣ gbé pọ́ ténziṓ lé mide.

16 A yáí an èwaasoṓ i ka Diiguo,
 an tonεο ní ní gyaaṓ i keè wēnaũ,
 asa luayādansai vāikenaοn ní ũ,
 yādṓṣsai mé ìṓ dṓ ní léu.
 N beeo píi àà pṓkūma a kpáleo,
 àà ṓ aṓ looaílaε.

17 Yāvái ì fεlεmá lán téwa,
 ì kū lεaa ní lεsikaooowa,
 ì da dào ní likpεola,
 a lu ìṓ súlεe búuna bṓ.

18 Dii Zígṓde kpēnemuu a to bùsupi tésεε,
 gbēnazínaο μέ aao de tépi yàa ũ,
 gbēε a a dee wēnagwao.

19 Wa pọ́ li ṓplaaí,
 nṓana a gi àṓ ní dεε.
 Wa pṓble ṓzεεi, kási wa kǎo,
 baade a a gbédee sóso.

20 Manase buiṓ ke Eflaiũ buiṓnε,
 Eflaiũ buiṓ ke Manase buiṓnε,
 ampíi aai ke Yudaṓnε.
 N beeo píi àà pṓkūma a kpáleo,
 àà ṓ aṓ looaílaε.

10

1 Waiyoo gbé pọ́ aai yáfaasai ní gbēwetāao yādilεo.

2 Aai taasideo yāna símá,
 aai ma gbé wēnadeṓ yá málεné.
 Gyaa gbēandoṓ ì gṓ ní pọ́ mṓṣṓao ũ,

aaĩ netone p3 gwana v1oo waa.

³ Goo p3 Dii m3 ñadaiwá,

wà b3 za zãã wà m3 á músikɛi,
á kɛ kpelewa ni?

Dé kíi á baalɛ géu aà á misii?

Mákii á á àizɛɛɛ toui?

⁴ A kee kpéo,

sema à vlãnuu ní z1z33,

ge à3 ku gbé p3 wà ní dɛdɛɛ guu.

N beeo aà p3kũma a kpáɛo,

aà 3 a3 looãíɛ.

Dii yádaa Asilibla

⁵ Waiyoo Asili p3 aaĩ p3kũmab3b3mámɛɛ3!

Ɔmɛ ma p3kpɛñɛ go p3 na ma 3z1 ũ.

⁶ Máɛ ní kpak3a ní bui luayãdansaio,

máɛ ní z1 gbé p3 aa ma p3 fɛ3wae,

ké aa ní p33 naaa, aa ní àizɛɛ séɛ,

aaĩ 3z3má zékpa33u lán pèɛawa.

⁷ Ama yá p3 aalɛ yán weo,

làasoo p3 kúmán weo.

Gbé3 midɛa yá mé d3 ní s3wa,

ké aa e buio m13nz3 dasi.

⁸ Asa aaĩ mɛ:

Ma d3aana33 k1a3nɛ p1io lò?

⁹ Lá má kè Kaakemiɛ,

má kè Kalen3ɛɛ.

Lá má kè Amataɛ,

má kè Aapadaɛɛ.

Lá má kè Damasiɛ,

má kè Samaliɛɛ.

¹⁰ Ma 3b3 ma tã33 bùsu3 s1má,

kási s3 an diipio dasi

dɛ Yelusaleũ ní Samalio p33la.

11 Lá má kè Samaliε ní a táaᵛ,
 má kε Yelusaleũε ní a diiᵛo lé?

12 Tó Dii a yákea Yelusaleũ Sibna gbε musu lezè, a
 Asiliᵛ kía swágagaè wala pó a ví ní aà wεkūaamao
 yáí. 13 Asa à mè:

Má kè ní mazía gbãaoε ní ma ᵛnoᵛ,
 asa ma wé zεεε.
 Ma bùsu zᵛleᵛ dè,
 ma ní àizεεᵛ nàaa,
 ᵛ ma ní gᵛsa kpalablenᵛo pãle.

14 Lá wí ᵛgē bã sakpεu,
 màa ma buiᵛo àizεεᵛ nàaa.
 Lá wí gbε pó bã gòà séle,
 màa ma ní bùsuᵛo sí píi.
 An kee i kúu'oaᵛo,
 an kee i lewεaaaᵛo.

15 Tó wa moᵛo kūao, a zíkεε?
 Tó wi sii seᵛo, a zíkεa?
 Lípana a liaa ní a kūnaoε?
 Go a fεle ní gbé pó lé pᵛgbēᵛᵛoε?

16 A yáí tò Dii Lua Zígᵛde
 a ibabagyã kpa Asili kíapi zígᵛ kãapiᵛzi,
 i to té aà gawí kᵛ'ε.

17 Isailiᵛo Gupua a gᵛ té ũ,
 an Lua Kuaadoade a gᵛ tévua ũ,
 i kū Asili leaaᵛo ní aà lesikaoᵛwa gᵛᵛ do kóũ.

18 A aà likpεᵛo ní aà swaluᵛo gawí midε míᵛ,
 aa láa lán gyãe ibabaawa.

19 Lí pó a gᵛ aà likpεu aᵛo dasio,
 baa néfēnena a fᵛ a lé dᵛε.

20 Zibeezĩ sa Isaili kᵛnaᵛo na gbé pó lèlemápiᵛo kpε loᵛo.
 Yakᵛbu bui pó bᵛpiᵛo,

Dii an Lua Kuaadoade ñ aa nai ní s'anao sa.

²¹ Yakɔbu bui kɔnaɔ ɛa su,

gbé kɔnapio ɛa ze ní Lua Gbãadeo.

²² Isailio, baa tó á gbéɔ dasi lán ísiale ũfãawa,

an kɔnaɔ mé aa ɛa su.*

Pisaboa looaála ké yázede e ke zài yáí.

²³ Asa Dii Lua Zigɔde mé a mó

ní kaale pɔ a d'ileo á bùsuu píi.

²⁴ A yáí tò ma Dii Lua Zigɔde ma mè:

Ma gbé pɔ kú Siɔnaɔ,

Asilio á gbé ní flão,

aa go'ɔ séázi lá Egipio kèwa,

ãma ásu viakeneó.

²⁵ Asa à gò yɔɔ ké ma pɔ weewá,

mi gbasa pɔkũmabɔbɔmá mà ní dede.

²⁶ Dii Zigɔde a felemá ní flaalao,

lá à Madiã gbè ɔlebu gbe saewa.

A a go poo ísíaa,

là a kè Egipionewa.

²⁷ Zibeezi a ní aso go á gàu,

a ní zuu bɔé á nɔe à é'ɛ.

Asilio mɔa lélei Yelusaleŭwa

²⁸ Aa ku Ayata,

aa bòle ní Migɔnɔɔ,

aa ní asoɔ kàle Mimasa.

²⁹ Aa bòle ní gbeboleo,

aa bòokpà Geba,

Lamadeo lé lualua,

Gibea Saulu wéledeɔ lé bàale.

³⁰ Galiũdeɔ, à búbuape!

Laisideɔ, à swákpa!

* **10:22** Lom 9.27

Waiyoo Anatodeo!

³¹ Mademenadeo lé tîle,
Gebiudeo lé ulékii wεεε.

³² Goo bee aa pila Nɔbu,
aa ní gā gbāε Yelusaleudeone Siona gbèsisí musu.

³³ Gwa! Dii Lua Zigōde
ali lesipio zō,
ali zōpio né,
an gōnao kwε wiliü.

³⁴ A dào likpɛpi zōzō ní mɔoo,
likpɛpi i kwε Lua Gbāade aε.

11

Yese gōna kpalablea

¹ Yese miɔna a vlāpa a zínau,* a gōna a bo, i ne'i.

² Dii Nisina ao kuwà,
a aà gba òno ní wezēo,
a aà gba gbāa ní lɛdaama zéo,
a aà gba dōa, i to aà Dii vīa vī.

³ Viakεa Diiε a aà kási.
A yágōgō gbéone lá wé lé ewao,
a yākekεné lá àε mawao.

⁴ A yákpaleke taasideone a zéwa,
a dúnia wēnadeo yānakpámá.
Aà yá a dúnia gbéó gbē lán gowa,
a vāikεnao dede ní a lé'iano.†

⁵ A yáεde kuluka báa ũ,
a náai do a pi asana ũ.‡

⁶ Awalεwana ao ku sānu ní sāneo,

* **11:1** Zia 5.5, 22.16 † **11:4** 2Tes 2.8 ‡ **11:5** Efe 6.14

gbɛaana a wúle kɔ sae n bleo.
 Gáaena n nɔmusuo aa pɔble sãnu,
 néfɛnɛna mé a dɔaané.

⁷ Zuda n wàio aao de kɔgbɛɔ ũ,
 an néɔ wúle gudoũ.

Nɔkusi a sɛ ble lán zuwa.

⁸ Né yɔmina a kɔɔ'o kyá eɛ,
 né kɛa a ɔgɛ pílignonazi.

⁹ Pó pɔ n kɛ'ia ge pɔ pɔ n de
 aɔ ku Dii gbɛsisi pɔ a kua adoawao, §
 asa Dii dɔa a li dúniaaɛ,
 lá í ì dagua ísiaiwa.

¹⁰ Zibeezi Yese zina aɔ de gudɔkɔɛkii ũ buiɔnɛ. * Wa
 aà kii weɛɛ mé aà kukii aɔ gawi vi. † ¹¹ Zibeezi Dii
 a ɛa ɔbo a gɛn plaade, i a gbɛ kɔna pɔ gɔɔ bo. Aa
 bo Asili n Egipio n Etiopio n Elaũo n Babilonio n
 Amatao n ísia gũgũnaɔ.

¹² A gudɔkɔɛkii dile buiɔnɛ,
 i Isaili zizɔ kãaa.

A Yuda pɔ fáaaapiɔ sɛɛ
 za dúnia gola síiɔwa.

¹³ Eflaiũ buiɔ zaarngu a midɛ,
 aao za Yudaɔgu bo.

Yudaɔ íbeɛɛ a láa,
 aa íbeɛɛɛ n Eflaiũ buiɔ bo.

¹⁴ Aa léɛ Filitɛɔ bùsuwa be'aɛ,
 aa gukpɛdeɔ pɔɔ naaa sãnu.

Aa ɔtɔ Eɔbũɔ n Mɔabuwa,
 mé Amɔniɔ misiilené.

¹⁵ Dii a to Egipi ísiale gɔ gii,
 a ɔmale Uflatai n a lé'ian wãao,

§ 11:9 Isa 65.25 * 11:10 Zãa 12.32 † 11:10 Lom 15.12

i gōnakē læε sopla,
 wi buawà ní kyaleo kpaa.‡
 16 A zeda bɔ a guu a gbé kōna pɔ gò Asilionε,
 lá a kè Isailionε gɔɔ pɔ aa bɔ Egipiwa.

12

Dii sáaukpa

1 Zibeezĩ á o à mε:
 Wa n sáaukè Dii!
 Baa ké n pɔ pàwázi, n pɔ wèewá,
 ɔ̃ n wá n̄sε n̄niwēε.
 2 Lua mé wá Suabana ũ,
 wáɔ aà náai v̄iε, v̄ia a wá k̄ũ.
 Dii mé wá gbāa ũ, aà táasi wi lé,
 ɔ̃mε wá suabà.*
 3 A ítɔ ní pɔnao suaba nibɔnaɔi.
 4 Zibeezĩ á o à mε:
 A Dii sáaukpa à aà sísi,
 à to buiɔ aà yákeɔ d̄ɔ.
 A oné Dii mé tɔb̄ɔ ado.
 5 A lesi Diiε, asa à tid̄n̄laε,
 à to d̄unia gbépii yápi d̄ɔ.
 6 Siɔnadeɔ, à wiile à gulake,
 Isailiɔ Lua pɔ a kua adoa z̄ɔɔ,
 mé a kú á guu.

13

Babeli dúuz̄sa

1 Yá pɔ Amɔzu né Isaia è Babeli musun ke:
 2 A gilili péle sísí wáiwai musu,
 à kúkua d̄ɔmá à ɔkené

‡ 11:15 Zia 16.12 * 12:2 Bɔa 15.2, Soũ 118.14

aa si Wéεo bɔleɔu.

³ Ma yādīle ma gbéɔne,

ma a gɔsapio sisi

aa mo ge pɔkūmabɔbɔmámεε,

ɔ aale pɔnakε ní ma tidɔańlao.

⁴ Kɔfi lòo gbèsisio musu lán bíla kɔfiwa,

zɔa dɔ buipáleo guu lán bui dasio kãaaawa.

Dii Zígɔde mé lé a zígɔɔ kãaa.

⁵ Aa bɔ̀ b̀usu zãzãɔu za dúnia léwa,

Dii ní gbé pɔ aai pɔkūmabɔbɔmáεpio

lé mó dúnia kei kélekele pii.

⁶ A búbuape, asa Dii gɔɔ kãikùε,

Gbãapiide mé a ní kaale.*

⁷ A yáí baade ɔ a gɔ̀ d̀ɔ̀lɔ̀,

sɔ̀ a kē gbépiigu.

⁸ Gili a gēńgu,

wãwã ní gu'ɔamáo a t́má.

Aaɔ pelembo lán ne'inawa,

yá a dimá, an wé i tã,

aaio kɔ̀ gwa.

⁹ Gwa! Dii yákpalekegɔɔ lé mó,

aa pãsí, pɔbɔnniu ní f́enkpaao aa ku,

a dúnia ke kélekele,

i duunkenaɔ dedeu.

¹⁰ Saan tɔdeɔ ní a kɔniɔ ike ɔo,

ɩatē a siakū za a bilekii,

mɔvua a gupu ɔo.†

¹¹ Má ɩada dúniawa a vãikea yáí,

má gotɔ duunkenaɔwa ní tàaeɔ yáíε,

* **13:6** Yoε 1.15 † **13:10** Mat 24.29, Zia 6.12-13, 8.12

má waladeo yòkka mide,
 má gbé pásíò ìandáa kpáɛ.

¹² Má tó gbēnazinao gō kálaũkalaũ lán vua
 tēetēewa,
 gbēnazinao gō kásakasa lán Ofii vuawa.

¹³ A yáí tò ma Dii Zígõde má musu dee ma pòkũma
 yáí,

tòɛ i lualua za a zínau ma pòpaa zõ gõ.

¹⁴ Baade a ta a gbéõ guu lán tue pò wàɛ wewa,
 gbépii a bàale ta a bùsuu lán sã pò dāna vīoowa.

¹⁵ Wa gbé pò wà kpàaũrínõ zõ,
 wa gbé pò wà ní kúò dede ní fēndao.

¹⁶ Wa ní néo wíwi ní wáa,
 wa ní kpéò yõ, wi ke ní naõne ní gbāao.

¹⁷ Gwa! Má Medeo sóikemá.

An laai ku ánuuwao,
 an bàa aò kú ní vuaoo.

¹⁸ Aa èwaasoò dede ní kao,
 aa nétēnao wēna boo,
 aa néo sósobi vīo.

¹⁹ Babeliá kpalao mideɛ,
 Kaladeo ìandábo gawideɛ.

N beeo wa a suumpae
 lán Sòdõ ní Gõmõõõ suumpaawa.†

²⁰ Aò da bezia ù gõõpiiɛ,
 waò ku we bau lo.
 Laalubue a bòokpa weo,
 pòdānae a i weo.

²¹ Gbáa nõbõõ mé aao kálɛa we,
 a kpéò gõ gbēgbonao tòo ũɛ.
 Koohũhũnao zõzõ we,

† 13:19 Daa 19.24

táaṵ i kīlímpau. §

²² Maiṵ wiile a bíiṵ sòṵu,
gbēgbonaṵ gbokε a namablekíiṵu.
A gṵṵ kākū̀, a gṵṵ ga lṵo.

14

Isailiṵ sua ní pṵ ziu

¹ Dii a Yakṵbu buiṵ wēnagwa,
a εa Isailiṵ si lṵo.

A εa ní káλε ní bùsuu,
buipáλεṵ namá, aai kāaańṵo.

² Buipáλεṵ gé zεiné ní gbεu,
Isailiṵ i gṵṵ ní ví ní bùsuu.

Aaṵ de ní zikεnaṵ ũ gṵεṵ ní nṵεṵ.

Gbέ pṵ ní ví zṵ ũ yāaṵ gṵṵ ní zṵ ũε,
gbέ pṵ ní gā líné ní kpεṵ ṵ aa gbāamṵné.

³ Zibeezī ṵ Dii a á gba íampakíi,
á taasikε lṵo, á liaazṵ lṵo,
á zṵzī gbāa kε lṵo.

Babeli kía yá

⁴ A yāada ní Babeli kíaṵ à mε:

Gbēgāfina ku lṵo,
aà kāaa mīde.

⁵ Dii vāikεnaṵ go è,
à kpalablenapiṵ lípana zṵε.

⁶ Kíapi buiṵ gbèṵ ní pṵfεṵ yāa ṵzεsaie,
à gbāa denla kènέ ní pṵkūmao,

i kámabo ní íadaamáoo.

⁷ Bùsu píi gṵṵ níenie yākelesai,
an gula dṵ sa.

8 Pēliᵛ ní Libā̀ bùsu sɛdɛ líᵛ pɔ̀ kèna n yá musu, aalɛ
 mɛ:
 Za gɔᵛ pɔ̀ n lɛlɛ,
 gbēɛ lí mɔ̀ wá zɔ̀i bo.

9 Bɛda looa n yáí za zílɛzílɛ,
 wàlɛ mɔ̀ dainlɛ.
 Bui píi kíaᵛ lɛ̀ fɛlɛ ní kílau,
 dúnia gbēzɔᵛ gyaadeᵛ lɛ̀ gbāakpanzi nípii.

10 Aa yásɛ nípii aa mɛ:
 Mpi sɔ̀ n kɛwanᵛ mùaa yà?
 N gɔ̀ gbāasai lánwáwa yà?

11 N íandāa ní n táasi mɔᵛna ɔ̀o sí bɛdau la,
 kòᵛbiᵛ mé gɔ̀ n pɛ ũ,
 séseᵛ mé n zwāa ũ.

12 Saan nòᵛ'imina, gudɔleia né!

N bāɛ luabɛ n su zílɛ fá!
 N gbé́ pɔ̀ n buiᵛ kàaũ

ǝ̀ wà n nɛ tɔ̀lɛ.*

13 N ò n sɔ̀ guu n mɛ̀
 níyɔ̀ gbā zɔ̀ luawaɛ,†
 níyɔ̀ n kpala káfí e a ví saanaᵛla,
 ní zɔ̀lɛ diiᵛ kɔ̀kāaakɛgbɛ pɔ̀ kú gugbāntoo oi musu,

14 ní dɛdɛ ò ví luabɛpuanaa,
 níᵛ dɛ lán Musudewaɛ.

15 Ǟ n sí bɛdau e a nɔ̀nau.

16 Gbé́ pɔ̀ n e aᵛ n gwa soee,
 i làasookɛ à mɛ:

Ǟmɛ dúnia lùaa yāao lò?

Aàpi mé kpalaᵛ gbāɛo lò?

17 Ǟmɛ tò dúnia gɔ̀ guwaiwai ũ,

* 14:12 Zia 9.1 † 14:13 Mat 11.23

à a mεεwiao dε̄on̄z̄,
 ìli a z̄ìz̄o gbaε aa tá ní beo.

18 Bui píi kíao wúlea ní gawio

baade a kpé d̄ongubo guu,

19 ̄wà n v̄ūaa miagbesai

lán né p̄o wa ì ge ūwa.

Gb́é p̄o wà ní z̄ōz̄ō ní f̄endao

wà ní d̄ed̄eo kákaanla.

Wà n zu eu ní gb́épiε,

wà ̄z̄ō n gεwa.

20 Wa n mia k̄pak̄oi ní kíao,

asa n n b̄usu ̄ok̄p̄aε,

n n gb́é̄o d̄èd̄e.

Wa v̄aikenapi bui t̄o ma bauo.

21 A aà néo d̄ed̄ek̄ii k̄eke

duuna p̄o an maēo k̄è ȳái,

k̄é aasu gb̄āk̄ū aa ḡō b̄usu v̄í,

an w̄é̄eo d̄únia pao ȳái.

22 Ma Dii Z̄iḡōde ma m̄è má felemá,

m̄í Babeli t̄o d̄e ní a gb́é k̄inina p̄o ḡō̄,

an néo ní ní buio píi.

Ma Dii máme má ò.

23 Má w̄é̄epi ke d̄āna ūε,

k̄p̄ob̄o'ilenao k̄ák̄ii ū,

m̄í waa ní m̄é̄seo mà kaale.

Ma Dii Z̄iḡōde máme má ò.

Yá p̄o a Asilio le

24 Ma Dii Z̄iḡōde ma legb̄è ma m̄è:

Lá ma z̄eò a k̄e,

yá pó má dà a zεκε.

²⁵ Má Asiliᵛ wíwi ma bùsuu,
má ʒzᵛmá ma gbèsiᵛᵛ musu.

Má ní zuu bᵛleé,
má ní asoᵛ goé á gàu.

²⁶ Lá ma zεᵛᵛ mà κε dúniau piin we,
a yáí ma ᵛ looa bui píila.

²⁷ Ma Dii Zígᵛᵛde lá ma zεᵛᵛn we,
démε a fᵛ kpaμεει?

Ma ᵛ dᵛa musu,
démε a fᵛ siilei?

Yá pó a Filitᵛᵛ le

²⁸ Wē pó kí Aaza ga, † ʒ Lua yáε bee ò:

²⁹ Filitᵛᵛ, ásu pᵛnake go pó á gbé εa yá musuo.

Mlᵛpi bui guu ʒ mlᵛᵛ pāsina a bᵛu,
aà lé aᵛ vāi mé aᵛ wāa.

³⁰ Taaside búubuuᵛ dádáκεkii maa e,
wēnadeᵛ wúλε ní laai musu.

Ama má tó á zina ga ní nᵛanaoε,
mí á gbé kᵛnina pó gᵛᵛ dεdε.

³¹ Wéledeᵛ, à wiile!

Uadeᵛ, à búbuape!

Filitᵛᵛ ápii, à κε dᵛnᵛᵛᵛ,
asa súλε dᵛ gugbāntoo oi,
zígᵛᵛ kpaaiᵛa,

an gbēε kēa a deewao.

³² Kpelewa wa o buiᵛ zinaᵛᵛnei?

Wa oné Dii Siᵛna kàλε,
aà gbé wēnadeᵛ ulékii ví a guu.

† 14:28 2Kia 16.20

15

Yá p' a Mɔabu le

¹ Yá p' Lua ò Mɔabu musun ke:

Mɔabu b'usu w'ele Ala gb'ò,
wà a suumpa gw'asín doe.

Mɔabu b'usu w'ele Kii gb'ò,
wà a suumpa gw'asín doe.

² Dib'odeo lé gé ɔɔbi ní táakpeu ní ní sa'ok'iowa.
Mɔabu búbua dɔ Nebo ní Medebao yá musu.
Migbaalea nípii, lek'ana waa.

³ Gb'eo ku zeaɔu, zw'ankasaɔ kákaańla,
aa ku ua ní g'aaeo,
aale ɔɔb, aale pelembo.

⁴ Eseb'odeo ní Elealedo búbua dɔ,
wàle ní lɔɔ ma za Yaaza.
A yáí tò Mɔabu zíg'ɔɔ lé wiipe
e an nis'ina n'aliwa.

⁵ M'ale w'enake Mɔabuone ma s'õ guu,
an lala'onao lé tá Zoaa
e à g'è p'è Egala Selisiawa.

Aale Luiti s'isi kú ní ɔɔbo,
aa be Olonaiũ z'eu,
aale ní w'iwia búbuape.

⁶ Asa Niũliũ í bà, a s'ẽ g'agae,
s'è ísi làa, lá ísi kú lɔɔ.

⁷ ɔ aa àizee p'ó aa è aa k'aleo s'ele,
aale taò swa gbalade baa.

⁸ Búbua l'igua Mɔabu b'usu z'leu,
wà ní ɔɔb mà e à g'è p'è Egelaiũwa,
wà ní t'aaapeapi mà Be'e'eliũ.

⁹ Dib'õ íb g'á ní auo,
asi má ea kpa Dib'õzi lɔe.

Má ǹ̀omusu gbaε M̀̀abu lala'onaɔwa
 ní ǹ̀ bùsu gbé k̄ininaɔ.

16

M̀̀abuɔ d̀̀nle gbεaa Yelusaleũdeɔwa

¹ A bùsu gbẽz̄ɔ̀ gba s̄aɔ à kpásãè,
 bɔa Sela à ma guwaiwaia e à γε ka Siɔna gbèsis̄iwa.

² M̀̀abu ǹ̀eɔ ku Aaɔ buak̄iɔ
 lán bã p̄ wà ní yá ní sakp̄eu aale liaaliaaɔwa.

³ Aaĩ me: Lɛdawá! Lá wá ke ow̄ɛɛ!
 Ue dawála íat̄ẽ gb̄aa z̄á lán gw̄aas̄inawa.
 Lala'onaɔ ulɛ, n̄su bɔ ní bàalenapiɔ.

⁴ To M̀̀abu lala'onapiɔ aaɔ kú ní bùsuu,
 ǹ̀ ní ulɛ gbé p̄ ye ní ke k̄élek̄elɛ.

Tó gbé p̄ lé ɔ̄m̄áɔ m̄idɛ,
 mé an kea k̄élek̄elɛ làa,
 mé gbé p̄ lé ɔ̄z̄m̄áɔ s̄áale bùsupiu,

⁵ kpala a z̄inapeɛ gb̄eke guu,
 Davidi buie a z̄l̄eu ní náaio.
 A kpálek̄e yázeɛi,
 aɔ w̄aa ní yá̄ḡḡãne a z̄éwao.

⁶ Wa M̀̀abuɔ ȳɔ̀ ȳm̄à,
 an k̄aamai ní n̄ z̄aɔo z̄ɔ̀.
 Aa wala ní íand̄ao ví,
 k̄ási an ȳab̄leɛa p̄ii p̄ãe.

⁷ Bee yáí M̀̀abuɔ lé ɔ̀b̄,
 amp̄ii, aale ɔ̀b̄ ní z̄ia yáí,
 aale ɔ̀b̄, aale k̄aa b̄eɛke,
 k̄aa p̄ w̄i ke ní v̄ɛb̄eɔ Kilalɛɛ.

⁸ Asa Eɛeb̄ɔ buaɔ ní Sibema v̄ɛbuɔ t̄oɛ ḡaɛ.

Buipãle kiblenaᵒ ðzᵒ ñ v̄ēlipiᵒwa.
A bú kà yāa za Yazεε e guwaiwai léwa,
aa ᵓtà e à gè nà ísiawa.

⁹ A yáí mále ᵒᵒᵒ Sibema v̄ēbuᵒne
lá Yazεεdeᵒ a ᵒᵒᵒwa.
Esebdᵒdeᵒ! Elealedᵒ! Ma wé'ikàwá,
asa gula pᵒ ᵒᵒ de yāa sae pᵒkekegᵒᵒ làaε.

¹⁰ Wà pᵒna ní yaalᵒᵒ bᵒ á kaaᵒᵒ,
gula ní pᵒna wiio de á v̄ēbuᵒ guuo.
Gb̄εε lé ᵒzᵒ v̄ēewa a íf̄k̄iiu ᵒᵒ,
ma á pᵒna s̄uu m̄ide.

¹¹ Ma n̄ᵒse lé ᵒᵒᵒ Mᵒabuᵒne lán mᵒᵒnawa,
ma pᵒ yaa Kilalεε yá musu.

¹² Tó Mᵒabuᵒ bᵒ gè ní sa'ok̄ii,
aaí ñada níziawaε.
Tó aa gè wabikei ní táakp̄eu,
aa ma nao.

¹³ Yá pᵒ Dii d̄ᵒaa ò Mᵒabuᵒ musun we. ¹⁴ Ama
tiasa Dii m̄è: W̄è àaᵒ léu lán gb̄èwina z̄igᵒᵒ l̄edilεawa
Mᵒabuᵒ gawi a láa, an gb̄é daside a yāf̄uk̄ū, an gb̄é
k̄ininaᵒ f̄éneū a ke zài, aaᵒ dasio.

17

Yá pᵒ a Damasi le

¹ Yá pᵒ Dii ò Damasi musun ke: Gwa! Damasi aᵒ de
w̄éle ū ᵒᵒ,
aᵒ dᵒᵒbaa lán z̄èᵗ̄ kwεawaε.

² Aloee w̄éleᵒ gᵒ bezia ū,
aᵒ de pᵒᵒ kák̄ii ū.

Gb̄εε aᵒ ku we
ké a v̄ia gbasa pᵒpiᵒ k̄ūo.

³ Eflaiū buiᵒ w̄éle b̄ideᵒ aᵒ ku ᵒᵒ,

Damasi kpala aɔ ku bo.
 Sili gbé kɪninaɔ gɔ lala'onanɔ ũ lán Isailiɔwae.
 Dii Zígɔde mé ò.

⁴ Zí bee Yakɔbu buiɔ gawi kɔ a é,
 an namablea a midɛ.

⁵ An b̀usu a gɔ lán bua pɔ wà a pɔ kèkè wà
 ɔm̀aleuwaɛ,
 lán Lefai guzule pɔ wà a pɔ kɔnwèwa.

⁶ Kási a kɔnapi a gi gɔ yɔɔ
 lán ku pɔ wa kè a né mèn pla ge aaɔ gí gè a musu
 mé a né mèn síiɔ ge sɔo gí gè a gɔn nɛdewawaɛ.
 Dii Isailiɔ Lua mé ò.

⁷ Gɔɔ bee gbɛnazinaɔ wé aɔ pɛ ní Kenawa,
 aa wesi Isailiɔ Lua Kuaadoadele.

⁸ An wé aɔ ku sa'okii pɔ aa b̀ò níziaɛɔwa bo,
 aa wɛɔ lí pɔ aa p̀èlɛ táa ũzi bo ge ní tu-
 laletikatɛakiɔ.

⁹ Gɔɔ bee an wéle bíideɔ a gɔ bezia ũ,
 aa gɔ daaíá lán Amɔleɔ ní Iviɔ wéleɔwa
 gɔɔ pɔ aa ní tó Isailiɔnɛ.

¹⁰ Asa Lua á Suabana yá sàáguɛ,
 Lua á gbãa á ulekii yá i dɔáguo.
 Ayãmɛto a d̀ɔsagbɛ p̀èlɛ,
 a buade p̀è lá buipáleɔ i kɛwa.

¹¹ Zí pɔ á bà a kaa líai,
 a gu d̀ò á tò à b̀ɔlɔb̀ò.
 Kási á pɔe e weo,
 sema gyã ní yã'ɔma láasaio.

¹² O'o! Buiɔ zɔa d̀ɔ dasidasi
 lán ísia kɔfiwa.
 O'o! Gbɛnazinaɔ kii d̀ɔ

lán iz̄̄sukaawa.

¹³ Tó buiᵛ k̄ipi dᵛ

lán iz̄̄sukaawa màa,

Dii a ní lele, aai bàalε ta z̄āz̄ā

lán ése úa pᵛ íana s̄ε s̄is̄i musuwa,

lán íampuuvu pᵛ z̄àa'iana ḡèᵛ z̄éawa.

¹⁴ Tó oosi k̄è, s̄k̄ēngu a m̄ε á k̄é!

E gu àᵛ ḡé d̄oi yá a láa.

Gb̄é pᵛ aai wá pᵛᵛ séleᵛ baan we,

gb̄é pᵛ aai wá pᵛᵛ naaaᵛ zian we.

18

Yá pᵛ a Etiopiᵛ le

¹ O'o! Etiopi b̄usu swade fionde gb̄éᵛ!

² Aai z̄inaᵛ gbaε ís̄iaa,

aaᵛᵛ b̄ε ía ní kefu gó'ilenaᵛ.

Zina k̄asakasaᵛ,

à ḡé bui gb̄aa m̄è ȳᵛᵛ pᵛ w̄i víak̄en̄é gupiiuᵛ k̄íi,

bui p̄as̄i pᵛ aai ᵛz̄ᵛ ní ib̄εεᵛwa mé swaᵛ ní b̄usu

z̄̄εz̄̄εᵛ.

³ A d̄únia gb̄épii,

á gb̄é pᵛ á kú t̄ᵛᵛᵛ,

tó wà gilili p̄εle gb̄ès̄is̄i musu, á e,

tó wà kuup̄è, á ma.

⁴ Dii òm̄εε à m̄è

áᵛ gugwa za a kúki k̄ilikili,

lá íat̄ē ᵛ pipi t̄ᵛᵛewawa,

lá lou ᵛ ku masai p̄okekeḡᵛᵛwa.

⁵ E wàᵛ ḡé p̄okekei,

e v̄ēvu àᵛ ḡé láai a n̄esoenaᵛ k̄ákā,

a a ḡᵛnaᵛ z̄z̄ᵛ ní f̄ēnk̄inio,

a a ɔ pɔ a tào é'ε kóle.

⁶ Wa n tó gbèsísí bāo n wàio ble ũ,
gbèsísí bāo saε bleínɔ,
wàio i buziεbleínɔ.

⁷ Goo bee bui gbāa mē yòlo pɔ wí vīakené gupiiuɔ,
bui pāsí pɔ aai ɔzɔ n ibeεɔwa mé swaɔ n bùsu z̄εz̄εɔ
aa mɔ Dii Zígɔde gba pɔ Siɔna gbèsísí musu,
gu pɔ aà tó kuwàpiu.

19

Yá pɔ a Egipiɔ le

¹ Yá pɔ Dii ò Egipi musun ke:
Gwa! Dii di lou kàsakasa kpe,
àε mɔ Egipi.

An táaɔ lé lualua aà aε,
mé sɔ a kē Egipiɔgu.

² Dii mē:
Má Egipiɔ kpakɔa n zio,
vii n dāunao, gbé n gbéo,
wéle n wéleɔ, kpala n kpalao.

³ Egipiɔ nisina a naliwa,
má n lekpaai gboo.

Aa yāgbεa táaɔ n welendeɔwa
n gèsisinaɔ n māsokenaɔ.

⁴ Má Egipiɔ na dii pāsíɔne n ɔziε,
kia gbēwetāna mé aɔ de n kia ũ.
Ma Dii Lua Zígɔde máme má ò.

⁵ An swada í a ba,
swa'epi a gɔ gii, a bèle a paa.

⁶ Egipi bùsu swa'ɔnaɔ gidɔ,
a í a lāa, i wétɔɔna bɔ,
swa'ε feeɔ n a wáaɔ vlā.

7 Niili d̀̀o a g̃õ náinai e a k̃ãaawa,
bua ṕo wa k̃e a g̃eewaɔ giigaga,
aa g̃ẽ ní íanao, aao ku bo.

8 Kp̀̀wenaɔ ɔ̀̀o,
táalukpanaɔ g̃õ w̃enannaɔ,
gb̃é ṕo aai kokoa da Niili íuɔ g̃õ zeesai.

9 Wí a b̀̀nwembɔbɔnaɔ kú,
b̀̀abaatãnaɔ g̃ee a g̃õ kpá ní w̃éi.

10 Z̃̃eɔ p̀o a ya,
lak̃enaɔ ǹ̀se a ɔ̀̀kpa.

11 Zoã d̃baanaɔ́ ɔ̀̀uɔne,
Falaɔ́ ìwa ɔ̀̀naɔ ledama gbá vío.
Kpelewa aa f̃̃ o Falaɔ́e
ɔ̀̀naɔn ní ũ, yãa kíabuion ní ũi?

12 N ɔ̀̀naɔ g̃e máe la?
Aa yá ṕo Dii Z̃ig̃̃de d̃ile
à ke Egipiɔne o wà mae?

13 Zoã d̃baanaɔ́ ɔ̀̀uɔne,
Nofu gb̃ãadeɔ s̃ásãe.
An b̀̀su gb̃ẽz̃̃o lé ní gb̃éɔ liaa.

14 Dii làasoo kpaanla dà Egipiɔne,
à liaa z̃imá an yá píi kea guu,
ɔ́ aa g̃õ lán w̃edena ṕo lé málemale a p̃isiuwa.

15 Egipi mi ní a vláɔ,
a zalio ní a ǹ̀aleɔ,
a d̃baanaɔ ní a gb̃é kp̃eeɔ
an gb̃ee a f̃̃ yãe keo.

16 Goo bee Egipi aao de lán ñeɔwaɛ, vía a ní kú aa
lualua Dii Z̃ig̃̃de ɔ̀ ṕo looanla yáí. 17 Yuda b̀̀su yá

a di Egipiowa, gu i limá. Gbé pò wà Yudaɔ yā'òè píi, sɔ̃ a kē adegú yá pò Dii Zígɔ̃de zèdò à kené musu.

¹⁸ Gɔ̃ bee Egipi wéle mèn sɔ̃ɔ̃ Ebelu yā'o, aai ze n Dii Zígɔ̃deo. Wélepɔ̃ do tón Eliɔ̃pɔ̃li. ¹⁹ Gɔ̃ bee wa Dii gbagbakli bo Egipi guo, wa dɔ̃ngubɔ̃ péle Dii Egipi búsú zɔ̃leu. ²⁰ Aɔ̃ de seela n dɔ̃nguo ũ Dii Zígɔ̃de Egipi búsú. Tó aa wiipè Diiwa gbé pò lé n gyawɔ̃ yá musu, a suabana gbaené à yásińɔ̃, i n bɔ̃. ²¹ Gɔ̃ bee Dii a azia ɔ̃b Egipiɔ̃ne, aai aà dɔ̃, aaiɔ̃ zɔ̃blee n sa'obɔ̃ n pówentio, aa lekewa, aai a flabo. ²² Dii a kpa Egipiɔ̃zi. A kpáńzi, i ea n gbágbã. Aa ea ze n Diio, i n wabikea sí, i n gbágbã.

²³ Gɔ̃ bee zeda a bɔ̃ Egipi a gé Asili. Asilio gé Egipi, Egipiɔ̃ gé Asili, Egipiɔ̃ n Asilio kúle Dii sánu. ²⁴ Isaili mé aao de búsú éfáaideɔ̃ àaɔ̃de ũ n Egipio n Asilio dúńia guo gɔ̃ bee. ²⁵ Dii Zígɔ̃de a báadańgu à mɛ: Éfáaideɔ̃ ma gbé Egipiɔ̃ n Asili ma ɔ̃gbɔ̃ n Isaili ma pɔ̃ńiaɔ̃.

20

Asili ziblea Egipiɔ̃ n Etiopiowa

¹ Asilio kí Saagɔ̃ a zígɔ̃ɔ̃ gbězɔ̃ɔ̃ zì, ɔ̃ à gè lèle Asedodawa a sí. ² Wé bee Dii yáda Amɔ̃zu né Isaiae à mè: Ge n n zwánkasaɔ̃ woloma, ní n kyaleɔ̃ bɔ̃bɔ̃. ɔ̃ a kè màa, a be búu kyalesai. ³ ɔ̃ Dii mè: Lá ma zòblena Isaia gè be búu kyalesai wè àaɔ̃ Egipiɔ̃ n Etiopiɔ̃ yā'ea seela ũ, ⁴ màa Asilio kía a Egipiɔ̃ n Etiopiɔ̃ séle zìzɔ̃ ũ, néfēnen gbězɔ̃ɔ̃, i táńɔ̃ búu kyalesai. An pòɔ̃ iɔ̃ di, aa kpɛbɔ̃. ⁵ Gbé pò aa Etiopiɔ̃ náaikè aa Egipiɔ̃ gbãa kèɔ̃ gɔ̃ n bílio, an gɛɛ i gɔ̃ kpá n

wéi. ⁶ Goo bee búsuebeedeo me: Gwa! Gbé pò wá ní náai ví wa narízi aa dówále aa wá sí Asilio kíawaon we fá! Kpelewa wá ke wà pilimá sai?

21

Yá pò a Babeli le

- ¹ Gbáa pò pãa ísiai yá.
Lá zàa'iana ì pã Negeneea,
màa wà bò búsú pò wa a vía víu,
wàle pã guwaiwaia.
- ² Wépungu pò má èpi yá pãsi.
Pokaalena lé pò kaale,
zìbònkpede lé bò ní kpe.
Elaũ, à lélemá!
Medeo, à koezónzi!
- ³ Yá pò má è tò ma lé gò kpaaua,
yá pò má mà ma da bíliu.
A wáwá ma kũ gbãa, àle ma wó paa,
à fèlemanò lá nòwáwá ì fèle nòewawa.
- ⁴ Iwãa kà ma pòa,
gili gèmagu, mále lualua.
Oosi mé ma si,
ò à mòmee ní kpakpanagaa.
- ⁵ Wàle blekale táabũnu musu,
wàle pe kpálekpaie,
wàle pòble, wàle imi.
Zigòò gbèzòòò,
à fèle à á gòkebòò séle!
- ⁶ Yá pò Dii òmèen ke:
Ge ò gbé dile gugwakii,
pò pò a è i o.
- ⁷ Tó à sòò è kpaafia plapla,

aale zikagoɔ gá
 ní gbéɔ didia zaa'inaɔ kpe ní yiongoɔ,
 aàɔ kú ní laaio maamaa.
 8 ɔ gugwanapi wiilè à mè: Dii,
 miɔ ze ma gugwakii lá gu lé dɔe,
 miɔ ku ma limusudakii gwá ní gwáio.
 9 Gwa! S' kpaafia plapla gode lé mó.
 ɔ godepi mè: A gà! Babeli gà!*

A diiɔ kálae tɔɔle wíwia.
 10 Ma gbé p' wà á gbé lán p' wɛnawaaɔ,
 ma yá p' má mà Dii Zig'ode Isailiɔ Luawa òé.

Yá p' a Edɔɔ le

11 Duma yá.
 Gbɛe lé lezumazi za Sei à mè:
 Gud'ana, gusia kà kpelewai?
 Gud'ana, gusia kà kpelewai?
 12 ɔ gud'ana òè: Gu lé mó dɔie,
 kási gu a gi àɔ siae.
 Tó ní ye yálae, la, ní ea su b.

Yá p' a wi Laalubuɔ musu

13 Laalubuɔ yá.
 A Dedã kyaama p' i b'okpa Laalubuɔ bùsu
 likpenauɔ,
 14 à gé dai imidenaaɔle ní ío.
 A gbé p' á kú Tema bùsuuɔ,
 à gé dai lala'onaɔle ní p'bleao.
 15 Asa aale bàale f'endaee,
 f'enda wétè ní sákãao ní z' p'áioe.

* 21:9 Zia 14.8, 18.2

16 Dii òmεε à mè: Wè do léu lán gbèwina zīgɔɔ
 lédilɛawa, Kedaaɔ gawi a láa. 17 Kedaa gɔ̄sa kadeɔ
 bɔ dasio. Dii Isailio Lua mé ò.

22

Yá pɔ a Yelusakéudeɔ le

1 Wépungu'ea guzulɛu yá.
 Bómε á lé a dede á kpé musu píiii?

2 Wéle súu gbāade gbéɔ!

Wéle pɔna kɔ̄fide gbéɔ!

I ke fēnda mé á gbéɔ dèdεo,
 aai gaga zī guuo.

3 A dɔaanaɔ kpàkɔε aa bàalè,
 ɔ wà ní naaa, wà ní kūkū kazusai.

Wà á gbé pɔ wà ní éɔ kùkū,
 baa ké aa bàalè tà zāzā.

4 Ayāmeto ma mè:

A gomala, à to mà ɔɔɔ wēnannɔ.

Asu wεεε ma nòse nínimεε
 ma gbé pɔ gàgao yá musuo.

5 Dii Lua Zīgɔ̄de gɔɔdile.

Zɔa ní ɔzɔamáo ní gilio
 aɔ ku Wépungu'ea Guzulɛu
 ní bíigbooao ní wiilea gbèsisí musuo.

6 Elaũɔ ní gbálaɔ sèle,

aale mó ní sɔdeɔ ní sɔgodeɔ.

Kiiɔ ní sèngbaoɔ sè lé dɔdɔ.

7 Sógoo di á guzulɛ táaedeɔ,

sɔdeɔ zεzε á wéle bíibɔleɔ,

8 Yudaɔ gia ní ríziáo zεví bo.

ᵊ zǐ bee sa a á zikaboo wèele
kpé pò wǐ me Líkpe Kpéu.

9 A è Davidi wéle bíi gufooo dasi,
a i kùsūa dǐ íkalekǐi pò kú zǐle guu.

10 A Yelusaleũ kpéoo nàò,
a kpéoo gbòò à a bíi tàtaò.

11 A íkalekǐipi kè wéle guu
íkalekǐi zi plaade ũ,
āma i wédo Lua pò mò ní yápiozio,
i Lua pò yápi díle za zi yádao.

12 Zǐ bee Dii Lua Zígōde á sisi
à ɔoo, à búbuape, à á mi wa,
í zwànkasa kákaála,

13 ɔ á kú pɔnakea guu ní yaaloo.
A zuo ní são dède,
ále nòò só, ále vèemi,
ále me: Wà poble, wà imi,
asa wá ga ziaε.*

14 Dii Zígōde kāmεε ma swáwa à mè:
A duunapi kēawá vǐo e à γε gaò.
Dii Lua Zígōde mé ò.

Kibe ziia Sebena

15 Yá pò Dii Lua Zígōde òn ke:
Fεle γε o kibe ziia Sebenaε:

16 Bó ní vǐ lai? Dé ní vǐ la
ɔ níle mia'ε so nziaε la,
níle gbεsi yó musumusu n vǐkǐi úi?

17 Laaika gōsa!

Dii a n kǔ n zu!

18 A n koo lán banooowa,

* 22:13 1Kln 15.32

i ní gbeembo e bùsu yàasau.

We nýȳ gau,

n s̄go gawideᵋ i ḡo we.

N dii ua kp̄eᵋnan n ũ.

¹⁹ Má n bᵋ z̄iue,

má n k̄e n gweawaε.

²⁰ Gᵋᵋ bee má a z̄òblena

Ilikia né Eliakiũ sísi,

²¹ mí n ula daè, mí n asana dᵋè,

mí n kpala kpawà aàᵋ k̄iá,

iᵋ de Yelusaleũdeᵋ mae ũ

ní Yudaᵋ píi.

²² Má Davidi bε kili daè a ḡau,

a zεw̄ε, gb̄εe a f̄o tao,

a zeta, gb̄εe a f̄o w̄εo.†

²³ Má aà pε kálo ũ ḡi gb̄aawa,

aà z̄l̄ek̄i aᵋ maa,

i aà de bεdeᵋ kp̄ela.

²⁴ Ama aà de bεdeᵋ a loowà nípii,

an néᵋ ní ní buiᵋ ní ní ta keleᵋ píi,

seá dodáᵋᵋ e olaᵋwa.

²⁵ Dii Z̄iḡode m̄ε, z̄i bee kálo p̄o wa p̄ε ḡi gb̄aawapi

a fu, a kaso léε, aso p̄o loowàᵋ i wíwi. Dii mé ò.

23

*Yá p̄o a Tiideᵋ le**

¹ Tii yá. Isia gó'il̄enadeᵋ,

à ᵋᵋᵋ, asa Tii ḡò yàaaε,

kp̄ée i ḡo lᵋo, god̄k̄i kú lᵋo.

Sipi bùsudeᵋ mé baopi kp̄ané.

² A kε k̄ilikili ísial̄edeᵋ

† 22:22 Zia 3.7 * 23: Mat 11.21-22

ń Sidõ laatana pó aa kà ísiatagenaõ musuõ.

³ Bua pó kú Niili sae mé Tiideõ pɔ'ekii ũ.

We aaĩ pówena lúluu wà buað í zõwa,

õ Tii gò buiõ eleblekii ũ.

⁴ Sidõdeõ ń ísia gũgũna wéle bíideõ,

á gee a gõ kpá á wéie, asa ísia mè:

Mi nɔwãwãkeo, mi ne'io,

mi negõe gwao, mi nenõe tòlokeo.

⁵ Tó Egipio Tiideõ baopi mà,

aa bàabãabo.

⁶ A bua ta Taasisi,

à ólõ á ísialedeõ!

⁷ A wéie pɔnade pó kálea za zin weo lò?

Wélepi gbẽeõ mé fàaa

aa gè zõle bùsu zãzãuo lò?

⁸ Tiideõ gbéõ kpà kpalau yãa,

an laatanaõ á kíaõne,

an pɔyianaõ tɔbò dúniau.

Déme díle yápi Tii lei?

⁹ Dii Zígõde mé díle

à íandãnapio gawi k'è,

i gbé pó aa tɔbò dúniaupio busa.

¹⁰ Taasisio, à dagua lán Niili í paawa,

gbẽe ku à kpáé lɔo.

¹¹ Dii olòo ísiala,

a tò bùsu pó kú a saeõ lùalua.

A yãdíle Kanaa bùsu yá musu,

à mè wà a wéle bíideõ deele.

¹² A mè: Sidõ wéle

pó gbẽe i ziblema yãao,

wà lèlema ń gbãao sae,

ńyĩ e íanadã ɓo.

Tó a fεε bua íwa e Sipi bùsuu,
baa wekii á íampakii eo.

¹³ A bùsupi gwa,

Babiloniɔ tò à gò gbēgbonaɔ tòo ũ,
i ke Asiliɔ no.

Aa gbà lesi dà wa kpàai ní a bíiɔ,
aa a kpé maaɔ dεεε,
gupi gò yáiyai.

¹⁴ Isia gó'ilenadeɔ, à ɔɔɔ,
asa á wéε gbãa gò yàaaε.

¹⁵ Gɔɔ bee Tii yá a sã gbéɔgu wè bàaɔkwí lán kía wè
dasilewa. Tó wè bàaɔkwipi làa, lá wa ò le pó wa dà
ní káaluao guuwa, màa aɔ de ní Tiiɔ wà mè:

¹⁶ Káaluwa pó gbēε lé mɔma ɓo,
n̄ n mɔɔna se da wéεa.
Le maamaa, ní leɔ sió dasidasi,
ké n yá e dɔ gbéɔgu yái.

¹⁷ Wè bàaɔkwipi gbea Dii a εa aedɔ Tiiwa. Tii a εa
na a laataawa, i káaluaka ní dúnia bùsuɔ píi. ¹⁸ Àà
zía yíaa ài aɔ de Dii pó ũε. Wa àipi dilεo, wa ulεo,
aɔ de Dii s̄sinaɔ pó ũε, ké aa e pɔble maamaa, aai
pɔkasa ɔdeɔ lú.

24

Yá pó a dúnia le

¹ Gwa! Dii a dúnia to da pã, a a deεlempaε.

A tɔɔle flaa, i a gbéɔ fãaa.

² Lá aɔ de ní gbéɔ,
màa aɔ de ní sa'onaaɔ.
Lá aɔ de ní zòɔ,

màa aɔ de ní ní diio.
 Lá aɔ de ní nenɔenaɔ,
 màa aɔ de ní ní daɔ.
 Lá aɔ de ní pɔlunaɔ,
 màa aɔ de ní pɔyianaɔ.
 Lá aɔ de ní pɔsɛanaɔ,
 màa aɔ de ní pɔdeɔ.
 Lá aɔ de ní fiasenaɔ,
 màa aɔ de ní fladeɔ.
 3 Dúnia da pã láilai òkpaá.
 Dii mé yápi ò.

4 Dúnia gò wɛnanno sítii!
 Tɔɔle gò ɔɔɔnno búebuɛ!
 Dúnia gbé gbias gò yɛɛesai.
 5 Dúnia òkpa a gbé pɔ kúuo yáí,
 asa aa pà Dii ikoyáa,
 aa bò yá pɔ a ðileɔ kpɛɛ,
 aa aà bàakuaríno gɔɔpii yá gbòò.

6 Ayámeto dúnia gò láaiɔ ũ,
 a gbéɔ ní tàaeɔ gbɛ'è.
 Ayámeto dúnia gbéɔ tekù,
 gbé pɔ gòɔ dasio.

7 Vɛɛ dafu lé fɛ̀ tùuu,
 vɛɛliɔ giigàga,
 pɔnakenaɔ lé we zàũzaũ nípii.

8 Pɔna gáa'ɔ kè kílíkili,
 kòò'onao kɔ́fi ní,
 pɔna mɔɔna kè kyó!

9 Wàle vɛɛmi ní letɛo loo,
 wɛ̀ kɛ̀sákù a minaɔ léu.

10 Wéle gò da pã,
ua léo kàka píi, gběe lé gě lɔo.

11 Zɔa dɔ gãae véesai yáí,
yaalo li oosisi ũ mío,
pɔna gò dúniaa.

12 Wéle gò kaaũ,
a bɔleɔ kè kélékélé.

13 Maa aɔ de bui píie dúnia guu.
Aɔ de lán kukeawa,
lá wà kpa kɔnwè wa làawa.

14 Gběeɔ lé wii gbãa lé,
aale gulake,
be'aedeɔ wiidɔ Dii zɔoke yá musu.

15 A yáí gukpedeɔ, à Dii táasile,
isiabaadeɔ à Dii Isailiɔ Lua tɔɔɔ.

16 Wále le ma dɔ za dúnia léwa
wále mɛ: Gbẽmaa kefena!
ɔ ma mɛ: Waiyoo mapi!

Ma kaalen kéwaa?
Ma kaalen kéwaa?
Zibɔnkpedeɔ bò ní kpe,
náaisaideɔ náaisaiyákèné.

17 Gili ní eo ní baio lé á dá dúnia gbéɔ.

18 Gbé pɔ lé bàale gili súue a zu epi guue,
mé bai a gbé pɔ bɔ epi guu kú.

Lou pɔɔfɔ, dúnia dèe e a zínau.

19 Tɔɔle pàa à wí,
dúnia dèe gbáugbãu!

20 Dúnia lé ke talaatalaa
lán wɛdenawa,
àle ke dègedegede

lán gbà lesiwa.

Aà tàae gbia mé tòwà,
àlɛ lɛlɛ, a e fɛlɛ ɓo.

²¹ Goo bee Dii a ñada malaika gbãadeɔwa musu
ń dúnia kíaɔ zíle.

²² A ń naaa ń ká è zòolou,
a gbatańle lán dakpreunaɔwa,
tó à gɔɔplakè, i yágɔgɔńno.*

²³ Wí a mɔvua kú,
íatɛ geɛ a gɔ kpa a wéi,
asa Dii Zígɔde mé a kible Yelusaleũ,
a tɔɔ Sɔna gbɛ musu gbɛzɔɔ wáa.

25

Dii sáaukpa

¹ Dii, ma Luan n ũ, má n kpɛla, má n tɔɔ,
asa ń náai ví maamaae,
n yãɔnsae pɔ n zeò za zi kè.

² N mɛɛwia kè gbèze ũ,
n wéle bíide dɛle.
Buipáleɔ wéle bíide de wéle ũ ɓo,
mé wa ea kále bau ɓo.

³ Ayãmeto bui gbãaɔ n kpɛla,
bui pãsiɔ aao n vía ví ń wéleu.

⁴ N de aafia'ekli ũ yèɛsaideɔne,
ń de ulɛkii ũ wɛnadeɔne ń yooyeau.

N de mikpakii ũ lou zá,
ń de uena ũ íatɛ zá,
asa gbé pãsiɔ lé'iana de
lán lou gígbɛawaɛ,

⁵ aa de lán íatɛ pusuwa guwaiwau.

* [24:22](#) [Zia 20.3](#)

Ni buipālepɔ zɔa midɛ,
 lá lou ue ì íatē pusu kpáɛwa.
 Maa gbé pásɪpɔ kúkua ì zɛ kyó!

⁶ Dii Zígõde a dikpɛ blɛ kɛ bui píie
 gbèsisíɛ bee musu ní blɛ asaao
 ní nòò nísideo ní vɛɛ maa kɔɔɔkeao.

⁷ Gbèsisíɛ bee musu ò
 a sálana pɔ kú bui píi wéa bāde,
 zwāa pɔ kú bɔsu píi gbéɔlapi.

⁸ A ga midɛ, aɔ ku lɔo,*
 a wé'i gogo gbépiiɛ,†
 a wibɔ a gbéɔnɛ dúnia guu píi.
 Dii mé ò.

⁹ Gɔɔ bee wa mɛ: Wá Luan kɛ,
 wa wɛdɔaàzi, ò à wá suabà.
 Diin kɛ, wá wé dɔaàzi.
 Wà pɔnakɛ wà yáalo,
 ké à wá suabà yáí.

¹⁰ Dii ɔ aɔ ku gbèsisíɛ beea,
 āma a õzõ Mɔabuɔwa,
 lá wí õzõ sɛwa zùgbõuwa.

¹¹ Aa ɔkɛ a guu
 lá kpáa'ona ì íliwa.
 Baa ní ní ɔkeapio,
 Dii a ní ílandāa kɔ'ɛ.

¹² A ní bíi gbāa lesiɔ gboo,
 a páɛ zíɛ à daaí ní bɔsutio.

26

Dii ndaikɛnaɔ lɛ

* 25:8 1Kln 15.54 † 25:8 Zia 7.17, 21.4

1 Gɔɔ bee wa lɛɛ bee si Yuda b̀̀suu wà mɛ:

Wá wé̃ɛ gb̃́aa ṽ́,

Lua ỉ to a b̃́ii ñ a zegikl̃iɔ wá suaba.

2 A b̃́iibɔlɛɔ w̃ɛ, bui maa i g̃ɛ,

gb̃́é p̃ó aaliɔ Dii náai ṽ́ɔ ũ.

3 Gb̃́é p̃ó aà s̃õ ỉɔ dilɛa

õ ni aà ǹ̀sɛ daè doũ wásawasa,

ké a ñ náai ṽ́ yáí.

4 Aɔ Dii náai ṽ́ gɔɔpii,

Dii mé gb̃́esi p̃ó ỉɔ ku gɔɔpii ũ.

5 I gb̃́é p̃ó aai bekpa musuɔ kwé,

ỉ wé̃ɛ p̃ó kálɛa les̃iɔ b̃́ã

à páɛ z̃́íɛ à daai ñ b̀̀sutio.

6 Taasideɔ õz̃õwà,

w̃ɛnadeɔ k̀̀sɛ t̃õwà.

7 Ǹ̀sɛpuadeɔ zé ỉɔ pooa,

ni gb̃́ɛmaaɔ kua kɛkɛné wásawasa.

8 Ao Dii, wá kú ñ yá p̃ó ñ zɛ̀̀o zéu,

wá wé̃ɛ d̃ɔnzi,

n tó ñ ñ yá d̃ɔawáguo wá k̃asi.

9 Mi ñ nide gw̃ãasina,

tó gu d̀̀, mi ñ k̃íi wɛɛɛ.

Tó ñ yákpalekè ñ dúniao,

z̃́íɛdeɔ ỉ yáɛde dada.

10 Baa tó wà s̀̀uukè ñ gb̃́ṽãio,

ĩli zé s̀̀su sɛo.

Ṽai ỉ fɛɛ̀̀o d̀̀ɔdeɔ b̀̀suu,

ĩli Dii z̃̃ɔkɛ yãdao.

11 Dii, ñ ɔ looańla,

k̃asi aali eo,

to aa ãia p̃ó ñ ṽ́ ñ ñ gb̃́é e,

wí i ní kù.

To té pò ní dìlε ní ibεεονε kúmá.*

12 Dii, ni wá gba aafia,

yá pò wá kè píi, nímε ní kèwēε.

13 Dii wá Lua,

dii páleϷ gbãablèwá,

ní beeo nímε wi n tɔbɔ ado.

14 Aa gàga aa ku ɔo,

an γεϷ lí vuo,

asa n íadámá n ní mǐde,

ní tò an yá dɔ gbēegu ɔo.

15 N wá bui kò, Dii, n wá bui kò,

n nzia tɔbò,

ní tò wá búsu zǐleϷ ɔtà píi.

16 Aa n kǐi wèεε ní yooyea guu,

Dii, ké n ní toto,

aa wabikèma wēnannɔ.

17 Lá nɔsindεe pò kà nε'ia í dēεka,

í wiile wāwā guu,

màa wá kú n aε yāa, Dii.

18 Wa nɔsǐ wa dēεkà,

ní beeo wa nε'í íana ũε.

Wí e wà dúnia bòo,

wí néϷ í aao ku tɔleϷo.

19 N gbé pò gào vu, aaiϷ ku,

gbé pò kú tēnauϷ bɔ gau, aai gulake.

N mòεε a pò fele lán koo fiwa,

γε pò kú tɔle guuϷ i bɔle.

20 Ma gbéϷ, à fele gē á kǐéu,

í zetaále à ulε gíá yoo

e aà pòkūma gēzεa.

* 26:11 Ebe 10.27

21 Gwa! Dii b̀̀ a k̀̀k̀i,
 àε m̀́ d̀́nia gb̀́c̀ t̀̀ae wiiné ǹ́ musu.
 T̀̀olε a gb̀́c̀ p̀́ wà ǹ́ d̀̀d̀εc̀ ulε bo,
 a b̀́ ǹ́ gb̀́c̀p̀́c̀ auo gupuaue.

27

Isailiɔ suabaa

1 G̀̀c̀ bee Dii a ɪada kw̄asawa,
 ml̀̀ k̀̀nik̀̀ni bàw̄adeɓi,
 ǹ́ a f̄nda z̀̀c̀ gb̄aa p̄s̄io,
 i ɪsia kw̄asapi dε.

2 G̀̀c̀ bee á lesi v̄εebu ne'ina yá musu.

3 Ma Dii miɔ d̄́a,
 miɔ ɪkawà g̀̀c̀pii,
 miɔ d̄́a f̄aanε ǹ́ gw̄as̄inao,
 ké wasu ɔk̄wàc̀ yáie.

4 Ma p̀́ lí paaàzio.
 T̀́ lεaa ǹ́ lesikaoo b̀̀leu ȳaa,
 d̄́ ma gε lelemá
 mà tes̄má mí!

5 Sema aa ma sí ǹ́ ulεk̄i ũ,
 aai kεmanɔ na,
 ao, aai kεmanɔ na.

6 G̀̀c̀ewa Yakɔbu buiɔ z̄́napεε,
 Isailiɔ b̀̀b̀b̀, aai vuke,
 an libεc̀ i li d̀́niaa.

7 Dii ǹ́ gb̀́c̀ lá à bui p̀́ ǹ́ gb̀́c̀ gb̀̀wae?
 Dii ǹ́ d̀̀d̀ε lá à gb̀́c̀ p̀́ ǹ́ d̀̀d̀εc̀ d̀̀d̀εwae?

8 Dii a yákpalek̄ér̄nɔ,
 i ǹ́ yá ǹ́ gbaε.

A bɔ́ n̄ á ñan pāsio gukpɛ oi,
i n̄ sélɛ.

⁹ Bee a láka Yakɔbu buio tàaeɔla.
An duunakẽama gben ke:
Aa n̄ sa'okii gbɛɔ wíwi kélékɛɛ,
mé aali pɔ́ wa pè táa ũ
n̄ n̄ tulaletikateakiiɔ z̄z̄ p̄ii.

¹⁰ Wélɛ bíide gò bezi ũ adoa,
a de gu pɔ́ wà pàkpai ũ lán gbáa wáiwaiwa.
Wekii zuɔ ì pɔbleu, aai wúlɛu,
aai a líɔ suumpa.

¹¹ Tó a gɔnaɔ gága,
nɔɔ mɔ é'ɛ wa tékað.
Wélepideɔ nòse v̄io,
a yáí tò an Kena a n̄ wēnagwao,
Lua pɔ́ n̄ ikàsa a sùuukɛn̄n̄ɔ.

¹² Gɔɔ bee Dii a a pówena gbẽ
za Uflata pɔ́ a í lí z̄ɛoi
e à ge pɛ Egipi zé swawa,
i á Isailiɔ pɛɛɛ dodo.

¹³ Gɔɔ bee wa k̄aae z̄ɔ p̄é,
gbé pɔ́ v̄uaa Asili bùsuuɔ
n̄ gbé pɔ́ lala'ò tà Egipi bùsuuɔ
aai ɛa su kúɛ Diiɛ Yelusaleũ
a gbèsisi pɔ́ a kua adoa musu.

28

Waiyookɛa Eflaiũ buio n̄ Yelusaleũdeɔne

¹ Waiyoo wélɛ pɔ́ Eflaiũ bui idekenɔ aai ñanadàð,
mɛɛwia pɔ́ kú guzulɛ táaede sìsì musu lán
kíafuawa!

A kefenke gawi lé láa lá lávu i wolowa.

² Dii gōsa gbāa ví, a mo wélepi wí
lán lou maa ní gbεo zàa'ian gbāa pó i pó músikewa,
lán lou zàa'ian gbāa pó i to í daguawa.

³ Wa òzō wéle pó Eflaiü bui idekenapio í íanadāowa.

⁴ A kefenke gawi pó kú guzule táaede sìsiwa lán
lávuwá

a kwé lán kaadɔɛn né màà séiawa.

Tó wa è, wa se zu léu gōo bló.

⁵ Goo bee Dii Zigōde aɔ de lán kíafua gawidewa a
gbé kōnaɔɛ,

ōme aɔ dené lán tulu kefenawa.

⁶ A tó yázeɛde dɔaa yákpalekenaɔɛ,
a gbéɔ gba gbāa aa zí yoaa bíibɔleu.

⁷ Vēe í sa'onao talaatalaazō,

í gbāa í ānabio pāpāzea.

I gbāa í ní talaatalaazō,

vēe í zōlemá.

I gbāa í ní pāpāzea,

aaí talaatalaabo ní ānabike guu,

yá í yamá ní yágōgōa guu.

⁸ Pisi dà ní táabūnuɔla,
gue fòona vío ní gbāsio.

⁹ Aaí o ma yá musu:

A ye dōa kewēe yà?

Alé weele ānabike dadawēe yà?

Né dèeūnaɔn wá ūa?

¹⁰ Asa í me:

Sá, sà, sá sà,

ká, kà, ká, kà,

la yoo, le yoo.

11 A yáì tò Dii a yā'o gbépiwε
 ní buipále yá pó aale maoo.

12 Asa a òné yāa:

Kámabokii κε! Tampakii κε!

A to gbé pó kpàsaο kámabo!

Kási aai swáσε àà yáio.*

13 ∩ Dii yá ðené:

Sá, sà, sá, sà,

ká, kà, ká, kà,

la yoo, le yoo,

ké aa bolele kpaanla, aai wíwi,

bai i ní kú, wi oðiemá.

14 A yáì tò à Dii yāma,

á gbélaanikena pó ále kible gbépiowa Yelusaleũ.

15 A mē a kō yāma ní gao,

a ledoukè ní bedao.

A mē b, tó músi lígua,

àle pāála, a á leo,

asa εε mé á ulekii ũ,

mofili mé á mikpakii ũ.

16 A yáì tò ma Dii Zīgōde ma mē:

Gwa! Mále gbε gbāa dile Siōna,

kpé gbè bεεεde mide pó wa ε kpáleò ũ.

Wí a gbé pó lé àà náaike kūo.†

17 Yázede mé aο ðe kpépi yōba ũ,

mé maakεa aο ðe a gīsusugwabo ũ.

Lougbe a εε pó ðe á ulekii ũpi gbε,

í a ða á mikpakii a.

18 A kō yāmaa ní gao a mide,

á ledoukεa ní bedao a gboo.

* 28:12 1Kln 14.21 † 28:16 Sou 118.22-23, Lom 9.33, 10.11, 1Pie

Tó músi lígua, àlɛ pǎála,
a ʒzʒwáɛ.

19 Tó à m̀ò, ali á sélɛ táánɔɛ,
aɔ pǎála lá gu lé dɔ fáanɛ ní gwáasinao.

Gili a gɛ gbé pó yápi zé d̄su.

20 Wúlebɔ kɛ geseũ, a ní pooo,
zwāa kè teeeũ, a kúnlaɔ.

21 Dii a fɛlɛ ní a z̄io,

lá a kè Pelaziũ gbèsiṣi saɛwa, †
a bɔ ní a dabudabu z̄io,

lá a kè Gabaɔ guzulɛuwa. §

22 Asu àɔ dɛ gbélaanikenao ũo,
ké ba pó wa d̀wá su nao yái.
Asa má mà Dii Lua Ziḡde m̀è
a zɛ ní á b̀usu kaaleao píiɛ.

23 A swákpa ma yá ma,
à laaidɔ yá pó málɛ oéwa.

24 Z̄ɛ ɪɔ kpase kɛ gɔɔpii yà?

ɪɔ gubi àɔ sapa zesai yà?

25 Tó à tɔɔlɛ dàai,

ì dosiona ba,

ì efɔ keelɛ,

ì mase t́ d̀ɔdɔɔ,

ì naa ba a bakli,

ì gbé'a pé kɔɔ lézi.

26 Àà Lua ì d̄aaè,

ì aà da z̄ipi zéwa súsu.

27 ɪli dosiona gbɛ ní éngoo,

ìli efɔ wé suumpa ní zugo gbáoo.

I dosiona wɛbɔ ní gongbãanaoɛ,

† 28:21 2Sam 5.20 § 28:21 Yoz 10.10-12

ì efɔ wé suumpa ní ɔɔe busebuse.

²⁸ I pówena lée, ìliɔ gbě gɔɔpiio.

Baa tó à táa'òwà ní zugo gbáo,

ìli a tí bɔɔ.

²⁹ Yápi bò Dii Lua Zígɔde kíie bɔ,

aà ledama ì bɔ ní sae,

aà ònɔ zɔɔ.

29

Yá pɔ a Yelusaleudeɔ le

¹ Waiyoo Alieli!

Alieli wéle pɔ Davidi zòleu!

I dikpeke wě ní wěo, ále gé.

² N beeo má Alieli da taasiu.

Wa búbuape, wa búbuape,

Alieli i gɔmɛɛ sa'okli kina ũ.

³ Má koe'ɔpooi, mí eyɔ liai,

mí gbà lesí dai.

⁴ Wa ɔnaalewá,

á yá'oa i gɔ dɔ tɔɔleu,

á bɔ i gɔ wíwia búsuu.

A yá'oa aɔ bɔ téenau lán gengbāgbānawa,

á kíi aɔ dɔ búsutiu kpáikpái.

⁵ N beeo á ibɛɛ dasipio gɔ lán luutēwae,

gbé pāsipio aao de lán ése úa pɔ íana lé gɛ̀ò zéawae.

Yápi a ní le kpóokpoo kándɔe.

⁶ Ma Dii Zígɔde má mɔ íadamá

ní loupūnaao ní tɔɔle lualuaao

ní kɔ́fi zɔɔo ní zàa'íanao

ní zàao ní télepɔ pɔkaalenao.

⁷ Bui dasi pɔ m̀ò lélei Alieliwao gɔ lán nana yáwa,

gbé pò m̀ a bíi gbooi aa koez̄iò ḡs lán wépfungu'ea
yáwa.

⁸ Lá n̄andena ì nana'o à e ále pòble,
 ò ì vu ní n̄anao,
 lá imidena ì nana'o à e ále imi,
 ò ì vu ȳeesai kòlo gagaa,
 màa aò de ní bui dasi pò lé m̀ó Sìna gbewa ní z̄iopiò.

⁹ Aò gé ní yādiawáo,
 àò gé ní yá t̄awáo,
 à tó á v̄iake àò gé!
 A kua bùubuu aò gé,
 i ke v̄e mé lé á deo.
 A t̄alaatalaabo aò gé,
 i ke í gbãa yáí no.

¹⁰ Asa Dii kpasa'i z̄ò dàálae.
 Anabiò mé á wé ũ,
 ò a tò wépiò lé gu'e lo.
 Gu'enaò mé á mi ũ,
 ò à pòkuaé.

¹¹ Anabik̄eȳe bee deé yá pò kú taala nanaau ũ píi.
 Tó á kpà kyokenawa aà a kyoke, a me á f̄so, asa a
 nanaae. ¹² Tó á kpà kyod̄nsaiwa aà a kyoke, a me
 á kyó d̄so.

¹³ Ma Dii ma m̀e bui bee ì s̄mazi
 à ma kp̄ela ní léoe, an s̄ kuao.
 Aaí ma sísi gb̄enaz̄ina yādileawae.*

¹⁴ A yáí má ea yāb̄onsaeò kené,
 má òn̄deò òn̄o mid̄e,
 má wez̄enaò wez̄ẽ suumpa.†

* **29:13** Mat 15.8-9, Maa 7.6-7 † **29:14** 1Kln 1.19

15 Waiyoo gbé pọ aai yá pọ aale yáo ulemεε zàzã,
 aai ní yáo ke gusiau aai me:

Déme lé wá ei?

Déme wá yá d̄si?

16 Yáfuangbanao!

Ale e oobona de lán gíwae.

Pọ pọ wa bọ a o a bonae i a booa?

Oo a o a kùnunaε a yáe d̄soa?†

17 A ḡò yoo ké Libā a ḡo bugbe ũ,
 mé bugbe a ḡo likpe ũ.

18 Goo bee swādoo taalapi yāma,

v̄iao bọ gusia níniuu aa gu'e.

19 Taasideo pọ a ea ke na Diiwa,

wēnadeo p̄nake ní Isailio Lua pọ a kua adoao.

20 Gbé pāsio ḡle,

gbélaanikenao mide.

Gbé pọ an me wā ní v̄iao kaale,

21 gbé pọ aai yādo gbéwa,

aai baikpa yānadeε yákpalekekli,

aai yāda yāesaidela ní εεopio.

22 Ayāmeto Dii pọ Ablahaū bọ yáε bee ò Yakobu buio
 musu:

Wí a Yakobu buio kū bo,

an ḡε a ḡo kpá ní w̄ei bo.

23 Tó an buio ma yākea ní guu è,

aa d̄o ké ma kua adoa. §

Aa ma d̄o Yakobu Lua pọ a kua adoa ũ,

an me i kuke ma Isailio Lua ae.

24 Gbé pọ an n̄se liaao ñn̄kū,

† 29:16 Isa 45.9 § 29:23 Mat 6.9

yákütēkanao ledama ma.

30

Yá pó a bui swágbāadeo le

¹ Ma Dii ma mē:

Waiyoo né swágbāadeo!

Aaí yá pó ma lé kú a guuo yá,

aaí kō yāma ní gbé,

ma Nisinali dōaanéo,

aaí duuna káfi duunaa.

² Aaí fēle gé Egipi, aali lezaao,

aaí na Falaṣṣozi ní mīsiná ũ,

aaí mikpa Egipi uenai.

³ Kási naa Falaṣṣozi a widawá,

mikpaa Egipi uenai a á tó ṣṣkpa.

⁴ Baa ké á gbāadeo ku Zoã,

mé á zinao kà Anesi,

⁵ wí a ní kú nípii bui àisaipi yáí,

aa dōnle ge káfi e weo,

sema wí ní tó íio.

⁶ Nεγενε nòbō yá.

Wàle guwaiwai pó yá'la ní taasio ví baa ví,

nòomusu saó ní nòomusu daó

ní sògbalao ní mlè pāsinao di wee.

Zàa'inao ní àizeeo sésea,

yiongoo lé kóó é'ε ní ní pōmaa,

aale geò bui àisaipione.

⁷ Aale geò Egipi pó an dōnle gia

lán lé'iana gbawae.

A yáí tò mi oè, Ilenōbo zōo pōewonsai!

⁸ Dii mè mà gé yápi kéné láu ge pó pēpēnawa,

io dené gɔɔ pɔ lé mɔpi seela ũ gɔɔpii.

⁹ Buipíá lualɛwɛnaɔnɛ,

né sásáaɔnɛ,

aaliɔ ye swásɛa Dii ikoyáizio.

¹⁰ Aaĩ o gu'enaɔnɛ

aasu gu'e aai a yá'oné lɔo,

aaĩ o ānabiɔnɛ

aasu yázɛde mané lɔo.

Aaĩ mɛ: A yá nana owɛɛ,

à ānabikɛyā'òwɛɛ kpaanla.

¹¹ A ké zépiwa, à pā yāmaaa,

à Isailiɔ Lua pɔ a kua adoa gáwɛɛ zéu.

Ayāmeto Isailiɔ Lua pɔ a kua adoa yáɛ bee ò:

¹² Lá a gi yápi mai,

a gbéɔ bɔɔ'imia náaikè,

mé a ze ní kōnio,

¹³ Ayāmeto duunapi aɔ dɛé

lán gĩ lɛsi paaa kóɔɔa pɔ a kwé kpóokpoo

kándowa.

¹⁴ A wíwi kélekɛɛ

lán lo pɔ oobona gotòwàwa.

Wa a kaso e a guu

ké à ká tésibɔ ge idábɔ ũo.

¹⁵ Dii Isailiɔ Lua pɔ a kua adoa yáɛ bee ò:

Zɔlɛa tɛɛɛ ní sɔdaadoũo mé a á bɔ,

laaikpalea niɛniɛ mé á gbāa ũ,

ṣ̄ i weio.

¹⁶ A mɛ: Beewa no!

Wá di sɔ kɛ wà bàalɛɛ!

A yá bee yáí á bàalɛi síana.

A mɛ: Wá di sɔ wāa kɛ!

A yá bee yáí á gbèɛɛɛnao wãa.

17 Tó á gbẽɔn ðaa sooó ní gbé m̀endo wɛpà,
á tíɛɛ.

Tó gbẽɔn sooɛ sa,
á lékõwa píiɛ.

A gbé pó gòo io ze
lán lí pó péɛ gbɛ musuwa,
lán dàlapoo pó kú sìsì musuwa.

18 Kási Dii lé á dá à e maaké,
i fɛɛ à á wɛnagwa,
asa Dii Lua ì yãkɛ a zéwɛɛ.
Báaadɛn gbé pó sáa Diizi ũ.

Dii a a gbé suaba

19 A Siɔnadeo,
á gbé pó á kú Yelusaleũo,
á ɔoɔ bau bo.
Tó Dii á ɔoɔ mà, a gbẽkɛkɛé,
tó à á wii mà, a wewá.

20 Baa tó Dii taasi dàé á blɛ ũ,
mé à á dá wétɛau á imia ũ,
á yãdanɛde ao ulɛáé bo,
á wɛsiaàɛ.

21 Tó a pãalɛ ɔplaa oi ge zɛɛ oin nò,
á swáɛ yáwa á kpɛ à ma,
wàɛ mɛ: Zén kɛ, ào bɛu.

22 I gbasa á tãa pó wà ánuusu lèwàò
ní a pó pó wà vua lèwàò òkpa,
í ɔzɔi lán bɔɔwa,
í o pópɔnɛ: A géi!

23 A á gba lou pó pó áɛ t́ bua yáí,
tɔɔɛ a blɛkɛé maamaa zítii.

Goo bee á pɔtuoo sē ble dádākekīi yàasau.

24 Zu ní zaa'ina pó aale bua zikεo
sēla búuna ní tàaa wisideo ble,
wa kálené ní péluo ge saa.

25 Gbécɔ dεdεa dasidasi goo,
tó pó lesí pó wa bòo kwè,
swa pó a í lí zōεo aɔ ku
gbèsisibɔ ní sísí lesibɔ musu pii.

26 Tó Dii a gbécɔ gu'iaɔ kèkené,
mé à ní gbāgbā ní ía pó a kpànzio,
mɔvua í aɔ gbāa lán íatē gupuawa,
íatē gupua a káfi lεε soplá lán goo soplá gupuawa.

27 Dii bò zāzā,
àlε mó luabesianau,
àlε pɔbɔ a níu,
aà lébaa lé lua ní kpēneo,
aà léna dε té pɔkaalena ũ.

28 Aà lé'iana dε lán swa paa í
pó kà ní nɔε ísōwa.
Alε buibɔ bobo ní tēmεo à ní bāde,
àlε àasina kánε à ní sásā.

29 Apibɔ sō áɔ lesi,
lá álε dikpeke Diiε gwāasínawae,
á pɔ a ke na,
lá álε Dii gbèsisíkū ní kulεpeao
álε gé Isailibɔ gbési kīiwa.

30 Dii a to gbécɔ a bɔ gawide ma,
a to aa a ɔ pó looanla e.
Alε pila ní pɔkūma zōɔo ní tēlepibɔ pɔkaalenao
ní lou kwεao ní zaa'ianaɔ ní loughεo.

31 Dii bɔ a gili gē Asilibɔgu,

a ní wíwi ní a gopanao.

³² A ní lé dodo ní go pọ́ a dīlenéo

ní gǎa ọ́o ní mọ́na ọ́o sǎnu.

A zíkárínọ ọ́zesai.

³³ A d̀aa tekà à gègè an kía pọ́ ũ,

tépi kákíi ẹ zǎ a yàasa mé yàa m̀wà.

Iatègbò tésea a bọ́ Dii léu a lé'iana ũ, i kũwà.

31

Waiyoo gbé pọ́ aa s̀kpàlẹ Egipiọ́ziọ

¹ Waiyoo gbé pọ́ aaí gé d̀nlẹ wẹlẹi Egipi,

aaí gbǎa'e ní s̀ọ́wa,

aaí ní zíkásọ́go dasiọ náaike

ní ní s̀ode pọ́ lé víọ.

Aali wépe Isailiọ Lua pọ́ a kua adoawao,

aali Dii kíi wẹlẹo.

² Kási àapi s̀ọ́ a zíkà'ọ́nọ ví,

ì yá'yiamá, mé ìli lẹlilẹo.

A fẹlẹ gbèvǎiọ́wa

ní gbé pọ́ aaí dọ vǎikenapiọ́lẹo.

³ Egipiọ́á Lua no, gbènazinaọ́ne!

An s̀ọ́á Lua Nisina no, pọ́ audeọ́ne!

Tó Dii ọ́ l̀ońla,

an d̀nlẹdeọ́ gèmbọ́lẹ,

gbé pọ́ aalẹ d̀ńlẹo lélé,

aa midẹ sǎnu nípii.

⁴ Dii yáẹ bee òmẹẹ à mè:

Tó ǹọ́musu lé h̀èke a p̀bleawa,

mé wà p̀dǎnaọ́ kàaaaàzi dasi,

lá an wiidawà vía a aà kũo,

mé an zọ́a a aà kǎdeọ́,

màa Dii Zìgõde a pila zìkai
Sìona gbewa ní a sìsìona.

⁵ Lá bã ìb gí ní a néo,
màa Dii a gí ní Yelusaleũ.

A giò, a aà suaba,
a maaàla, a aà b.

⁶ Isailio, à ea ze ní Lua pò a b aà yáú pāsípāsio sa.

⁷ Asa g b ee á baade a gí táa pò a pì azíae ní ánusuo
ní vuaozi.

⁸ Wa Asilio kwé ní fēndao,
i ke gbēnazina no.
Fēnda pò de gōe pò ũo mé a ní dede.

Aa wí ní bao fēndapi lézì,
wi zozída ní èwaasoone.

⁹ Vía a ní kía kú à gōgōbo,
iwāa a ká ní dōaanao pōa,
aai ní dālapoo to daa we.

Dii mé yápi ò.

Aà té dō Sìona,
aà kina ku Yelusaleũ.

32

Kia maa kpala

¹ Gwa! Kíae a kpalable ní yázedeo,
aà iwao kible a zéwa.

² An baade a de ulékii ũ zàa'ianaε,
a de mikpakii ũ lou zá,
a de swa ide ũ gbáau,
a de gbési zōo uede ũ gugiiu.

³ Wēbiibiinao wé a kē sa,
swákpanao yāma.

⁴ Nōnwāadeo ònókū aa yá dō,

bebedeɔ yā'o sa káukau iwesasai.

⁵ Wa me sɔŭe beede bo,
wa me kɔnidee gbēmaa bo.

⁶ Asa sɔŭ i yāfaasai o,
aà láasoo ɔ ku yāvāiwa.

Ili zike Lua yāwao,

i Dii seela bēe kené.

I nɔandenaɔ to gii,

i imidenaɔ to isai.

⁷ Kɔnide yākeɔ vāi,

i vāikpaaí n taasideɔ

à n òkpa n mɔafilio,

i wēnadepiɔ yā máléné.

⁸ Beede i yáze de yá,

yá beede ɔ i zeð.

⁹ A nɔe namablenɔ,

à fele swādomazi,

á nɔe pɔ á kú niɛniɛɔ,

à ma yāma.

¹⁰ A nɔe pɔ á kú niɛniɛɔ

á gɔ n bílio zii maa'i,

asa vēekɔzɔzɔa aɔ kuo,

ésekekea a keo.

¹¹ A nɔe pɔ ále namableɔ,

à lualua n sòdeedeo.

A nɔe pɔ á kú niɛniɛɔ,

à kpakpanaga.

A á pɔɔ wolowá pii,

i zwànkasaɔ dɔ á pi.

¹² A ázia gbēgbē, í búbuape

á bua maɔ n á vēe ne'inaɔ yái.

13 A ́óó b ma gbéó b̀usu yáí,
asa læaa n̄ læsikao b̀òl̄eu.
A ́óó á ua p̀nadeó
n̄ á wéle nae beeo yáí.

14 Kibe a ḡó da p̄ã,
wéle súude a ḡó bezia ũ.
A s̄is̄i gud̄ak̄i aó da wáiwai ḡópii
zàa'inaó p̀nak̄ek̄i ũe,
p̄óó dádák̄ek̄i ũ,

15 e Lua àó gé a Nis̄ina p̄is̄iwá b̄oa za musu,
gbáa i gbasa ḡó gutaaede ũ,
gutaaede s̄ó dào ũ.

16 Yáze a kible gbáapiu,
maak̄ea aó ku gutaaedepiu.

17 Yázede a aafia iné,
maak̄ea gb̄e aó de kua d̄óó a n̄ s̄ódaadoũo ũ ḡópii.

18 Ma gbéó aao ku ua aafiadeu,
an be aó nie,
aa kámabou nama guu.

19 Baa tó lough̄e likpe òókpa,
mé wà wéle delempà wa dàaí,

20 áó de p̀nadeó ũ,
áó p̄ót̄ót̄ó swa p̄íi sae,
á zuó n̄ á zàa'inaó d̄eepook̄i e.

33

Yelusaleũ suabaa yá

1 Waiyoo gb̄é'òókpana,
n gbé p̄ó wi n òókpa yāao!
Waiyoo z̄ib̄onkp̄ede,
n gbé p̄ó wi b̄o n kp̄e yāao!

Tó n gbé òkpà ní làa,
wa n òkpa s̄e.

Tó n b̄o gbé kpe ní làa,
wa b̄o n kpe s̄e.

² Dii, wá wegwa, wále s̄anzi.
Nȳo d̄owále lá gu lé d̄o,
ní wá suaba wá taasikeḡo.

³ Tó n kolokèke, wí lék̄owae
tó n f̄ele, buīo ì f̄aaae.

⁴ Wa léle ní p̄owa
lá kwāo ì léle buap̄owawa,
wa ní p̄o símá
lá kwasut̄e ì kenéwa.

⁵ Dii s̄aa kuo, asa a ku musu,
a to yázēde ní maak̄eao li Sīnaa.

⁶ Dii āo de ní z̄imp̄ele ũ ḡo bee,
aafia ní òn̄o ní d̄̄ao āo dīe.
Vīak̄eaa Dii e mé ì mó ní àizēepio.

⁷ Gwa! Ḡosa gb̄aāo wiid̄o ḡaae,
gbé p̄o wà ní z̄í awakpaipīo lé ó̄o w̄enann̄o.

⁸ Zēdao lé sé bo,
gb̄ēe lé gu baa v̄i bo,
lēdoũ ku bo, w̄ale saka seelāo,
wa k̄o bēe d̄o bo.

⁹ B̄usu lé w̄enake, à ḡò zeesai,
Lib̄a ḡò ní w̄io, à mùak̄ù.
Sal̄na guzule ḡò lán gb̄áawa,
Basana ní Kaamelio ḡò gii.

¹⁰ Ma Dii ma m̄e má f̄ele sa,
má a gb̄aa òl̄né, mí t̄ōo.

11 A nɔsɪ sɛpisa ũ,
 a nɛ'ĩ sɛ giina ũ,
 ma pɔbɔa ma níu de té pɔ a kúwá ũɛ.

12 Gbɛ́pɔbɔ tɛkũ aa gɔ túfu ũ
 lán kàelɛ zɔzɔa pɔ wà tɛsòwàwa.

13 A gbɛ́ pɔ á kú zàzàɔ,
 à yá pɔ má kè ma,
 á gbɛ́ pɔ á kú kãɔ,
 àɔ ma gɔsake dɔ.

14 Gili gɛ̀ Siɔna duunkɛnaɔgu,
 luayádansaiɔbɔ lé kpakpanaga.
 Wá démɛ a fɔ àɔ kú ní té pɔkaalɛnaoi?
 Wá démɛ a fɔ àɔ kú ní té gasaiɔioi?

15 Gbɛ́ pɔ ì yãkɛ a zéwa,
 mé ì yãmaa o,
 a za gbɛ̀ble'aigu,
 mé ì ɔbɔlɛ gbagusae yáú,
 ìli swáɛ gbɛ̀dɛyãio,
 mé ìliɔ ye à wɛsi vãilɛo.

16 Ɔmɛ aɔ ku aafia musu,
 aà ulɛkũ aɔ gbãa gbèsɔɔu.
 Ali pɔblea e we,
 mé í a kɛ́sãwào.

17 Nyɔ wɛsi kía kɛfɛnkelɛ,
 níyɔ bùsu e kãaa yàasa.

18 Nyɔ làasookɛ gili pɔ kè yãawa n sɔ guu, ní mɛ:
 Naokɛna ku máɛ la?
 Ɔsina ku máɛ la?
 Gbɛ́ pɔ ì dɔ nao ku máɛ la?

19 Nyɔ gbɛ́ pɔ aaĩ yá'o ní ɔpɔbɔ e lɔo,

ńyĩ gbé pọ́ nili ní buiyā maopiọ yā'o ma ɓo,
bui z̄ilo pọ́ ní yá gbad̄opiọ.

²⁰ Siona pọ́ wí dikpek̄eu gwa,
wesi Yelusaleũle,
a ku aafia zwāakpe pọ́ wa s̄o do ũ.
Wa a lip̄e ɓo wúle bauo,
mé a bae a k̄e.

²¹ Wek̄ii Dii a a z̄o ke ɓo w̄e,
gu pọ́ swada ń swa'ona ɓo diu.
Gó'ilena ɓo t̄aa'o ípia, ɓo
baa a z̄o a bua swapi ɓo wao.

²² Asa Dii mé wá D̄aana ũ,
Dii mé wá Gbāade ũ,
Dii mé wá K̄ia ũ,
ĩme a wá suaba.

²³ N zwāakpe ɓo p̄olo d̄e ge de ge,
n k̄o k̄u li ɓo p̄e lea gbāa ɓo,
a zwāa ɓo.
Bee gb̄ea ɓo wa z̄i ài z̄o biilek̄e,
baa ɓo pọ́ séle maamaa.

²⁴ Gbé pọ́ kú wee a me ále gyākeo,
w̄é p̄ide ɓo duuna k̄e má.

34

Yákpalekea ní dúniao Edoũ

¹ Bui ní buio à s̄o k̄ai à yāma,
b̄usu píi gb̄e ɓo à swákpa,
dúnia ní gbé pọ́ kú a guu ɓo à yāma,
t̄o le ní pọ́ pọ́ b̄o le w̄a ɓo píi.

² Asa Dii pọ́ p̄a bui píizi,
à f̄e ní ní z̄i ḡo.
A ní dede, i ní mí ɓo n̄z̄o.

³ Wa gbé pọ wà ní dadedo kóle,
gbèsisíbo ní au mi, an gẹo gído.

⁴ Saanao yọ musu píi,
luabe a koo lán pewa,
musupọọ wolo lán v̄elaowa,
aa kwε lán kaadobenlaowa.

⁵ Dii fēnda gà ní auo musu.
Gwa! Ale su Edoṽwa yákpalekei,*
àle mó pilai gbé pọ àle ní míonzōpiowa.

⁶ Dii fēnda tà ní ble ní são auo,
sãsa gòle nísi iwà,
asa Dii sa'oa v̄i Bọzela,
aà pọ kòlokpakpaa dasi Edoṽ.

⁷ An zùsēleo ní ní zuswanao kwéńno sãnu
ní ní gbãadeo pii,
an bùsu i ga ní auo,
nísi i i ní tọlewa.

⁸ Asa Dii t̄simagọọe,
aà ìadama wèe yásia ní Siɔnao yáí.

⁹ Edoṽ swao li kọtaa ũ,
a bùsuti a li ìatēgbō ũ,
an bùsu i gō lán kọtaa téwa.

¹⁰ Aọ gaa v̄io fãane ní gwãasinao,
a súele aọ do gọọpiiε.†
Wē ní wēo aọ da wáiwaiε,
gbēe a a baa v̄i bo.

¹¹ Gáuo ní kpọbo'ilenaọ ke ní kúkii ũ,
koohũhũnaọ ní gbagbaao sakpẹda we.
Dii a guyōbo poowà, i gō da pã,
a gwa ní ḡisusugwabao, i gō gii.

¹² Kía buio ku wà ní kpá kpalau bo,

* **34:5** Isa 63.1, Mal 1.4 † **34:10** Zia 14.11, 19.3

an d̄baanao gēle m̄io.

¹³ K̄ālēo n̄ lēaao k̄ule n̄ kp̄é gb̄āōwa,
lēsikāo n̄ ḡāgaao a da n̄ zegik̄īola.

Ao de gb̄ēgbonao t̄ōo ũ, koōo be ũ.

¹⁴ Awalewanao n̄ maīo k̄paaũ we,
t̄āao f̄ok̄pak̄pak̄ōwa,
babayō̄o z̄ōlek̄ī eu, aao k̄aleu.

¹⁵ B̄āso a sak̄pe da we à gbedau,
a nēpipi, i n̄ k̄āaa a z̄ie.

Ȳāamusūo k̄ō n̄n̄ōaau,
sa ìo te a nai.

¹⁶ A wēlēe Dii taala guu,
à a kyoke,

an kee a k̄ēs̄āo,
a dae a kua a sawao,
asa aà lé mé ò,

aà Nis̄ina mé a n̄ k̄āaa.

¹⁷ Ōme n̄ baa kp̄am̄á,
à ōd̄ò n̄ baadēe a k̄úkīiwa.
A ḡō n̄ p̄ó ũ ḡōpii,
aao ka a guu w̄ē n̄ w̄ēo.

35

Gb̄é p̄ó Lua n̄ suab̄aō kua zia

¹ Gb̄āa n̄ guḡiio a p̄onake,
guwaiwai a ȳaal̄o,
kpaa a b̄oleu.

² A vuke n̄ p̄ona z̄ōo, a gulake.

Lib̄ã gawi a ḡōè,
Kaameli n̄ Sal̄nao maa a pisiw̄a,
wi Dii w̄á Lua gawi n̄ a z̄ōkeo e.

³ A á ḡàs̄i p̄ó ḡō d̄ōázio zu,

à á gbá pó gò tèeeo sé.*

⁴ A o gbé pó an ká gàone:
A sōdile, ásu to vía á kũo.
A gwa! A Lua lé mó tōsiié,
àle mó fiaboiné, i á suaba.

⁵ Vĩao wé a ké,
swādoo swá a wē,

⁶ εεο vīvī lán banawa,
lénanaaleadeo gulake,†
asa gbáa a pūna ní ío,
gugii a li swa ũ.

⁷ Tōole wāa a li íkalekii ũ,
gugii a gō nibona ũ.

Gbēgbonao kálékii a vó ní wáao ní swamōeo bōle.

⁸ Wa zeda bo we,
wa me zépie zé pó a kua adoa.

Gbālenaoo seo,
soũ a bebe kpa a ãao,
zépi ao de a senao pó ũe ítēe.

⁹ Nòomusu ao ku weo, wàie a sōio,
wa wesi wàile weo.

Gbé pó Lua ní suabào mé aao be we,

¹⁰ gbé pó Dii ní bópio ea su,
aa gē Siona ní kúkuakeao,
pona láasai kú ní musu,
pona ní yaabo gēnízi,
posia ní wēnao gēzea.

36

*Asilio kia viadadaa Yelusaleudezi
(2Kia 18.13-27, 2Lad 32.1-19)*

* 35:3 Ebe 12.12 † 35:6 Mat 11.5

1 Kí Ezekia kpalablea wè gëo mëndosaide guu Asilio kí Senakelibu mò lèlè Yuda wéle bíideowa, a sì píi. 2 Ǿ à a zīgṣṣo gbēzṣṣo zì, à bò Lakisi à gè Yelusaleũ kí Ezekia lè ní zīgṣṣo dasidasi. A zè íkalekíi pò kú musu sae, pòpinao bua zéu. 3 Kibe ziia Ilikia né Eliakiũ ní aà lakēna Sebenao ní aà kpàwakena Asafa né Yoao bò gè aà kíi. 4 Ǿ gbēzṣṣopi ònè: A ge o Ezekiae, Asilio kía zṣṣo mé lé aà la, bó àlè a náaike màai? 5 A mè á zīgbaselea dṣṣo mé á gbāa. Yāpā giie. Dé àlè a náaike, ṣ àlè bṣṣo aà yá kpei? 6 Egipiṣo kía pò àlè a náaike gwa. A de lán feelipan wíwiawae. Gbé pò gbāa'èwà, ì aà zṣṣo a oue.* 7 Tó á òmεε Dii á Lua náai álè ke, aà gulesṣo ní aà gbagbakíi Ezekia gbòoo lò? A ò Yelusaleũdeṣo ní Yudaṣone píi aa mṣ kúle gbagbakíi ae Yelusaleũ la. 8 Aà ledouke ní ma dii Asilio kiao, mí aà gba sṣṣo mèn òaa kwi, tó a gbé vī aa diè kpe. 9 Lá àlè Egipi zikasṣoṣo ní sṣṣodeṣo náaike, kpelewa a fṣ zezṣṣo baa ma dii zīgṣṣo gāli pò kēsānzio doei? 10 Ale e ma dii mò lélei guε beewa à a dúuzṣo Dii lé sai yà? Dii mé òè aà léle būsue beewa, i a dúuzṣo.

11 Ǿ Eliakiũ ní Sebenao ní Yoao ò zīgṣṣo gbēzṣṣopie: Yā'o wápiṣo n zòblenaṣone ní Sili yáo, asa wi maε. Nsu yā'owēε ní Ebelu yáo, ké gbé pò kú bíiwaṣo mao. 12 Gbēzṣṣopi wemá à mè: Ma dii i ma zī mà yápi óé ní á diio átēεo, ní gbé pò zṣṣolea bíiwaṣoneε lo, asa aa nízia bíikpe pò aa kè ble, aa nízia osoo mi lááwae. 13 Ǿ gbēzṣṣopi fèle pùna ní Ebelu yáo à mè: A Asilio kía zṣṣo yāma! 14 Kípi mè ásu to Ezekia á sásāo, asa a fṣ á bṣṣo a oziṣo. 15 Ezekia mè Dii a á bṣṣo, a á wéleε bee kpa Asilio kíawao. Asu Ezekiapi yāma à Dii náaike

* 36:6 Eze 29.6

yápi musuo. ¹⁶ Asu Ezekia yāmao. Asilio kía mè à lèdoũkeano, à mikpawa, á baade i azia v̄εβε ní azia kaadɔembεo ble, i azia bia'i mi, ¹⁷ e àò mó á sélei à tááno bùsu pále pò de lá á pówau. Pówena ní v̄εε nao pàlawà, p̄εε ní v̄εεbuo diuε. ¹⁸ Ezekia mè Dii a á bɔ. Asu weio, ásu to à á sásão. Buipáleɔ táae è gĩ Asilio kíae aà ní bùsu símáe? ¹⁹ Amata ní Aapadaεo táao gè máe? Sefavaiũ táao gè má ni? Samali táao è gĩè ní ní w̄éleoe? ²⁰ Bùsu beeo pii, an kpele táa mé f̄õ gĩè ní a bùsuoi? Kpelewa Dii a f̄õ giè ní Yelusaleũoi?

²¹ Gb̄éɔ níle kilikili, aai yāwewào, asa an kía òné aasu yázāsiwàoe. ²² ɔ kibε ziia Ilikia né Eliakiũ ní aà lakēna Sebenao ní Asafa né Yoa aà kpàwakεnao èa sù Ezekiapíwa ní ní pɔkasaɔ kékēa, aa zīgɔɔ gb̄εzɔɔ yá dàu aa siuè.

37

Ezekia wabikεa Diiwa (2Kia 19.1-19)

¹ Ké kí Ezekia yápi mà, à a ula ga kè à zwànkasa kàkaala, ɔ à gè Dii ua. ² A a be ziia Eliakiũ ní a lakēna Sebenao ní sa'onkiaɔ zì ānabi Isaia, Amɔzu néwa, zwànkasaɔ kákaarıla. ³ Aa òè: Ezekia mè yá gĩ gb̄æ, wà wá dá taasiu, wà wá lele, wà widàdawá. Wa ḡõ lán nɔε pò a né kà bɔa mé ȳεεε ku a f̄õ iowa. ⁴ Asilio kía a zīgɔɔ gb̄εzɔɔ zì, à mò Lua b̄ée láanikè. Dii n Lua yápi mà, a aà lele yápi oa yáia, wá d̄õ. Wabikεwà wá gb̄é k̄õna pò wa ḡõnε.

⁵ Ké kí Ezekia zinapio gè Isaia lè màa, ⁶ a òné: A gε o á diiε, Dii mè asu to vía a kũ Asilio kía iwao d̄óεaano yá pò a màpi yáio. ⁷ A ma! Tó Asilio kía

baoe mà, Dii a to làasoo gēaàgu, i ta a bùsuu. Dii i to wà aà de ní fēndao we.

⁸ Ké zīgōō gbēzōō mà Asilio kía fèlè Lakisi, à èa tà à aà lè, àlè zika ní Libenadeō. ⁹ Asilio kía mà Etiopio kí Tilaka lé mós zikaianō, ò à èa zinaō gbàè Ezekiawa à mè: ¹⁰ A o Yudaō kí Ezekiaè, dii pò àlè a náaike à gbàsa mè á Yelusaleũ namèè ma oziō, asu to aà a sàsāo. ¹¹ I ma lá Asili kíaō kè bùsuōnè à ní ké kélèkèlè píio lé? A mé a bō adoa? ¹² Bui pò ma deziō kàalèō, Gozā ní Halanao ní Lèzefio ní Edeni pò kú Telasao, an táao ní bōe? ¹³ Amata kía kú máí? Aapadaè kía kú máe? Sefavaiũ ge Ena ge Iva kíaō ku máí?

¹⁴ Zinapio lá kpà Ezekiawa. Ké à a kyokè, à gè Dii kpéu, a pòo aà aè, ¹⁵ à wabikèwà à mè: ¹⁶ Dii Zīgōde Isailio Lua pò kú malaika gāsiadeō zānguo,* míme ní Lua ũ bùsu pò kú dúnia guu píie. Mmè n musu kè ní tōlèo. ¹⁷ Swákpa n yāma, Dii. Wése n gugwa, Dii. Dóèa ní Lua bēèo lékpāsā pò Senakelibu kè ma fá! ¹⁸ Sianaè Dii, Asili kíaō buipio kàalè píi, an bùsuō gò bezia ũ. ¹⁹ Aa ní diio kàteu aa ní kpaasa, asa aa de Lua ũo, pò pò gbēnazina kè ní lío ní gbèoōnè. ²⁰ Dii wá Lua, wá bō aà ozi, bui pò kú dúnia guu píi io dō ké n Dii, míme ní Lua ũ ndo.

Senakelibu gaa

(2Kia 19.20-37)

²¹ O Amozu né Isaia lékpāsākè Ezekiaè à mè: Dii Isailio Lua mè a wabi pò ní kè Asilio kí Senakelibu yá musu mà, ²² à àsiè bee ò aà musu:

Siona wéle lé sakangu,
àlè n láanike n kpe.

* **37:16** Bōa 25.22

Gbêe i zible Yelusaleüpiwa yãao,
 ã àle a mi dada a gãu.

23 Dé n dɔɛwà ní sòsòí?
 Dé n kãaè n n mi dàè íai?
 Isailio Lua pɔ a kua adoa ní kèe.

24 N dà n ìwaɔne aa Dii sòsò,
 n mè n dede sìsio musu ní n zikasɔgo dasio
 e Libã bùsu gbèsisi misonau.
 N sedɛ lí gbãaɔ zòzò,
 n pèli zòɔ kwè,
 n ka a léwa musu e a likpe sisuu.

25 N lɔ yè buipãleɔ bùsuu,
 n a imí,
 n kèe Egipi swaɔ í bà.

26 Ké ma Dii má ðile màa za zi,
 ni mao lé?
 Ma zèò à gègè, ã má tò à kè.
 Má tò n ní wéle bíideɔ kwè wíliü,
 aa gò daaia.

27 Wélepideɔ gbãa kèsã,
 aa gò suuu, wí ní kú.
 Aa dɛ lán sèsaowa,
 lán sèla bɔbɔwa,
 lán sè pɔ bèle kpéwa à gàga gòɔwa.

28 Má n kúkii dɔ,
 má n gea ní n suao dɔ,
 má n pɔpaamazi dɔ.

29 N pɔ pàmazi,
 n kàamai pɔ ní ví yá gè ma swáú.
 Má bakane n níu,
 má àasina kane n léue,
 má tó n ea tá ní zé pɔ n mɔdo.

³⁰ Ezekia, yáε beeɔ denε seela ũ.

A ɔɔzā ble ble wēa,

zii ɔ í ble we.

Zii kee sa à ɔ́tɔ́ í ɔ́kεkε,

à v̄εli ɔ́εɔ í a be ble.

³¹ Yuda kōna ɔ́ bòɔ zína a εa ɔ́ελε tíu,

an né iɔ kpa musu.

³² Asa gbé kōnaɔ bɔ Yelusaleŭ,

Siona gbèsiɔdepiɔ gɔ.

Ma Dii Zigɔde ma ãia mé a bee ke.

³³ Ayāmeto ma yáε bee ò Asiliɔ kía musu:

A gē wéλεε beeuo,

a kazuuo,

a a sèngbao dɔ̀è,

a koezɔi à gbà lesí daio.

³⁴ A εa tá í zé ɔ́ à m̀òoε,

a gē wéλεpiuo.

Ma Dii máme má ò.

³⁵ Má gí í wéλεpio,

má a suaba mazía yáí

í ma z̀blena Davidi yáio.

³⁶ Ǿ Dii Malaika b̀ò gè Asiliɔ b̀òu, à gbéɔ̀ d̀ède òaasɔsɔ lee òaa do gēosai (185.000). Ké aa f̀ελε kɔɔ,

aa gεɔ e kálea gupiiu. ³⁷ Ǿ Asiliɔ kí Senakelibu f̀ελε

a b̀òopiu, à εa tà Niniva, a ku we. ³⁸ Gɔɔ ɔ́ a kúlea

a táa Nisoki k̀péu, aà néɔ Adamεleki í Salezεεo aà

dè í f̀endao, ɔ́ aa bàasi tà Alalata b̀usu. Ǿ aà né

Esaadɔ z̀λε aà gbεu.

38

*Ezekia gyākεa**(2Kia 20.1-11, 2Lad 32.24-26)*

¹ Bee gbεa Ezekia gyākε à kà gaa, ̄ ānabi Isaia Amɔzu né gè aà lè, a òè: Dii mè lɛdile n gbέɔnε, asa níε mó gaiε, níȳ fεε bo. ² ̄ Ezekia aedò giwa, à wabikè Diiwa ³ à mè: Dii, n yá na! Lá má n yá kūa ní náaio, mé ma yá pó ní yei kè ní nòsemendoo, to à dɔngu. ̄ à wēna ɔɔb. ⁴ ̄ Dii yá'ò Isaiaε à mè: ⁵ Ge ñ o Ezekiaε, ma Dii aà dezi Davidi Lua ma mè, ma aà wabikea mà ma aà wé'i è, ma aà gɔɔ kãfiè wè gēo. ⁶ Má aà si Asilio kíawa ní wéleε beeo, má gí ní wélepioε.

²¹ Isaia mè wà kaadɔembe lo wà dɔɔ aà sánεwa, i gbágbā. ²² ̄ Ezekia mè: Bómε aɔ de ma εa gea Dii kpéu seela ūi? Isaia wèwà à mè:* ⁷ Seela pó Dii a kenε lé pó á gbène yá musun ke: ⁸ Uena pó íatē lé suò Aaza gbápepekliɔ gwa. A to uena pó lé pilawà εa dedεwà mèn kwi. ̄ íatē εa dède gbápekli mèn kwi pó à pilawà yāawa.

⁹ Le pó Yudaɔ kí Ezekia dà a gbágbāa ní a gyāo gbεan ke:

¹⁰ Ma mè, gɔɔ pó ma ka kámaboa

̄ ma kãikù ní εleoa?

Lua a ma wè kɪnina pó gòmεε sia yà?

¹¹ ̄ ma mè má Dii e dúniau bo,

má wesi gbēnazinalε bo,

má kú ní gbé pó kú tɔleɔ bo.

¹² Lua lé ma bo sɔu,

* **38:22** Dɔɔ 21-22 maa laki, lá a ku 2Kia 20.7-8 guuwa.

39

Babeli b̄usu z̄inao (2Kia 20.12-19)

¹ Goo bee Baladã né Melodaki Baladã, Babeli kía lá kpàsã Ezekiaε ní gbaο, ké à aà gyãke gbágbãa bao mà yáí. ² Ezekia gbãakpà z̄inapiοzi, à gèr̄no a làasiu, à a ánusuo ní vuaο ní p̄o ḡinanaο ní n̄isi maao òl̄oné. A gèr̄no a z̄ikabòkalekp̄eu l̄o, à a àizeε òl̄oné míomio. P̄oε ku aà be ge aà b̄usuu ke à ḡi òl̄inéo. ³ Ǿ ānabi Isaia gè aà là à aà là à m̄è: Kpelewa gb̄épio ònei? Za má aā b̄ou aa m̄ò n k̄ii? Ezekia w̄èwà à m̄è: An b̄okii z̄ã, Babeli aa b̄ou. ⁴ Ǿ Isaia aà là à m̄è: Bó aa è n beí? A w̄èwà à m̄è: Aa ma bepo p̄ii èε. Ma àizeεε ku ké ma gi òl̄inéo. ⁵ Ǿ Isaia òè: Yá p̄o Dii Z̄iḡode ò ma. ⁶ Goo lé m̄ó ké wa n bepo p̄ii ní àizeε p̄o n deziο t̄onε ní k̄ua e gb̄ao séle taò Babeli. Dii m̄è a kee a ḡo. ⁷ Wa né p̄o n̄ȳo ní iεo séle t̄ar̄no, aai ḡo Babeli kibε z̄ikenaο ũ.* ⁸ Ezekia òè: Dii yá p̄o ní òmεε maa. Asa a d̄ile áo aafia nie guu e a w̄eni léue.

40

Lua gb̄éο n̄òseniniane

¹ A Lua m̄è:
A ma gb̄éο n̄òse n̄ininé,
à ní n̄òse n̄ininé.
² A yá nana o Yelusaleũdeοne,
à oné an z̄oz̄i làa,
an tàae w̄i ní musu k̄ò,
aa ní duuna fiabò Diiε lee pla.

³ Kp̄awakena l̄oo ma d̄o, àle mε:

* 39:7 2Kia 24.15

A zekεke Diiε gbáau,
à zeda poo wá Luaε s̄u.*

⁴ Guzule píi a tata,
gbè les̄iò ní s̄is̄iò daaí píi,
gutoũtoũò kpaai,
gusīsideò ḡõ gusalalao ù.

⁵ Dii gawi a bo,
gbépii a wesie s̄anus̄anu.†
Dii lé mé ò.

⁶ Ma bo mà do à mè: Kpàwake!
Ma mè: Mà kpàwake mà o kpelewai?
A mè: Gbēnazina píi de lán s̄ewaε,
an kefenke de lán s̄evuwaε.

⁷ S̄ē ì gaga, a vú ì kwé,
ké Dii ì íanapewa yái.
Gbēnazinao de lán s̄ewa s̄ianaε.

⁸ S̄ē ì gaga, a vú ì kwé,
wá Lua s̄õ, aà yá ìò ku ḡõpiiε.‡

⁹ Siòna baonakpana,
deεde gbēs̄is̄i les̄iwa, leda ía.

Yelusaleũ baonakpana,
yā'o gbáugbāu v̄iasai,
o Yuda w̄éledeone: A Lua ke!

¹⁰ A gwa! Dii Lua lé mó ní ikoo,
àε mó kiblei ní ḡasa gb̄āao.

A gwa! A a asea k̄ua,§
a a z̄i ài kpán'aεke.

¹¹ I a p̄óò dā lán s̄ādānawa,*

* **40:3** Mat 3.3, Maa 1.3, Zāa 1.23 † **40:5** Luk 3.4-6 ‡ **40:8** 1Pie

1.24-25 § **40:10** Zia 22.12 * **40:11** Eze 34.15, Zāa 10.11

ì a sãneɔ solɔ a ɔu,
 ì ní kpá a kùe,
 ì a neadeɔ tàlakpa.

Dii dea p̄piia

12 Déme ísia í ȳɔ a ɔ guui?
 Déme luabe ȳɔ ní ɔtãoi?
 Déme dúnia bùsuti kà zaau pii?
 Déme gbèsisìɔ dī kiloowai?

Déme s̄is̄is̄iɔ gbia ȳɔi?

13 Déme Dii làasoo d̄si?

Déme yādàè à ledawài?†

14 Dé Dii yākpàe àà gēzī àà ledawai?

Déme àà dà zé súsuwai?

Déme d̄sa k̄àfièi?

Déme òno dàèi?

15 Bui pii deè lán itona p̄ t̄soo guuwaε,
 lán luut̄ε p̄ kpá kiloowawa,
 ísia gūgūnaɔ gbia deè lán gbétiwaε.

16 Libā likpε i ka Dii gbagbayaa ūo,
 a n̄òbɔɔ i ka wà sa'ooowào.

17 Bui pii deè yāfūnnɔε,
 àε ní gwa fooonnɔε,
 aa deè p̄ε ūo.

18 Dé á Lua keεũòì?

Bó á me a muaaòì?

19 Tãa s̄ɔ, ɔz̄ikena mé ì pí,

ɔ sia ì vua í léwà,

ì ánuusu yābaa ke daè.‡

20 Gbé p̄ a ɔ lé a kpε leo

† 40:13 Lom 11.34, 1Kln 2.16 ‡ 40:19 Zln 17.29

ì lí pò lí vlão sé,
 ã ì lí'án gõide wεεε
 àà táa péλεε, ké asu léλεο.

²¹ A dõo lé? I mao lé?
 Wi oé za asinizio lé?
 I dúniakalegɔɔ yāmao lé?

²² A zɔ̄lea bàlumaa dúnia musu,
 a gbéɔ deè lán kwaɔwaε.
 I musu poo lán zwàakpewa a be ũ.

²³ I to kpalablenɔɔ gɔ̄ fooonnɔɔ,
 ì dúnia dɔ̄aanaɔ sɔ̄aa aa gɔ̄ kpεε.

²⁴ Wà ní dílen lò,
 wà ní kpán lò,
 an zína gè tíun lò,
 tó à íanapè má, aaí giigagae,
 zàa i ní sé lán sè keleɔwa.

²⁵ Lua pò a kua adoa mè:

Dé á ma λεεũdì?
 Dé áλε e wá sáai?

²⁶ A wése musu gwa.

Déme pɔ̄ beeɔ kèi?
 Déme ì to aa bilε ní dasileu
 à ní baade sísi a tówai?
 Aà iko zɔ̄ɔ ní àà gbāa pāsio
 mé tò a keeli késāo.

²⁷ Yakɔ̄bu buiɔ, bóyāi i me Dii á zé dõo ni?

Isailiɔ, àkea áλε o á Lua á yá fān vïo ni?

²⁸ A dõo lé? I mao lé?

Dii mé Lua b́éε ũ, dúnialedana ũ.
 Ili kpasao, ìli fuo,

mé wa f̄o àà òno lé d̄o.

²⁹ I gb̄aa káfi gb̄é p̄o kp̄asaone,

ì gb̄é p̄o ḡò d̄òl̄òl̄ò gba ȳèèè.

³⁰ Ewaaso ì kpasa aa fu,

gb̄é gb̄aa ì ḡemb̄ole aa léè,

³¹ gb̄é p̄o an wé d̄o Diizio s̄o,

an gb̄aa ì d̄ed̄èè.

Aa f̄èè ní gb̄aa lán kúuwa,

aa bàale aa kpasao,

aa t̄aa'o aa fuo.

41

Gb̄é p̄o Dii ad̄ vù iu

¹ Isiabaade, à ke ma ae k̄ilikili,

bui p̄ii, à t̄o á gb̄aa àò káfi.

A s̄mazi à ȳa'o,

wà k̄o k̄aaa wà ȳáḡḡo.

² Déme gukpe gb̄épi vù iu,

gu p̄o ì géu p̄ii ì z̄iblei?

Déme ì buio naè a ɔzi,

ì to aàò gb̄aaable ní k̄iaɔwai?

I ní ke k̄élek̄èè ní a f̄endaò,

ì ní f̄aaa ní a kaò

lán ìana s̄episa s̄éleawa.

³ I ní yá à ní kpá, ì gé ae aafia

ní zé p̄o aà k̄èèè ì péleu ȳaaoo.

⁴ Déme bee k̄èi? Déme m̄òd̄i?

Déme tò buio ìò tet̄e k̄o kpe za as̄inizii?

Ma Dii, máme má D̄oana ní Ḡz̄ãnao ù.

⁵ Isiabaade è, v̄ia ní kú, aale s̄oi,

t̄òl̄èl̄èd̄e lé mó ní lualuao.

6 Aale dɔkɔle,
baade lé o a gbéé aà ze gbãa.

7 An sia ì m̀okasana gba s̄o,
gbé́ p̀o lé m̀o gaε n̄ masanao
ì o gbé́ p̀o lé m̀oε éewaε:
N t̄aa pεεpεεapi kè maa,
s̄ aañ pá n̄ kusao gíũgiũ,
ké asu léleo yáì.

8 Apio s̄o Isaili ma z̀oblēnao,
á Yakɔbu bui p̀o ma á séo,
ápio ma gbēna Ablahaũ buio,*

9 ma á naaa za t̄oole léwa,
ma á sisi za d̄unia gola síiõwa,
má òé ma z̀oblēnaoñ á ù,
ma á sé mé mi á v̄iaao.

10 Ásu to v̄ia á k̄uo, asa má kúáno,
ásu bílikεo, asa á Luan ma ù.
Má á gba gbãa, ao, má d̄óale,
ao, má á kú n̄ ma oplaá z̀iblēnao.

11 Wí a gbé́ p̀o f̄éázio kú,
á ibεεpio gεε a ḡo kpá n̄ wéi,
aa ḡo p̄oε ùo, aa midε.

12 A á w̄elep̄io wεεle kuamá,
gbé́ p̀o z̄ikáánopio ḡo fooonno.

13 Asa mámēmaa Diì á Lua,
ma á kú á oplaawa má òé,
ásu to v̄ia á k̄uo, má d̄óale.

14 A Yakɔbu bui k̀òt̄eɔ,
ásu to v̄ia á k̄uo,

* 41:8 Zaa 2.23

á Isaili pọ gbēe lé á gwao,
 má dọáíe.

Ma Dii Isailiọ Lua pọ ma kua adoa,
 mapi á Bona máme má ò.

15 Gwa! Má á ke gbáalakεbo dafu swaa sónede ũ,
 á gbèsisíọ gbáala ke à ní tibo,
 á sísíọ dēnzō à ní ke búlebule.

16 A ní fá, íana i ní séíe,
 zàa íana i ní fákōwa.
 Á Isailiọ, á pọ a ke Diiwa na,
 á íanadā ní á Lua pọ a kua adoao.

17 A taasideọ ní á wēnadeọ
 aa kpáleke íi aa kuawa,
 an kòlo a gaga ní imio.

Ma Dii má wemá,
 ma Isailiọ Lua má pākpańzio.

18 Má nibonaọ bo sísí wáiwaiọ musu,
 má tó swa'io bàale guzuleọ guu,
 má gbáa lile dāna ũ,
 tọle gii i gō gu ide ũ.

19 Má sede líọ ba gbáau
 ní lẹpusialiọ ní gbéliọ ní kuliọ,
 má pēliọ pε gugiiu
 ní kpēliọ ní séliọ,

20 ké gbépii e, aai a wàaipa,
 aai làasookewà aa dō
 ké ma ọ mé kè,
 ma Isailiọ Lua pọ ma kua adoa,
 máme ma mọò.

Dii t́áọ gb́asaikε kaané ní ọzi

21 Ma Dii ma m̀e,

à su ní á yáó!

Ma Yakɔbu buiɔ Kíá ma m̀è,
à á pó o wà ma!

²² A mó ní á tǎáɔ,
aa yá pó a mɔ o.

Aa yá pó k̀è za zio o,
wà làasookewà, wíɔ a midɛa dɔ.

Aa yá pó a mɔ zia o wà ma,

²³ aa yá pó a ke gbɛzā o,
wí ní dɔ diio ũ síana!

Aa yāe ke, a maa ge a vāi,

ké vía e wá kú, wí kɔ gwagwa.

²⁴ Gwa! Pó giaɔn ní ũ,

pā sǎɔ ní yǎkɛɔwa.

Má ye gbé́ pó zèrínɔ gíyāio.

²⁵ Ma gugbántoo gbēe vù iu, àɛ mó,

ma aà sísi za íatɛ bilɛawa.

I ɔzɔ gbāadeɔwa lán bèɛɛɔawa,

lán oobona gítotoawa.

²⁶ Déme yápi ò za asínizi wà e wàɔ dɔi?

Déme ò za káau ké wà e o síanaei?

Á gbēe i a yā'oo, wi yāe mawáo,

á gbēe i dɔaa kǎné ní swáwao.

²⁷ Ma dɔaa ò Siɔnadeɔne,

ma baonakpana zì Yelusaleüdeɔwa

ma m̀è: A gwa, aale mó!

²⁸ Ma wɛpà táapiɔla,

mi ní kee e a fɔ lɛdaao.

Ké ma yāgbèamá,

an kee i yázāsiao.

²⁹ Gwa! Ampii pó giaɔne,

pã sã̀o ní yã̀kεawa.
Pó pó wa pĩpĩbá ían giĩbne.

42

Dii zòblena

¹ Ma zòblena pó má kù òplaplan ke.
Ma aà sè, ma pò kèwà na.

Má a Nisina pisiwà,*
i m̀o buĩbne ní yá̀zεdeo.

² A wiileo, a palamáo,
gbẽe a aà zɔa ma d̀o gãaεo.

³ A fee εkpaazεua éo,
a filia yẽεena deo,
a m̀o ní yá̀zεdeo síana.

⁴ A busao, aà kúsu a kwεo,
a to yá̀zεde zεd̀o dúniau,
isiabaadeo wé aɔ d̀o aà yãdanɛi.†

⁵ Ma Dii Lua, ma musu kè ma ɔliu,
ma t̀oɔle kàle ní pó pó b̀lɛwàɔ,
ma lé'iana kpà gbé́ pó kuwàɔwa,
ma gbé́ pó bεwàɔ gbà wēni‡ ma m̀è:

⁶ Ma Dii ma n sisi yá̀zεde yáíε.
Má n kũa n ɔwa, mí n d́a.
Má n ke ma bàakuaíno mi ũ,
mí n dilε buĩbne gupua ũ,§

⁷ ke ñ v̄iaɔ wé wēné,
ní dakpεunaɔ b̀o kpéu,
gusia gbé́ɔ s̄o ní gusɔkεu.

* **42:1** Luk 3.22 † **42:4** Mat 12.18-21 ‡ **42:5** Zin 17.24-25

§ **42:6** Isa 49.6, Luk 2.32, Zin 13.47, 26.23

8 Mámεmaa Dii, ma tón we!
 Má we wà ma bæεε kpa dii pālewao,
 má we wà ma táasile táaeεο.

9 Gwa! Yá pó ma dɔaa má ò kè,
 yá dafu máε o sa,
 máε a baokpaé e àò gé bɔi.

Dii táasileα

10 A lè dafu sí Diiε,
 à aà táasile e tɔɔε léwa,
 á gbé pó ì be ísiaaɔ
 ní pó pó kú ísia guuɔ,
 ísia gūgūnaɔ ní gbé pó kú weɔ píi.

11 Gbáa ní a wéledeɔ koo pūna,
 Keda a bòodeɔ vī waɔ kēaa,
 Sela gbè'edeɔ gulake,
 aa pɔna wii le gbèsisí musu.

12 Aa Dii tɔbɔ,
 wi aà táasile ísia baa.

13 Dii a bɔ ní nεgɔnkεο,
 aà me a fεε lán zīgɔ̃ i kεwa,
 a naεmá ní wii gbāao,
 a gɔsake mɔ a ibεεɔne.

14 Má níle à gègè,
 ma lé kpaaūa, ma azia kù,
 ɔ̃ ma wii dɔ sa, máε we fòofoo,
 máε wea gbāa ke
 lán nɔε pó lé ne'iwa.

15 Má gbèsisíɔ ní sísíɔnaɔ ò̀kpa,
 má tó pó pó b̀lemáɔ giigaga,
 má swaɔ li gugii ũ,
 má nibɔnaɔ wena.

16 Má dɔaa v̄iaɔne zé guu,
 má zéwewena pó aa d̄ɔ yáaɔ séh̄nɔ,
 má gusia liné gupua ũ ní aε,
 má gutoũtoũ daaíné s̄alala.

Má yá beeɔ ke, má p̄akpańzio.

17 Gb̄é pó aa pó āaɔ náai v̄l̄,
 aaĩ o pó kásaaɔ mé ní diiɔ ũɔ s̄ɔ,
 aa kpekpa, wí a ní kú maamaa.

Isailiɔ v̄ia swādoɔne

18 Swādoɔ, à swákpa, í yāma!

V̄iaɔ, à wεzu, í gu'e!

19 Deɔ mé v̄iaɔ ũi, mé i ke ma zòblenaɔ bàasio?

Deɔ mé swādoɔ ũ lán ma ìwa pó ma ní z̄iɔwai?

Deɔ mé v̄iaɔ ũ lán gb̄é pó namanɔpiɔwai?

Deɔ mé swādoɔ ũ lán Dii zòblenaɔwai?

20 A yáɔ è dasi, kási á k̄ūao,

á swá w̄ēa, kási ili yāe mao.

21 A kà Diigu à z̄ɔke ní gawio

p̄isi a ikoyāwa a yázede yái.

22 Ama wà gb̄épiɔ p̄ɔɔ s̄imá,

wà ní naaa z̄iz̄ɔ ũ, wà ní tata εuε,

ge wà ní ká kp̄éu nípii.

Aa ḡò z̄iz̄ɔ ũε,

gb̄ēε ku à ní b̄ɔɔ.

Aa ḡò z̄i ài ũε,

gb̄ēε ku à mε wà ní gbaεo.

23 A guu démε a swásε yápizii?

Démε a laaidɔwà za gbā à mai?

24 Démε Yakɔbu buiɔ kpàmá z̄iz̄ɔ ũi?

Démε Isailiɔ kpàmá wà ní naaii?

Dii pò wa duunakèè nolo?
 Aai we wà àà ɔtonɔkɪ gwàò,
 aa gĩ àà ikoyā mai.

²⁵ ɔ à pɔkūma pāsĩ bòbɔmá zì gbāa ũ.
 Té kùaamá gupiiu, aai làasookεο,
 zì ní blé, a yá i gē ní nòε guuo.

43

Isailiɔ Suaban m̀ndona

¹ Tiasa ma Dii ma m̀,
 á Yakɔbu buiɔ, máme ma á ké,
 á Isailiɔ, máme ma á ikàsa.
 Asu vɪakεο, asa ma á bó,
 ma á sisi á tówa, a gō ma pò ũ.

² Tó a gē íu, a daálao,
 tó swa lé á ble, máɔ kúánɔε.
 Tó a gē téu, a nawáo,
 tó a si tévuau, a kúwáo.

³ Asa máme ma Dii á Lua,
 á Isailiɔ Lua pò ma kua adoa ũ,
 á Suabana ũ.

Má Egipiɔ kéé á gēε ũ,
 má Etiopiɔ ní Sabaɔ kpá á gbεu.

⁴ Lá á bεεε vɪmεε mé á gbiamεε,
 mé má yeázi,
 má gbéɔ kpá á gēε ũ,
 má buipáleo mipáakeánɔ.

⁵ Asu vɪakεο, asa máɔ kúánɔε,
 má bɔ ní á buiɔ gukpe oi,
 má á néɔ káaa be'ae oi mà suńɔ.

⁶ Má o gugbántoo oiε: M̀ò!
 Geɔmidɔkɪ s̄: Nsu gĩ ní kpáio!
 Su ní ma negōε pò kú zāzāɔ,

su ní ma nenɔe pɔ́ kú tɔɔle léwao,
 7 gbé pɔ́ ma tó kúmápiɔ,
 gbé pɔ́ ma ní ikàsa
 ma ní ké ma tɔɔa yáípiɔ.

8 Bɔ ní v̄ia wɛdepɔ
 ní swādo yāmanapiɔ.

9 Bui píi kɔ́ kāaa,
 bùsu píi gbéɔ́ kálea gudoũ.
 An déme yá bee dɔ́ à dɔaa oi?
 An déme yāzi kãwɛɛ wá swáwai?
 Aa bɔ ní ní seeladeɔ, aai ní yā'o,
 ké gbéɔ́ ma, aai me sīanaɛ!

10 Ma Dii ma m̄e,
 áme á ma seeladeɔ ũ,
 ma zòblena pɔ́ má s̄eɔ ũ.
 Ma á sé ké à ma dɔ́, í ma náaike,
 íɔ dɔ́ gbé pɔ́ má de a ũ.
 Táae ku ma āao,
 mé an kee aɔ ku ma gbɛao.

11 Mapi, mámɛmaa Dii,
 mé ma bàasio suabanae kuo.

12 Máme ma dɔaa ma yā'ò,
 ma á suabà, má dàé á dɔ́,
 i ke dii z̄ilo pɔ́ kú á guue no.
 Áme á ma seeladeɔ ũ,
 ké mámɛ má Lua ũ.
 13 Ao, má de a ũ zadɔ́ gɔɔ i daaleo.
 Gb̄e a f̄ɔ pɔe bɔ ma ɔuo.
 Tó mále yāke, déme a kpamɛei?

Lua s̄uu ní Isailiɔ náaisaikɛo
 14 Ma Dii á Suabana,

á Isailiᵇ Lua pó ma kua adoa, ma m̀è,
 má gbéᵇ gbaε Babeliwa á yáí,
 má Kaladeᵇ ne gᵇᵇ pó aale bàale,
 má n̄ gulakea lile aaukea ũ.

15 Ma Dii á Lua pó ma kua adoa,
 á Isailiᵇ Kena, á Kían ma ũ.

16 Ma Dii ma zeb̀ò ísiau,
 ma zé dà í zᵇᵇpi guu,

17 má tò zikasᵇgᵇᵇ n̄ sᵇᵇ s̄í zéu
 n̄ z̄igᵇᵇ n̄ n̄ gbāao píi,

ᵇ aa g̀è kálea, aai fele bo,
 aa m̄ide lán filiadeawa.

18 Asu làasooke yāziᵇwa bo,
 ásu yá pó g̀èpiᵇ da bo.

19 Gwa! Mále yá dafu ke sa.
 Ké yápi lé bo, i dᵇᵇ lé?

Mále zé f̄ᵇ gbáau,
 mále swaᵇ bo gugiiu.

20 Sèa ǹᵇᵇᵇ ma tᵇnasi,
 gbēgbonaᵇ n̄ koohūhūnaᵇ,

asa mále í kpá gbáawa,
 mále swaᵇ bo gugiiu,

ké ma gbé pó má sèᵇ e imi,

21 gbé pó ma n̄ ké mazia pó ũ
 ké aa ma táasilepiᵇ.

22 Yakᵇbu buiᵇ, i ma sísiᵇ,
 Isailiᵇ, i ma kíi wεεε a kpasao.

23 I mᵇa n̄ sa pó w̄i a pó káteu à tékū sāoo,
 i ma kpela n̄ á sa'obᵇᵇᵇ.

Mi pówen gba aso diéᵇ,
 mi íadawá n̄ tulaletikaameε téaoo.

24 I tulaleti gínana lumεεο,
i á sa'obɔ nísi kpaá ma kão,
ɔ a á duuna aso ðimεε,
a ðaðàà ní á yãvãio.

25 Mámεmaa Dii,
mi á tàaeɔ bãδε ma sùuu yáí,
mili tó á duuna yá ðomagu lo.

26 A á yã'omεε wà gwa ní kɔo,
à dau siu lá a á bɔwa.

27 A dezi séia duunakè,
mé á ãnabio bò ma kpe.

28 A yáí má a kúkii gbẽzɔɔɔ kpebo,
má Yakɔbu buio kpa kaalei,
má Isailio kpa sósɔi.

44

Lua diike de táala

1 Tiasa Yakɔbu bui ma zòblenaɔ,
Isaili ma yenzideɔ, à ma yãma.

2 Ma Dii á Dɔnlɛde pɔ á ké
ma á ikàsa neasakpeu ma mè:

Yakɔbu bui ma zòblenaɔ
á bui maa pɔ má sèɔ,
ásu to vía á kũo.

3 Asa má í pisi gu'isaie,
má tó í da tɔle giia,
má a Nisina pisi á buiɔwa,
má báaada á sɔkpaεɔgu.

4 Aa fele lán sèbɔɔwa,
aa ɔtá lán swagbalawa.

5 Gbé bee a me Dii pón a ũ,
gbẽdo a Yakɔbu tó ble,

ado a kě a ɔwa, Dii pó,
ado a Isaili tó sé.

⁶ Ma Dii Zígõde Isaili ɔ Kía
an Bona, ma mē,
mámε má Dɔaana ní Gõzãnao ũ,*
ma bàasio diie kuo.

⁷ Démε kàmawai?
Aà lési, aà yã'o.

Aà yá pó lé mó dau siumεε káau,
aà yá pó a su ke o.

⁸ Asu to vía á kũo, ásu gilikeo.
Mi a kpàwakεé, á mà za káauo lé?
Amε á ma seeladeɔ ũ.
Diie ku lɔ ma bàasie?
Má gbési pãle dõo.

⁹ Táapinaɔá pɔe no,
an zĩ pó ní pɔ dɔwàɔ ài vío.
An seelamaakεnaɔá v̄lãɔne,
an yãdõsai a widamá.

¹⁰ Tó gbé tãa pĩ a kè dii ũ,
a àikεèo.

¹¹ Wí a gbé pó lé zɔblenéo kú pii,
asa an pinaɔá gbēnazinaɔne.
Aa kãaa nípii aa bɔ gupuau,
mí gili gēngu, mí widamá sãnu.

¹² Sia ì mɔ da téu,
ì gbēgbē ní masanao,
ìpi tãa ũ ní a gàsa gbãao.
Ɔ nɔana ì àà dε, aà gbãa ì busa,
tó i í e m̄io, aà yèεε ì láa.

* **44:6** Isa 48.12, Zia 1.17, 22.13

13 Li'ána i ba yǝ líwa,
 i a d̀̀oda ní ṕ́ ia boolodab̀̀o,
 i a seelake ní s̀̀is̀̀o nao,
 i a t̀̀e ke ní kpásag̀̀o nao.

I á lán gbēnazinawa ke fe ũ ke fe ũ,
 ké à ku a kpéu t́́a ũ.

14 Wí se de lí ge gialí
 ge gbéneli z̀̀o líkpeu ní p̀̀e a wa,
 ge p̀̀e lí ṕ́ wa bà, lou tò à z̀̀o k̀̀u.

15 Lí de gbēnazinao ne ỳ́a ũ.
 Wí se wà tékpakpaò,
 wí tékaò wà p̀̀e ke ò lo.

Ǿ wí á t́́a ũ wà k̀̀u lè,
 wí aà ke dii ũ wà misiilè lo.

16 Wí a k̀̀ni káteu wà blekèò,
 wí ǹ̀o kpaò téa wà so wà ká.
 Wí tékpakpaò lo wà me:
 Ũhũ! Ma té è sa, ma me kè l̀̀o lo.

17 Ǿ i a k̀̀ni ke t́́a ũ a dii ũ,
 i k̀̀u lè, i misiilè,
 i wabikewa i me:
 Ma suaba, asa ma diin n ũ.

18 Aa òn o wí o, aali yámao,
 wà k̀̀kùnè ní wéwa e, aale gu'eo,
 wà ní ǹ̀e líaa, ò aa g̀̀e faasai.

19 Aali làsookeo, aa òn o.
 Ké aa a k̀̀ni káteu,
 aa p̀̀e kè a ỳ́wa,
 aa ǹ̀o kpaò téa aa sò,
 ò aa t́́a kè ní a k̀̀nio,
 aa misiileli ṕ́ aa z̀̀e,
 aali yápi wàaipao.

20 Aale káwã wεεε tawa lé'iuε,
 an sò mɔafilide ì ní sásã.
 Aa fɔ́ nízia misi aa me,
 pɔ́ pɔ́ wa kũáá pɔ́ εγενεο.

21 Yakɔbu buiɔ, à to yá beεɔ dɔágu,
 asa ma zòblenaɔn á ũ, Isailiɔ.
 Ma á ké, ma zòblenaɔn á ũ,
 Isailiɔ, á yá a sãmaguo.

22 Ma á tàεɔ bādè,
 aa tà lán louwa,
 á duuna gèzεa lán suawa.
 A εa sua, asa ma á bó.

23 Luabεdeɔ, à gulakε, asa Dii kè,
 zílεdeɔ, à kúkuakε.
 Gbèsisɔ à vívì ní wiitēnao,
 likpe ní a líɔ pii,
 asa Dii Yakɔbu buiɔ bɔ,
 à tɔbò Isailiɔ yá musu.

Yelusaleũ zia vua

24 Ma Dii á Bona pɔ́ ma á ikàsa neasakpeu, ma mè
 mámεmaa Dii, ma pɔ́pii kè,
 ma musu kpàε mado,
 ma dúnia kàε ní mazia ɔo.

25 Mi ānabi εγενεα seela páε,
 mi to māsokenεα gɔ́ láanipɔ́ ũ,
 mi to ɔnɔnεα kpekpa,
 mi ní dɔa liaané.†

26 Mi a zòblenaɔ yá sé lesi,
 mi to ma iwαɔ ledama zíkε,
 má ò Yelusaleũ zia a vu,

† 44:25 1Kln 1.20

wi ɛa Yuda wéleɔ kále,
 wi ní kpé gbooaɔ keke.
 27 Mi o ísɛ aà ba,
 mi o swaɔne aa gɔ̄ gii.
 28 Má ò Kilusi yá musu,
 àɔ de ma sādāna ũ,
 ké à ma pɔeã kemee,
 i o Yelusaleũ yá musu,
 wa ɛa kále, wi ma kpé do.†

45

Dii Kilusi kpaa kpalau

1 Ma Dii ma Kilusi kpà kpalau,
 ma aà kù a ɔplaawa.
 Má buio neè,
 i ní kíaɔ asana polo ní pi,
 má zewèè, bíibɔleɔ aaɔ tataaèo.
 2 Má òè: Mámɛ má dɔaanɛ,
 má gbèsisio daaɛne,
 má bíibɔle gba pó wa pì ní mɔgotèɔ gboo,
 má mò gbáaɔ zɔezɔɛ.
 3 Má n gba gusɔɔ pó ɔdeɔ ní àizeɛ pó uleɔɔ,
 ké ò e dɔ́ mámɛmaa Dii,
 Isailio Lua pó n sisi n tówa ũ.
 4 Ma lezùnzi n tówa
 ma zòblena Yakɔbu buio yáí,
 Isaili pó ma ní séo yáí.
 Baa ké ní ma dɔo,
 ma tó gbia kpàne.
 5 Mámɛmaa Dii, a pãle kuo,
 ma bàasio diie kuo.

† 44:28 ɛza 1.2

Baa ké ní ma d̄so, má n gba gbãa,
 6 ké wà e d̄s za ìatēbilék̄i
 e a gēkp̄euk̄i ma bàasio gb̄e kuo.
 Mám̄ema Dii, a p̄ale kuo.

7 Gupua íkasanan ma ũ,
 gusiak̄ūnan ma ũ,
 aafiakpamaden ma ũ
 mé yáyiamaden ma ũ.
 Ma Dii mám̄e mi beēo ke píi.

8 Musu, m̄òse gbae,
 luabe, to lou kw̄e yázede ũ.
 T̄ole, w̄ēaa, gb̄é̄o suabaa i b̄ole,
 i z̄ōk̄ū ní yázedeo s̄anu.
 Ma Dii mám̄e má d̄ile màa.

9 Waiyoo gb̄é p̄ó lé a K̄ena léw̄e,
 oo kaso p̄ó k̄ále t̄olēo don aà ũ.
 Ḡi ì o a t̄òtonae: Bó níle keia?*

N p̄okea a one ní o v̄ioa?

10 Waiyoo gb̄é p̄ó ò a mae:
 Bóyái n ma kai dúniawa kéwai?
 Waiyoo gb̄é p̄ó ò a dae:
 Bóyái n ma ii kéwai?

11 Ma Dii á Isailiō K̄ena,
 á Lua p̄ó ma kua adoa, ma m̄è
 áme á ma lala zia yá musua?
 Ame á yádilem̄e ma néo
 ge ma p̄okeāo yá musua?

12 Mám̄e ma t̄ole k̄è,
 ma gb̄ēnaz̄ina k̄alēwà,

* 45:9 Lom 9.20

ma ɔ mé musu kpàɛ,
 ma yãdɪɛdɪɛ a pɔɔnɛ.
 13 Mámɛ má Kilusi vu iu yázɛde yáí,
 má zɛpooè gupiiu súsu.
 Ɔmɛ a ma gbé zìzɔɔ gbaɛ
 aa ma wéɪɛ vu.
 A bee ke ài'ea ge gbagusaɛ yáío.
 Ma Dii Zígɔde mámɛ má ò.

14 Ma Dii ma mɛ:
 Egipiɔ zɪ ài ní Etiopiɔ ɛɛ àio
 a gɔ́ á pɔ́ ũ,
 mé Seba bui gbãaɔ bua su á kíi
 mɔdaona gala kpákpaá.
 Aa kúɛɛ aa awakpaé aa mɛ:
 Lua kúánɔ fá, dii pãle kuo.
 15 Lua pɔ́ wa aà asii dɔɔn n ũ fá,
 Isailiɔ Lua ní Suabanan n ũ.
 16 Wí a táapinaɔ kú nípii,
 an gɛɛ a gɔ́ kpá ní wéi.
 Aa kpɛkpa sãnu nípii mipɛɛa.
 17 Dii a Isailiɔ suaba,
 an suabaa aɔ láaa vío.
 Wí a á kú bauo,
 á gɛɛ a gɔ́ kpá á wéi bauo.

18 Ma Dii ma mɛ
 mámɛ ma musu kè,
 mámɛ má Lua ũ.
 Ma dúnia ikàsa má kè,
 mámɛmaa Kalɛna ũ.
 Mi dúnia ke àɔ da pão,
 má kèkè ké wàɔ ku a guuɛ.

Mámɛmaa Dii, a pãle kuo.

¹⁹ Mi yá'o asii guu ge tɔɔle nɔnauo,
mi o Yakɔbu buiɔne aa ma weele pão.
Ma Dii mi yá'o a zéwas,
siana kpàwa mi ke.

²⁰ A buipãle pɔ a gulè

a á bùsu tò weɔ,
à mɔ kɔ kãaa, í sɔ kãi.

Gbé pɔ aali tãa kũaɔ yãe dɔo,
aai wabike dii pɔ a ní suabaowa.

²¹ A lekpaai à mɔ á yá'o gupuaui.

Déme dɔaa yápi ò za káaui?

Déme bɔ̀ò za zii?

Mapi Dii nolo?

Luae kuo, ma bàasio.

Lua maa suabanae kuo, sema mapi.

²² A gbé pɔ á kú za tɔɔle léwaɔ,

à sua, mí á suaba,
asa máme má Lua ũ, a pãle kuo.

²³ Ma legbè ní mazia tɔo,

yázede bɔ̀ ma léu, a gbooa vɔo,

ma mè: Gbépii a kúlemee,

aa ma luake dɔ.†

²⁴ Wa o ma yá musu:

Yázede ní gbãao ku Dii kíie.

Gbé pɔ fɛ̀mazio mɔ ma kíi vlãnaa ní pɔ̀ɔu.

²⁵ Isaili bui pii a bɔ maa Dii sabai,

aai íanadã àà yá musu.

† 45:23 Lom 14.11, Flp 2.10-11

46

Babeli dii kō'ea n Luao

¹ Bēli lé su zīle,
 Nebo lé naale,
 an táa pó zuo seapiobá asoe,
 aa kpàsa n a seao.

² Zupio lé naale, aale su zīle,
 aale fu asowa sānusānu,
 ō táapio lé gēzea zīzoo ũ.

³ Yakobu buio, à ma yāma!
 Isaili kōna pó má á sea za nòseu,
 má á zōa ma gāu za neasakpēupio.

⁴ E à ge zikūò máo ku kéwae.
 E á mikā ge può máo á kūae.
 Mámē ma á ké, mámē máo á sea,
 mámē máo á kūa, mé má á bo.

⁵ Dé ále e ma muaaòì?
 Dé ále e wá sáai?
 Dé ále e wá doũ, ále ma leeuòì?

⁶ Gbéo ì vua bo n sòou,
 ge aaĩ ánuusu yō kiloowa,
 ō aaĩ a zī da siae à táapioné,
 ō aaĩ kúleè aa misiileè.

⁷ Aaĩ se da n gāu aa taò,
 aaĩ dile a pélekii,
 ō ì gō zea we, ìli go a tíao.
 Tó wà lezui, ìli weo,
 ìli n yá'ōma bōnéo.

⁸ A làasooke yáe beewa,
 ío kūa á sōu, swágbāadeo.

⁹ A làasooke yāzi káauɔwa,
asa máme má Lua ũ, a pále kuo.
Máme má Lua ũ, diie muaamanɔ.

¹⁰ Mi dɔaa yá zà kpàwake za káau,
mi yá pɔ a su mɔ o e àò gé kái.

Mi me yá pɔ ma zeò a ke,
yá pɔ má yei píi, má kee.

¹¹ Má lezu bāsoi gukpe oi,
má gbépi sísi za bùsu zāzāu aà yá pɔ mále yá ke.
Yá pɔ má ò má bɔò sae,
yá pɔ ma zeò má kee.

¹² A swágbāade pɔ ále e á ziblea zāɔ,
à ma yāma.

¹³ Ma ziblea gɔɔ zāo, à káikù,
ma gbéɔ suabaa a gɔɔ ga bo.
Má tó Siona zible,
má a gawi pisi Isailiɔwa.

47

Babeli dúuzā

¹ Babeli wéle léso, pila zōle bùsuu,
á Kaladeɔ, à zōle zīle kpalabaasai.
Wa oé mēzāe ge meniēnadeɔ bo.

² A á pókumusu go á mia,
í gbene se wísilɔ.

A zwāa kuluka á gbala tēa bɔ,
í gē íu à bua swaɔwa.

³ Wa á puizi e, á asii a bɔ gupuau.
Má tɔsiwá, má á gbēe tēboo.

⁴ Wá Bona tón Dii Zīgɔde,

Isailio Lua pɔ a kua adoa.

⁵ Dii ò Babelideɔne:
A gé gusiau, í zɔle kílikili.
Wa oé kpalao mide lo.

⁶ Ma pɔ pà gbé pɔ de ma pɔ ũzi,
má tò wà ma gbépio kpe è.
Ma ní kpama, ò ní ní wɛnagwao.
Baa maezɔɔ, n zuu gbia dané à tòmá.

⁷ N mè n kpalablea aɔ gé gɔɔpiiɛ.
N yápio kŭa n nòse guuo,
ni làasooke yápio midɛawao.

⁸ Yáɛ bee ma sa lalaside.
N zɔleá báawa dɔdɔa,
n mè n bàasio gbɛe kuo,
nyɔ gyaable bauo,
nyɔ nɛga wɛnakeo.

⁹ Yáɛ bee a ní le píi gɔɔ do kóŭ,
nɛgaga ní gyaableao.*
Baa ní n gbékɔɔlekɛa zɔɔ
ní n pɔdama pásio,
yápi a ní le, aɔ fòona vío.

¹⁰ N n yāváike náai ví,
n mè gbɛe lé n eo.
N òno ní n dɔao n mi líaa,
ò ní o n nòseu n bàasio gbɛe kuo.

¹¹ Músi a gɛnzi,
nyɔ a yɔɔ dɔ n keo.
Kisia a n le, aɔ kekɛa vío,
ásoo pɔ ní a fán vío a n le lezasai.

* **47:9** Zia 18.7-8

12 Wεtã ñyõ gé ní n pɔdaamáo ní n gbêkɔɔlekεa
pó de n ɔzĩ ũ za n néfēnen zĩo.

Tó a fĩ àikεnε be!

Tó a fĩ to ñ viadadañzi be!

13 N nzia kpàsa ní yāgbεaama dasio.

To musu tàasikanaɔ ní saanyādōnaɔ

ní mɔ àsi baokpanaɔ sunε ní ní yáo,

aa n suaba ní yá pó lé mɔmao.

14 Aa de lán sè giiwa, té a kúmá,

aa nízia si tévua gbāawao.

Té pó wa kpakpa no,

té pó wa zōle a saε no.

15 Maa gbé pó tétenzi za n néfēnen zĩ

n nzia kpàsa ní yáio gō.

Aa fāaa aaɔ liaazō,

an kee a fĩ n bɔo.

48

Dii mé zia yá dō

1 Yakɔbu buiɔ, à yáε bee ma.

Isaili tó kúwá, a bɔ Yuda au guu.

I lεgbē ní Dii tó,

i Isailiɔ Lua sísi,

ō ili ke a zéwa ní náaiio.

2 I mε Lua wéledeɔn á ũ,

á sō kpálea Isailiɔ Luazi,

aà tón Dii Zigōde.

3 Ma dɔaa yázi káauɔ ò,

ma a kpàwakè ní ma léo,

ma bɔ ní yáo kándo, ò yápio kè.

4 Asa má dō ké á swá gbāa,

á waa gbāa lán sōwa,

mé á kùà gbãa lán mɔgotẽwa.

⁵ Ayãmeto ma dɔaa má òé za káau,
ma a kpàwakèé e àò gé mói,
ké ásu me á táaò mé kèò,
ge á pò ãaò ní á pò kásaaò mé dīleo.

⁶ A yápiò mà. Gwa! A kè píi.
A ye dõ noa?

Za gbã má yá dafu kpàwakèé,
yá pò ulεáé, á dõo.

⁷ Ma bɔò gbãε, yãzi no.
Gbã bàasio, i ma yãao,
ké ásu o á dõ yãεo.

⁸ I mao, á dõo, á swá dɔi za zio.
Asa má á dõ náaisaideo ùε,
za á igɔɔ wī mεé Wúuuε!

⁹ Ma tó yáí ò ma a pɔkũma tò kpaa íi,
ma táasileá yáí ma azía zùukèi,
ké másu á míɔnzõo.

¹⁰ Gwa! Ma á baasa,
i ke ní téo lán ánuusuwa no.
Ma á maa wèεε ní taasikεao,
i ke mua té guu no.

¹¹ Ma bee kè mazía yáí.
Má tó wà ma tó òkpaá?
Má we wà ma bεεε dõ dii páleεo.

¹² Yakɔbu buiò, à ma yãma,
á Isaili pò ma á sisiò.
Mámεmaa ù.
Mámε má Dɔaana ù,

mámε má Gōzāna ũ lo.*

13 Ma ɔ mé dúnia kàle,
ma ɔplaa mé musu kpàle.

Tó ma ní sisi, aaí fele sānusānu.

14 A mo ápii, à yāma!

Táaɔ kpele mé yápio ò yāai?

Ma gbēna mé a yá pó mále yá ke Babelie,
a ɔtō Babiloniowa ní gbāao.

15 Mámε ma yā'ò ma àà sisi,
má moaàno mé àà tá a ke na.

16 A sōmazi à yāe bee ma:
Za a daalegɔɔ mi yāe o asii guuo,
gɔɔ pó à kè, má kú we.

Dii Lua ní ma Nisīnao aa ma zī à mē:

17 Ma Dii á Isailio Lua á Bona
ma mē mámεmaa Dii á Lua,
mi yá káfiade daé,
mi á da zé pó de à sɛwa.

18 Tó a laaidò ma yādanɛowa yāa,
dō á kua aɔ na lán swawa,
á maakea aɔ kpálea vīo lán ísia idāaziwa,

19 á néo dasikū lán ūfāawa,
bui pó a bo á pleuo aao dasi lán gbèkɔsowa.

An tó a ga bauo, a láa ma kíio.

20 A bole Babeli,†
à bàale Babiloniɔne!
A yápi kpāwake ní gulakeao,
à yápi baokpa e dúnia léwa,
í o Dii a zòblena Yakɔbu buio bò.

* 48:12 Isa 44.6, Zia 1.17, 22.13 † 48:20 Zia 18.4

21 A gèr̀nɔ guyaaau, imi i n̄ deo,
a tò í bònέ gbesiu.
A gbepi pàa, ɔ́ í b̀ò lé bàale.

22 Ma Dii ma m̀è:
Vàikenaɔ aao aafiao.

49

Dii z̀blena l̀e plaade

1 A ma yãma ísiabaadeɔ!
A swákpa b̀usuzāzādeɔ!
E wàɔ gé ma ii Dii ma sisi,*
gɔɔ p̀ó má kú ma da gbεeu, à ma t́ò òné.
2 A ma lé k̀è lán f̀enda lenawa,†
à ɔ̀k̀umala ké à ma d̀s̄a,
à ma ke lán kà s̀n̄ewa,
à ma zu a gb̀alau.
3 A òmεε a z̀blenan ma ũ,
Isaili p̀ó á t̀ɔɔ a musu.
4 Ma m̀è ma z̄í p̄ã k̀èε,
ma a gbãa k̀òle gugiiyaa musu.
N beeo ma asea ku Dii kíi,
ma ài kú n̄ ma Luao.
5 Dii ma ikàsa ma da gbεeu
ké màɔ de a z̀blena ũ,
ké mà sue n̄ Yakɔbu buiɔ,
mà Isailiɔ k̄aaε.
Asa má gb̄ia Diie,
ma Lua mé ma gbãa ũ.
6 A òmεε à mε: Ḡs̄a ma z̀blena ũ
ké n̄ εa Yakɔbu buiɔ se musu,
ké n̄ su n̄ Isaili p̀ó b̀ò n̄ pá ziu,

* 49:1 Isa 7.14, Zel 1.5, Mat 1.21 † 49:2 Ebe 4.12, Zia 1.16

ké bee kènɛ fɛ̀nɛũ.
 Má n dilɛ gupua ũ buipãlɛɔnɛ, †
 ké n gɛ́ ní suabayão e tɔɔlɛ léwa. §

7 Dii, Isailiɔ Bona,
 an Lua pɔ́ a kua adoapi mé ò
 kpalablɛnaɔ zòblɛna pɔ́ wà sakàu
 wa ye àà gíyãioɛ à mè:
 Tó kíã wɛsɪnɛ, aa fɛlɛ zɛ,
 dɔaanaɔ i kúlɛnɛ,
 asa Dii pɔ́ n sɛ náai vɪ,
 Isailiɔ Lua pɔ́ a kua adoapi.

Isaili zìzɔɔ sua Siɔna

8 Ma Dii ma mè,
 má n yãma a gɔɔwa,
 má dɔnɛ suabagɔɔ.*
 Má n dɔ́a,
 má n kɛ ma bàa kua ní gbɛ́ɔ mi ũ,
 ké n e su ní Isaili bùsu yàaaɔ a pá ziu,
 ní kpaalɛnɛ.

9 Nyɔ́ o zìzɔ pɔ́ kú gusiauɔnɛ
 aa bɔlɛ mɔ́ gupuau.
 Aa pɔble zéɔ saɛ
 ní sɪsɪ wáiwaiɔ píi.

10 Nɔana ge imi a ní dɛ lɔɔ,
 †atɛ a ní léɔ, mé gu a wãmáɔ,
 asa an Wɛnadɔnɛde mé a gɛ́rɪnɔ,
 i dɔaané e nibɔnai. †

11 Má a gbɛ̀sɪsɪɔ kɛ zé ũ,
 ma zɛdaɔ aɔɔ ku musu.

† 49:6 Isa 42.6, Luk 2.32, Zin 26.23 § 49:6 Zin 13.47 * 49:8
 2Kln 6.2 † 49:10 Zia 7.16-17

12 Gwa! Aa b̀̀ za z̀̀z̀ã, aale m̀̀.
 An gb̀̀ẽẽo gwa, aa b̀̀ gugb̀̀antoo oi,
 an gb̀̀ẽẽo b̀̀ be'ãẽ oi,
 an gb̀̀ẽẽo b̀̀ Sini b̀̀usu.

13 A gulake luabedẽo,
 à p̀̀nakε z̀̀ledẽo,
 à koo p̀̀na r̀̀ lesiao gb̀̀es̃is̃o,
 asa Dii lé a gb̀̀ẽẽo ǹ̀se nininé,
 àle ẁ̀enad̃o a gb̀̀ẽẽo taasidẽone.

14 N beeo Sĩnadẽo m̀̀:
 Dii p̀̀kp̀̀ẁ̀ázi,
 ẁ̀á ỳ̀á s̀̀aàgu.

15 Né p̀̀o ǹ̀ẽẽ ỳ̀o kp̀̀aẁ̀à ỳ̀á a f̃o s̀̀aàgue?
 A a ne'ia ẁ̀enagwao lé?
 Baa t̀̀o à̀ ỳ̀á s̀̀aàgu,
 n ỳ̀á a s̀̀amaguo.

16 Gwa! Ma n t̀̀o k̀̀ẽẽ ma ɔ̃lau,
 n b̀̀ĩo ỳ̀á ɔ̃ do ma s̃owa g̀̀õpiie.

17 N né p̀̀o aa ea n fẽẽo ẁ̀à lé su,
 gb̀̀ẽẽo p̀̀o aa t̀̀o n g̃o bezia ũ̀o lé tá.

18 W̃ẽzu n̄ gugwagwa,
 n néo k̀̀aa lé suma.
 Ma Dii ma m̀̀ẽẽ r̀̀ maz̃ia kuao,
 aa nama r̀̀pii lán n̄ambleb̃owa,
 r̀̀ỹo r̀̀ da lán z̀̀aken dafu b̃awa.

19 Baa ké ẁ̀à n gboo
 ẁ̀à n ke bezia ũ̀,
 mé n b̀̀usu g̀̀o da p̀̀ã,
 r̀̀ỹo f̃o n̄ n néo si pii ɔ̃o.
 Gb̀̀ẽẽo p̀̀o kp̀̀anzĩo ãão kunn̄o z̀̀ã.

20 Nyõ swá̃le né pò wà ní í n ɔ̀ɔlɔ̀gɔ̀ɔɔ yáwa, aa okõ̃e:
 Gũe bee f̃ɛ̃nɛ̃ũ, a f̃ɔ̃ wá sio,
 wá gba d̃ɛ̃pook̃ii wà z̃ɔ̃lɛ̃u.

21 Nyõ m̃e n s̃õ guu:
 Dé̃m̃e né beẽ ì̃m̃ɛ̃i m̃ɔ̀ɔ̀ɔ̀?
 Ma né̃ɔ̀ gàga ma g̃õ ñésai,
 Lua g̃imazi à ma né̃ɔ̀ s̃ĩa,
 dé̃m̃e né̃p̃ĩɔ̀ gwàì?
 A ma to mado, né̃p̃ĩɔ̀ b̃ò má ni?

22 Ma Dii Lua ma m̃è:
 Gwa! Má ɔ̀k̃e buip̃á̃l̃ɛ̃ɔ̀ñe,
 aa n ñɛ̃g̃ɔ̃̃ɔ̀ kũe suoñe.
 Má gud̃ɔ̀k̃ɔ̀k̃ĩi dile b̃ùsu p̃íi gb̃é̃ɔ̀ñe,
 aa n ñɛ̃ñɔ̃̃ɔ̀ z̃ɔ̃ ní g̃à̃u aa m̃ɔ̀oñe.
 23 Kí̃ãɔ̀ mé ããɔ̀ d̃e n né̃ɔ̀ gwanãɔ̀ ù,
 kí̃ã ñãɔ̀ mé ããɔ̀ d̃e ní ỹɔ̀k̃pamãd̃ɔ̀ ù.
 Aa k̃ú̃l̃e b̃ùsu s̃ɛ̃ñe,
 aa n gbá b̃ùsu s̃ã̃s̃ã̃,
 ní̃ɔ̀ d̃ɔ̀ k̃é m̃ám̃ɛ̃maa Dii.
 Wí a gb̃é̃ p̃ó a wé d̃ɔ̀mazi k̃ũ̃o.

24 Wa f̃ɔ̃ g̃ɔ̃sa z̃ì ài siwàe?
 Wa f̃ɔ̃ z̃ìz̃ɔ̀ɔ̀ b̃ɔ̀ gb̃é̃ p̃ã̃s̃i ɔ̀z̃ĩe?

25 Ma Dii ma m̃è,
 ão, wa z̃ìz̃ɔ̀ɔ̀ si g̃ɔ̃sawa,
 mé wa z̃ì ài b̃ɔ̀ gb̃é̃ p̃ã̃s̃i ɔ̀z̃ĩ.
 Má s̃òl̃ẽk̃e ní gb̃é̃ p̃ó lé s̃òl̃ẽk̃ɛ̃ññɔ̀ɔ̀,
 mí n né̃ɔ̀ suaba.
 26 Má tó n ì̃adamãd̃ɔ̀ ní̃z̃ĩa só,
 aa ní̃z̃ĩa au mi à ní d̃e lán w̃ɛ̃wa,
 gb̃é̃p̃ii ĩɔ̀ d̃ɔ̀ k̃é
 m̃ám̃e má Dii á Suabana,

á Yakɔbu buiɔ Lua gbãade, á Bona ũ.

50

¹ Ma Dii ma m̀è,
 ké a m̀è ma á da yà,
 aà gínzila kú má ni?
 Ma fiade kpele ma á yíawàì?
 Aawo! A duuna yáì ma á yiai,
 á tàaeɔ yáì ma á da yài.
² Ké ma m̀ɔ, bóyáì mi gb̃e eo ni?
 Ké ma lezùázi,
 àkɛa á gb̃e i weao ni?
 Ma ɔ k̀è geseũ a f̃s á b̀ɔo yà?
 Má gb̃a ṽi mà á bo noa?
 Ma ísia l̀èlè, ɔ gugii b̀ò,
 má tò swa g̀ò lán gbáawa.
 A kpɔɔ gàga isai yáì,
 ɔ aa yaik̀è ké í kuo yáì.
³ Mi to gu si gb̃éɔne,
 mi zw̃aa sia da musue.

Dii z̀oblèna l̀è àãde

⁴ Dii Lua ma gba lé mà yádaoné
 mà yá p̀ó ì gb̃é p̀ó bùsaɔ gba s̃o o.
 Iɔ ma vu lá gu lé d̀ɔ,
 ì ma swá nakú,
 ké mà yáma lán yádadana p̀ówa.
⁵ Dii Lua ma swá ẁè,
 mi zazakũo, mi p̀òb̀ɔzãkɛo.
⁶ Ma a kpɛ tò lia gb̃é p̀ó aale ma gb̃éɔne,
 ma a gɛɛ tò d̀ɔa gb̃é p̀ó aale a ká woloɔne.
 Ké aale ma s̃s̃s̃, aale lé'ikákaa,

mi a wé ga ma s̄òo.*

⁷Ma gεε a ḡo kpa ma wéio,
ké Dii Lua lé d̄omalε yái.

A yái ma aε d̄o súsu lán gbεsiwa,
má d̄o ké wí a ma kūo.

⁸Lua ma yānakpamade kuman̄o kái.
Démε a b̄ob̄oman̄o?

Wà aεd̄ok̄ōwa!

Démε ma káalakεna ūi?

Aà s̄o kái!

⁹Dii Lua mé ĩ d̄omalε,

démε a f̄o yādamalai?†

Ampii aa ke yáiyai lán p̄okasawa,

k̄òò mé a ní sóso.

¹⁰A démε Dii v̄ia v̄i

ĩ aà z̄òblena yāmai?

Tó a bε gusiau filia í sai,

aà Dii náaikε,

i s̄okpale a Luazi.

¹¹A ma, á gbé p̄o i téka áziaε

i s̄è té d̄o,

à gε àò bε á tépi vuai

ge s̄e p̄o a tes̄òwà gupuai.

Yá p̄o a b̄o ma ōzĩ à á len kε:

Aò wúlea gu wāwādeu!

51

Dii Sīnadēo suabaa

¹Ma Dii ma m̄e

à ma yāma yázεdeyanāo,

á gbé p̄o ále ma k̄ii wεεlēo!

* **50:6** Maa 14.65 † **50:9** Lom 8.33-34

A wépe gbesi pọ wà á bọ a guuwa,
à gu gbede pọ wà á yúu yáda.

² A làasooke á dezi Ablahaũ yáwa
ní aà na Sala pọ á bui kèò,
asa gọọ pọ ma aà sịsi, a né vıo,
õ ma báaadàaàgu,
má tò à kpàsa kàle.

³ Maa ma Dii, má Siọna nòse níniè,
má wēnakèè a gbooa yá musu.
Má aà gbáaọ lile lán Ede niwa,
aà gugbaigbaio gõ lán ma swaluwa.
Pọna ní yaabo aọ ku a guu,
sáaukpaa ní letēo aọ dọu.

⁴ Ma gbéọ, à laaidọ ma yáwa,
ma kpàsa, à swákpa ma yáí,
asa yázede a bọ ma kíie,
ma ikoyá aọ de buio gupua ũ.

⁵ A gēgēo má tó yá bọ ní gbéọ na,
ma gbé suabaa ye kái.

Má yágōgō buio ne a zéwa,
isiabaadeọ i sọamazi,
an wé dọi mà ní suaba.

⁶ A wése luabe gwa,
í zıle gwa ọ,
asa luabe a gēzea lán súelewa,
dúnia a ke yáiyai lán pọkasawa.
A gbéọ gaga lán kòtēowa,
āma gbé pọ ma ní suabàọ aọ ku gọọpiie,
ma toa yá bọańọ na gbooa ví bauo.

7 A ma yāma yázɛdedōnao,
 á gbé pó á ma yādanɛ kūa á sōuo!
 Asu viakɛ sósōaɛo,
 ásu to gbéō á tobɛɛsia diwáo.

8 Kòòó ní sóso lán pɔkasawa,
 bléó ní ble lán ulawa,
 āma ma toa yá bɔarínɔ na láaa vío,
 gbé pó ma ní suabàpiɔ aao ku gɔɔpiie.

9 Vu iu, vu iu Dii,
 fele ní n gāsa gbāao.
 Vu iu lá ní kè yāadeo gɔɔwa.
 Mmɛ n kwāsa zḡɛzḡɛo lò?
 N dalagɔɔpi zḡ.

10 Mmɛ n gugii bò ísiauò lò?
 Isi zḡó í pi!
 N zebò ísia lutuŭnau
 gbé pó n ní bóɔne aa bùau.

11 Gbé pó Dii ní bóɔ ɛa su Siɔna ní kúkuakɛao.
 Pɔna láasai aɔ kú ní musu,
 pɔna ní yaalɔo a gɛńzi,
 pɔsia ní wɛnao a gɛzɛa.

12 Ma Dii, máme má á nḡɛninina ũ.
 Akɛa ále viakɛ gbɛnazimmikādɔɛ pó a wɛni de
 koaoei?

13 Mapi á Kɛna ma musu kpàle,
 ma dúnia zínapèle,
 ɔ ma yá sàágua?
 Bóyái iɔ ku gili guu lá gu lé dɔ
 gbɛwetāna pó zè ní á midɛao pofɛ yáii?
 Gbɛwetānapi pɔkūma tón lai?

14 Gbé pò an kóò bòò gō ríziáε tia,
aa ga ní gbãauo,
pòblea a késámá lóo.

15 Ma Dii á Lua mi ísia í fεε,
a ikooaò kōfíkε.
Ma tón Dii Zígōde!

16 Ma a yáò sòso má kàé á léu,
ma òkùála ma á d́sa.
Ma musu kpàε, ma dúnia zínápèε,
ō má ò Siònadeòne aa de ma gbéó ũ.

Dii pò weea Siònadeòwa

17 Vu iu, vu iu! Yelusaleũ fεε ze!
N pòkūma toona pò na Dii òzĩ í mĩ,
n aà keεona pò í ní ke tàlaatalaa í lèu ní a gbōo.*

18 Né pò wà ní í n guuò kee i fō zemikùneo,
né pò wà ní gwá n guuò kee i e dò n owao.

19 Músi mèn plaε beeò gèenzi:
Wà n gboo n gō bezia ũ,
mé imina ní fèndao n gbéó dède.

Déme fō óòbnei?
Déme fō n nòse níninei?

20 Yèesai n gbéó nè,
aa káleá n zékpaawu pii.
Aa gō yeelεa lán kpòdo gbòwa.
Dii pòkūma tòmá, n Lua ní wetà.

21 A yáí ma yāma sa wéle wēnade!
I zòlema, i ke v̄εε no.

22 Má Dii n Lua, mi ze ní ma gbéó.
Ma mē má a pòkūma toona bò n òzĩ,

* 51:17 Zia 14.10, 16.19

ńyõ keεona pó ì ní ke tàlaatalaa í mi bau ɓo.
 23 Má kpa n ñadamadeɔwaε.
 Aa òne yãa ñ wúle wà táa'oma,
 õ n ke bùsu ũ,
 aa táa'ò n kpεεa lán tɔɔlewa.

52

1 Vu iu, vu iu Siɔna!
 Gbãa da ula ũ!
 Lua wéle Yelusaleũ,
 ñ n pɔkasa í gbiaɔ da,
 gyafɔɔdeɔ ní gbãlenao gẽ ní guu ɓo.*
 2 Yelusaleũ, bùsu woloma,
 fele zõle n báawa.
 Nenɔn zĩzɔ Siɔna,
 mɔdaona polo n nɔε.

3 Asa ma Dii ma mè:
 Ma á kpámá pã,
 mé má á bo ñasai.
 4 Asa ma Dii Lua ma mè:
 Ma gbéɔ zɔblè Egipi káau,
 a gbεa sa Asilio gbãamòné.

5 ɔ ma mè:
 Ké bee de kpelewa sa ni?
 Asa wà ma gbéɔ sèle pã,
 õ an gbãamɔnedeɔ ɓo tidɔńla,
 aaɓ ma tɔbɛesi gɔɔpii.†

6 A yáí tò má tó ma gbéɔ ma dõ.
 Gɔɔ bee aao dõ ké máme ma dɔaa yápi ò.
 Ao, máme.

* 52:1 Zia 21.2, 27 † 52:5 Lom 2.24

7 Baonakpana gbapεlea gbèsisi musu maa fá!†

Aε aafia kpàwake,
àε baonakpa Siɔnadeɔne.

Aε suabayā'òné,
àε me an Lua mé lé kible.

8 A gudɔanaɔ wiido,
aale kúkuake sãnusãnu,
asa aa wesì Dii εa sua Siɔnale.

9 Yelusaleũ ziadeɔ,
à pūna ní gulakeao sãnusãnu,
asa Dii Yelusaleũ bò,
à a gbéɔ nòse n̄niné.

10 Lua a a gãsa pó a kua adoa gbãa ɔɔ bui píie,
tɔɔleledeɔ e píi lá wá Lua a a gbéɔ suaba.

11 A feε, à feε, à bɔ we,
ásu ɔkã pó gbãεawao.‡
A gbé pó á Dii kpé pɔɔ sea,
à bɔεu, íɔ ku gbãεesai.

12 A bɔε ní leeleoo,
á tá ní bàaleao,
asa Dii Isailiɔ Lua a zemikūé,
i εa à tɛ á kpe.

Dii zòblena lè stiɔde

13 Gwa! Ma zòblena a gwea e,
wa aà káfi, wa aà se lesì,
aɔ fuańla musumusu.

14 Aà oa òɔkpà, a de oa ũ ɔɔ,
aà me lile, a de me ũ ɔɔ,
ɔ aà yápi ðimá.

15 Maa aà yá a εa bɔ bui dasiɔ saε,

† 52:7 Lom 10.15 § 52:11 2Kln 6.17

mé kíáǎ lé a gǎ kpaauǎ aà ae,
asa aa yá pǎ wi oné yāao e,
aa yá pǎ aai ma yāao zé dǎ.*

53

¹ Déme bao pǎ wá mà sii?*

Déme Dii gbāa asiipi dǎi?†

² Aà zǎblena fǎle aà ae lán lí vlāpaawa,
lán lizina pǎ fù tǎle giuu à bǎlbǎwa.

Aà kákaa ge aà zea maa i ka à gbé wé bleo,
aà kefenke i ka wá wéteaazio.

³ Wá sakāaagu wá bǎnebǎè.

Pǎsiadee, a gyāeǎ dǎe dǎ,
a de lán gbé pǎ wa ye wesiowa.

Wa sakāaagu, wi aà yādao.

⁴ Kási wá gyāǎ ǎ a sea,

à wá wāwāǎ dǎ a miwa.‡

ǎ wa aà dǎle gbé pǎ Lua aà gbè ũ,

gbé pǎ Lua ǎkǎmpàè à widàwà ũ.

⁵ Wá aà zǎ wá tàaeǎ yái,

wá aà kè'ia wá yāvāio yái.

Ia pǎ wa dàwàpi wá gbá aafia,

aà flàala iaǎ mé wá gbāgbā.

⁶ Wa sāsā wápii lán sǎowa,§

baade azia zé sè,

ǎ Dii wápii váikea dǎè.

⁷ Wá aà wetà wá widàwà,

ǎ i lewēaao lán sǎ pǎ wǎle gé a kòlokpaiwa,*

* 52:15 Lom 15.21 * 53:1 Lom 10.16 † 53:1 Zāa 12.38

‡ 53:4 Mat 8.17 § 53:6 1Pie 2.24-25 * 53:7 Zia 5.6

a níε kpé lán sã pó wàε a kãkẽεlewa.†

⁸ Wà aà kù ní gbāao,

wà yákpalekèaàno.

Wà aà bò dúniau ma gbéó tàae yáí,

wà aà dè an gbēgo pó lé ní dá ũ.

Gbé pó kú aà gɔɔɔ,

an déme yápi làasookèi? †

⁹ Baa ké i yāpāsikeo,

mé wi ma à εεtò,§

wà aà mia kpàkɔi ní dàakenaɔ,*

ɔ wà aà vī ɔde miao.†

¹⁰ A kà Diigu à aà keŋa aà taasike.†

Lá à azia kè tàae awakpabɔ ũ,

a buike, aà wēni a gbāakū,

Dii pœã i bɔɔleke aà sabai.

¹¹ Aà taasikea gbœa a εa àɔ wēni vī,

i a namable.

Ma zòblen maapi a to yá bɔ ní gbéó na dasi,

ké aa aà dɔ yáí,

asa a ní yāvái di a miwa.

¹² A yáí má aà baa daaa ní gbēzɔɔɔ,

a zī ài kpaale ní gbāadeɔ,

asa à gī a wēnii e à gè gàò,

wà aà gwà doŋ ní dàakenaɔ.§

A gbē dasiɔ duuna sè,*

à kulekè Luaε tàaedeɔne.†

† 53:7 Maa 14.61, 1Pie 2.23 † 53:8 Zin 8.32-33 § 53:9 1Pie

2.22 * 53:9 Luk 23.33 † 53:9 Mat 27.57-60 † 53:10 Zin 2.23

§ 53:12 Luk 22.37 * 53:12 Ebe 9.28 † 53:12 Lom 8.34

ãma má εa n si ma sùuu z̄̄o yáí.

⁸ Ké ma p̄o f̄è, ma b̄o n kpe ḡōpla,
ãma má w̄enad̄̄ne gb̄èke láasai musu.
Ma Dii n Bona máme má ò.

⁹ Lá ma legb̄è N̄̄ee ḡō,
ma mè í a da dúniãa b̄o,†
màa ma legb̄è gb̄ã b̄,
ma mè ma p̄o a f̄enzi mà n lele b̄o.

¹⁰ Baa tó gb̄ès̄is̄o làa mé s̄is̄o gb̄òo,
ma gb̄èkea láa n kíio,
ma bàakuann̄o aafia yá a gbooo.
Ma Dii n w̄enad̄̄nede máme má ò.

¹¹ W̄éle w̄enade p̄o z̄àa'iana í a suumpapa,
mé gb̄èe i n n̄̄se n̄̄nio,
má εa n kále ní tiik̄oazio,
má n ã daale safiwa.

¹² Má n bíi mison̄o ke ní lubiio,
má n bíib̄ōlēo ke ní gb̄ediio,
má n bíīo bo ní gb̄è beedēo.‡

¹³ Ma Dii, má yáda n gb̄é̄̄ne píi,§
n n̄̄ēo aafia āo z̄̄o.

¹⁴ Yázēde a n gba gb̄ãa,
gb̄ãam̄oã gb̄é̄̄ne a z̄à k̄unn̄o.
Nȳ̄o p̄oε v̄ia v̄io,
gili a ḡenguo.

¹⁵ Tó wà l̄ēma, bee i b̄o ma kíio,
gb̄é̄ p̄o l̄ēma a mikpama.

¹⁶ Gwa! Máme ma sia k̄è,
í tévu ní b̄òo,

† 54:9 Daa 9.11 ‡ 54:12 Zia 21.18-21 § 54:13 Zãa 6.45

aà ɔzĩn gõkeboɓpia ũ.
 Máme ma gbẽkaalena kè lo
 aà gbéɔ dede.
 17 Gõkebo pó wa kè n yáí a àikeo.
 Gbé pó b̀̀b̀nno, n yá a z̀̀lewà.
 Ma z̀̀blenaɔ baan we,
 má tó aa zible.
 Ma Dii máme má ò.

55

Dii k̄i wɛɛɛa a gɔɔwa

1 Hee! A gbé pó imi lé á deɔ,
 à mo í k̄i ápii!*

Baa tó á ɔa v̄io, à mo poble.
 A mo v̄eé ní v̄io mi ɔasai, fiabosai.

2 Akɛa ále ɔa de pó pó de ble ũo musui?
 Bóyái ále z̄i ài de pó pólí ní káo yáii?
 A ma yáma sa à pɔmaa ble,
 á pɔ i ke na a nísiwa.

3 A swákpa ma!
 A mo ma k̄i ké à e àò ku.
 Ma bàa aɔ kúánɔ gɔɔpii,
 ma gbẽke seasai pó má kè Davidie yápi.†

4 Gwa! Ma aà díle seelade ũ buiɔne,
 ma aà kè gbéɔ dɔaana ũ, an kía ũ.

5 Nyɔ bui pó ní d̄ɔoɔ sísi,
 bui pó ní d̄ɔopiɔ bàale mo n k̄i
 ma Dii Isailiɔ Lua pó a kua adoa yáí,
 asa ma gawi p̄sima.

* 55:1 Zia 21.6, 22.17 † 55:3 Zin 13.34

6 A Dii k̄ii wεεεε àà eḡō,
 à àà sísi ḡō p̄ó a k̄áián̄o.
 7 V̄aik̄ena a zé tó,
 gb̄ēv̄ai ɔkpa a làasooi.
 Àà zε n̄ Diio, i àà w̄ēnagwa,
 wá Luapi i s̄uuuk̄eaàn̄o maamaa.
 8 Asa ma Dii ma m̄è,
 á làasoo muuaa n̄ ma làasoooo,
 á ȳāk̄ea muuaa n̄ ma ȳāk̄eaoo.
 9 Lá musu n̄ z̄íleo les̄í de n̄ k̄ōo,
 màa ma ȳāk̄ea les̄í de á ȳāk̄eaa,
 màa ma làasoo de á làasooa.
 10 Lá lou n̄ m̄òseo ì b̄o za musu,
 mé ìli ea we t̄ōleninisaio,
 ì to p̄ó b̄olewà à ne'ì,
 ɔ ì buike p̄ot̄ōnaε,
 ì bleke p̄obl̄enaε, †
 11 màa yá p̄ó b̄ò ma léu de.
 A léε p̄ā ma p̄oēã k̄esaio,
 ma yá'o kp̄ás̄āa tá aɔ na.
 12 Asa á b̄ole n̄ p̄ōnao,
 wa d̄oaaé n̄ aafiao,
 gb̄ès̄is̄iɔ n̄ s̄is̄iɔ koo p̄ūna n̄ gulao á aε,
 s̄èali p̄ii a ɔtaale.
 13 P̄ēliɔ b̄ole leaaɔ gb̄eu,
 gb̄éliɔ b̄ole les̄ikaoo gb̄eu.
 Bee aɔ ma t̄ōb̄o
 seela láasai p̄ó a s̄úuli kp̄áleo ũ.

56

Bui p̄ti suabaa

† 55:10 2Kln 9.10

¹ Ma Dii ma m̀̀:

A ze ní yázedeo,

í yáke a zéwa,

asa ma sɔu mà ní á suabaa,

má làa ní á bɔa maa.

² Báaaden gbé pɔ́ lé bee ke

a yápi k̄ua ũ.

Ili kámabogɔɔ pɔ́ má d̄ile gbãleo,

à ɔ̀bòle v̄ai píiu.

³ Buipãle pɔ́ n̄a su o

má we à ḡe ma gbéɔ guuoo.

Gbé pɔ́ a le wia su me

lí giin a ũ.

⁴ Asa ma Dii ma m̀̀:

Tó gbé pɔ́ w̄a ní le w̄iɔ ma kámabogɔɔ yãdà,

tó aa zè ní ma p̄eão,

mé aa ma bàakuar̄iɔ yá k̄ua,

⁵ má ɔgbekené ma kpéu,

an maa aɔ de neḡɔe ní nen̄eɔla,

má ní tó na k̄e a ḡiɔwa,

tópi aɔ láaa v̄io, a ga bauo.

⁶ Buipãle pɔ́ aa n̄a aa z̄ikemeɛ,

aa ye ma t̄oi aa z̄oblem̄eɛ,

aali kámabogɔɔ pɔ́ má d̄ile gbãleo,

aa ma bàakuar̄iɔ yá k̄ua,

⁷ má gériɔ ma s̄is̄i pɔ́ a kua adoa musu,

má tó an pɔ́ ke na ma s̄is̄ikpeu.

Má ní sa pɔ́ aai o ma gbagbak̄iɔ sí

ní sa pɔ́ w̄i a pɔ́ k̄ateu à ték̄u,

asa wa me ma kpéɛ bui píi lousisikpe.*

* 56:7 Mat 21.13

8 Ma Dii Lua pó mi Isaili zìzòò kãaa ma mè
 má ɛa gbéò kãaa káfí gbé pó kàaaò guu.

Lua yákpalekea ní anabi vāiò

9 Sèa nòbòò píi, à mò pòble
 ní lákpe nòbòò píi.

10 Isaili gudōanaòá vīaone píi,
 aa a kee gbáeo,
 gbē lénanaaleaone, aali gbokε dōo,
 aaíò wúlea ní nana'oaò, aa ye ii.

11 Gbē asiadeone, ble lí mómáo,
 dōaana pó yāe dōoone.
 An baade a pōeã zé sè,
 an baade zía mī mēndo ài àle wēele.

12 Aaí okōe: A mò wà vēe wēele,
 wà í gbāa mi wà a de ke.
 Pó pó mò ní gbāo a mó ní ziaò,
 iò de gbā pōe beea maamaa.

57

1 Gbēmaaò lé midε,
 mé a yá lé kàada gbēelao.
 Wà luayāmanaò sèle lé táńò,
 mé gbēe làasoo i kawào.
 Lua lé gbé maapio si músi pó lé mōwa.

2 Zemaasenapio lé gō ní aafiaò,
 aa kámabo ní wúlekiòwa miau.

3 Apio sō, à mò la á màsoken néò!
 Gbāsíde ní káaluao buion á ũ!

4 Dé ále a láanikei?
 Dé ále á lé yàasa elewà
 ále á léna bōèi?
 A tàae néò! A bui mōafilideò!

⁵ A me i lua táai lí gbèncɔ gbáu
ní ligɔn yàasacɔ píi.

I sa'o ní á néɔ swai
ní gbè lookpaaɔ zíeɔ.

⁶ A ze ní swa gbè pólɔpólɔɔ,
ɔme á baa ũ.

Ao, ampɔ a itòlemá,
a ní gbá pówenti.

Lá màae, má gí tɔsiwáe?

⁷ A dɔe ñikekii kèke sìsì lesì musu,
wekii i dede ge sa'ou.

⁸ I á zeeɔ péle kpé kpeleli sae.

A pākpāmazi,

a á zwāa wòlowá,

a dede a da á wúlekii yàasaa.

A ledoukè ní á yenzideɔ,

a wuleñɔ, a ɔlía ní plei.

⁹ A nísi gbèwá,

a fele ní kibegetao,

a tulalelè maamaa.

A a zinaɔ zì bùsu zàzāu,

a ázia bùsa e bedau.

¹⁰ A ázia kpàsa ní tá dasi oao,

i dɔ́ ké a zé kuoo.

A ázia lè ní láo, ɔ́ á yèeɛ i láao.

¹¹ Dé ále bílikewà ále viakèè

ɔ́ a fele ní mɔafilioi?

Ma yá i dɔ́águo,

i ma yāda á sɔuo.

Ké ma nilé à gègè yái

ále viakemeeoa?

¹² Má á yānakpaa áziawa ní á yākeao ekaé á ɔzi,

a káfiakééɔ.

13 Tó a wēna wii lè,
 á ziadṣabo pó á kàaaṣ á bo mè!
 Aa gē ní íanao pii,
 baa lé'iana a ní séle.
 Gbé pó nàmazi mé a b̀usu túbible,
 ṣme a gō ma gb̀esíṣí pó a kua adoa ví.

Lua gbéṣ gbágbāa

14 Dii mè: A zékpa! A zékpa!
 Ali miṣnaṣ bibi!
 A pó pó wa gēnaləwà gága ma gbéṣ zéu!
 15 Asa ma Lua Musude má deńla,
 má kú gṣṣpii mé ma tó kua adoa.
 Ma mè: Ma be ku guleṣí pó a kua adoau,
 má kú lo ní ǹsenie s̀uuudeo.
 Mi s̀uuudeṣ gba wēni dafu,
 mi ǹseniedeṣ gba s̄.
 16 Máṣ yágagańṣ láasaio,
 ma pṣ aṣ paańzi gṣṣpiio.
 Tó màae, ma pṣkeṣ ỳééé a láa,
 an ían wēnide pó b̀ò ma kíi a gēzəa.
 17 An gbēble'ai tàae mé ma pṣ f̀é,
 ṣ ma ní gbé ma ulené ní pṣkp̄neṣ,
 ṣ aa gí b̀ò ma kpe,
 aa ní pṣeā zé s̀é.

18 Baa ké ma ní yākeṣ è màa,
 má ní gbágbā, má ní talakpa,
 má ní s̄ níniné vlévlé.
 19 Má tó ma sáaukpaa aṣ dṣ ṣṣṣnapio léu.
 Ma Dii ma mè má aafia kpá
 gbé pó kú zàṣ ní gbé pó kú káiṣwa,*

* 57:19 Efe 2.17

mí ní gbágbã.

²⁰ Väikenaɔ de lán ísia í pãpãakõwawa.

A í líɔ ku kílikilio,
a ikooaɔ ì fele ní pèleao ní gbãsiɔ.

²¹ Ma Dii ma mènè
väikenaɔ aaɔ aafiao.

58

Leyea stande

¹ Wii lé gbáugbãu,

ńsu ñ nziá kúkũo.

N n lɔɔ fele musu lán kuu'ɔwa.

Ma gbéɔ tãae kpàwakené,

Yakɔbu buipio duunaɔ oné.

² Aaib ma kii weele lá gu lé dɔ,

an mèsá ì wã ma yãkeao dõai

lán bui pɔ ì yãke a zéwa

ìli pãkpa a Lua yãdileaoziowa.

Aaì yágõgõa a zéwa gbëaa,

aaib ye mà sõñzi.

³ ɔ aaì ma la: Bóyãì wa leyèi,

ké níle wá gwao ni?

Bóyãì wa wázia bùsainε,

ké ní wá fãñ vïo ni?

Gwa! A leyegɔɔ i ázia pɔeã ke,

mé i á zikenaɔ wetã píi.

⁴ Gwa! A leyëa ì midε ní lekpaao ní sòleo,

i kɔ gbē ní ɔkũ gbãao.

A fɔ leyë lá ále ke gbãewa

mà á lɔɔ ma musue?

⁵ Lá ma leyë dīlen wee?

Ziabusaa ado yá nεe?

I ke mipɛɛa lán kpootɛwa
ge wúlɛa túfuu ní zwànkasa kákaaáɛáo yá no.
Pó pɔ́ i me leyen wea?
Bee mé i kamagua?

⁶ Leye pɔ́ má d̄ilɛ min keo lò?

A vāikenaɔ gala polo gbéɔwa,
à zuubɔɛ gbéɔne,
à gbé pɔ́ wàɛ ɔtɔ́máɔ gbaɛ,
í gbāamɔa gbéɔne midɛ píi.

⁷ A bleli nɔandɛnaɛ,
à wɛnade besaide dilɛ.
Tó a gbé è be puizi, à pɔ́ nai.

Tó i bàale á medoudeɛo,*

⁸ gu a pué lán íatɛ bilɛawa,
á gɔ́a maa a bɔɛ àanno,
á maakea a zemikūé,
ma gawi íɔ té á kpɛ.

⁹ Tó a lezùmazi sa, má wewá,
tó a wiilèmazi, má oé: Má ké!
Tó a gbāamɔa gbéɔne midɛ á guu

ní ɔtonɔakɔ́wao ní yāpāsi'oaɔ,

¹⁰ tó a nɔandɛna gbà á pɔɛá blɛ,
mé a pɔ́ kpà wɛnadewa à kà,
gu a pué gusiau,
gubeebee a gɔ́é lán fāanɛwa,

¹¹ míɔ dɔaaé gɔɔpii.

Má tó pɔ́ mɔ́wá gu tékūau,
má á wá baasaé,
íɔ de lán swalu m̀sɛdewa,
lán nibɔna pɔ́ a í lí baowa.

¹² A á bezia zi fɛɛɛ,

* 58:7 Mat 25.35

á á wéle pó káleá à gègè vu,
wi méé bíigbooa ní uazíò kèkenao.

¹³ Tó ále gbabò kámabogòòzìò,
mé ále ázia pòeá ke ma gòòpiwao,
tó a mè kámabogòòzì na,
mé a ma gòòpi díle gbia,
tó á díle gbia mé a á bòòle tò,
tó i ázia pòeá keuo,
mé i yáyaaabòleuo,

¹⁴ á pò a kea na,
mí tó àò kible bùsu gulesíòu,
mí tó à á dezi Yakòbu túbible.
Ma Dii ma lé mé ò.

59

Gbèò duuna bòa gupuu

¹ Dii ò i ke geseù à kèsā á suabaaiò.

Aà swá i ke gbāa à gí yāmaiwáo.

² A yāváiò mé á kékòwa ní á Luao,
á duuna mé tò à a wé gòwá,
ō à gí á yāmai.

³ Asa gbēde'au gókpa á òwa,
á tàaeò á òkòò pà.
Ee mé ìò dò á léu,
ìò yákpaanla bòle.

⁴ Gbēe lí wiile yázeoio,
gbēe lí síana'o yákpaleuo.
Aaí ze ní yāpāo, aaíò eeto.
Aaí nòsi yákele ũ,
aaí ne'i gude ũ.

⁵ Aaí mlè gbe pipi,

aaĩ dǎnsaba tá.

Tó gbé ní gbe blè, a gaε,

tó gbé wí sǒ, kyá a bǒ.

⁶ An bapio lí pǒkasa keo,

an ɔzipio lí pǒ nańzio.

An yǎkeaoá gudεε,

aa ɔdidi yǎpásiwa.

⁷ An kèε leεũ ní vǎikeao,

aaĩ yǎesaide de àannǒ.

Gudelaasoo aaĩ ke,

aaĩ ásoo ní músio kpánízi.

⁸ Aa aafia zé dǒ,*

yá dǒde kú ní tufauo.

Aaĩ zé kolekolea da,

gbé pǒ beuo lío aafia dǒo.

⁹ A yái tò yǎεde zǎkūwanǒ,

mé yámaa i wá leo.

Gupua wá wé dǒi,

ǒ gusia wa su è,

gukǎa wá me wǎi,

ǒ gubeebee wá beu.

¹⁰ Wi ɔdǒ gǐi lán vǎaowa,

wi ɔmalεmale lán wεsaideowa,

wi gǎnale fǎanε lán guluuluuiwa.

Wá gbǎa fá,

ní beeo wá de lán geowa.

¹¹ Wi wiile lán wǎiowa,

wi ɔbǒ wǎnannǒ lán felenaowa.

Wá wé ǐ dǒ yǎεdei, wili eo,

wá me wǎ wá wá suaba, a zǎwanǒ.

* **59:8** Lom 3.15-17

12 Asa wá tàaeo k̀̀ne,
wá duuna wá dá yáú.

Wá tàaeo z̀̀léwá,
wá wá yákeao d̄̄ sa.

13 Wa b̄̄ Dii kpe wa m̄̄afilikèè,
wa gi wá Luazi,
yákpaaanla ní k̀̀iwáio ì d̄̄aawèè.
Èè k̀̀ wá s̄̄ guu, àè b̄̄le wá léu.

14 Maa yázeede p̄̄ob̄̄zákè,
maakea z̄̄ea k̄̄aa,
s̄̄iana ḡ̄emb̄̄le ḡ̄aae,
yá d̄̄ode k̀̀a ḡ̄ek̄̄iwa.

15 Siana gb̄̄ezákpà,
w̄̄i òz̄̄ gb̄̄é p̄̄ó k̀̀è v̄̄aiwawa.

Dii wekp̄̄ale gwà, à k̀̀è ìi,
asa yázeede kuo.

16 A è gb̄̄é maae kuo.
Ké yákek̄̄enaè kuo, à d̄̄iwà.
Ɔ à suabaze b̄̄ò ní a ḡ̄osagb̄̄aakeo,
à gb̄̄aa'è a maakeawa.

17 A maakea dà mò ula ũ, †
à suabaa kpà mò f̄̄uà ũ, ‡
à t̄̄osima dà p̄̄okasaò ũ,
à àiap̄̄as̄̄i k̄̄akaala ulada ũ.

18 A f̄̄l̄̄abo gb̄̄éone ní yákeawa,
a p̄̄ok̄̄umab̄̄ob̄̄o a ib̄̄eəwa,
a t̄̄osi a w̄̄èəwa,
ì asea ke ìsiabaadeone a z̄̄éwa.

19 Bè'aedeo v̄̄iake Dii t̄̄é,

† 59:17 Èf̄̄e 6.14 ‡ 59:17 Èf̄̄e 6.17, 1T̄̄es 5.8

gukpɛdeɔ àà gawi da gbia,
asa a mó lán í gufɔ́awa,
lán í pó Dii lé'iana lé ɔzɔ́iwa.

²⁰ Yakɔ́bu buiɔ Bona a mo Siɔna
gbé pó mikè ní duunaɔwaɔ kíi. §
Ma Dii máme má ò.

²¹ Ma Dii ma mè,
ma bàakuańɔ yán ke:
Ma Nisina pó kúwá
ní ma yá pó má dàé á léuo
a bɔ á léuo ge á néo ge á tɔ́unaɔ
za gbã e gɔɔpii.

60

Siɔna gawi zia

¹ Fɛle teke, asa n gupua mò,
Dii gawi p̄sima.

² Gwa! Guluuluu kù dúniaa,
gusia kùle a gbéɔwa.
Mpi sɔ, Dii a bilɛma,
aà gawi i bɔma.

³ Buiɔ mo n gupuau,
kíao sɔ n pípia í gbãai.

⁴ Wɛzu gugwa ñ liai,
aa kãaa píi, aale mó n kíi.
N negɔ́eɔ bò za zàzã, aale su,

wa n nenɔeɔ naaa ní gbàtɛ́eu, wàle suńɔ.

⁵ Tó n bee è, n pɔna a pisi n oawa,
n nòse a yáalo kua nzia dakiwa.
Wa n gba ísia baa àizeeɔ,

wa mɔnɛ ní buiɔ pɔmaao.

⁶ Yiongo waiɔ li n bùsua,
Madiã ní Efa bùsu yiongo né bɔbɔ.

Seba bùsudeɔ mɔ píi
vua ní tulaleti gɪnanaɔ sea,
aale ma yãkeɔ baokpa.

⁷ Wa Kedaa bùsu pɔtuɔɔ kãaanɛ pii,
wa Nebaiɔ sãsaɔ kpama ñ n bɔɔlekeɔ,
wi sa pɔ ì kamagu oð ma gbagbakiwa,
mí a kpé gawide gawi káfìð.

⁸ Bómɛ táa'ò lé su lán louwa,
lán felenguuluɔ sua ní kpéuwa keei?

⁹ Isiabaadeɔ lé kãamazi we,
isia gó'ilenɔ mé zemikũa we.

Aa bò ní n néɔ za zãzã,
aale mó ní ní ánuɔɔ ní ní vuaɔ
ma Dii n Lua tɔbɔi,
asa ma Isailiɔ Lua ma kua adoae,
má gawi pisima.

¹⁰ Buipãleɔ ea n bíiɔ bo,
an kíaɔ zikɛɛ.
Baa ké ma n gbě ní pɔfěo yãa,
má wɛnadɔnɛ ma sùuu yáí sa.

¹¹ N bíibɔleɔ aao wɛae gɔɔpii,
aaliɔ taao fãanɛ ní gwãasinao,
ké buiɔ mɔnɛ ní ní àizɛɔ
ní ní kíaɔ kpán'aekɛa.*

¹² Asa bui ge kpala pɔ i zɔblenɛo a midɛɛ,
wa ní bùsuɔ deɛlɛmpa míɔmíɔ.

* **60:11** Zia 21.25-26

13 Wa mɔnɛ ní Libã bùsu gawio,
 pɛ̀liɔ ní kpɛ̀liɔ ní sɛ̀liɔ píi,
 ké mà e zàbleò ma kúkiwa,
 ma gbadibɔpi iɔ gawi ví.

14 N wetãna néɔ mɔ kúlɛnɛ,†
 gbé́ pɔ aa sakàngupio wúlɛnɛ n gbázi,
 aai onɛ Dii wéle
 Siɔna pɔ Isailio Lua pɔ a kua adoa kàle.

15 Baa ké gbé́ zàngu yãa
 aa pãkpànzi,
 gbɛ̀eli gu baaví n guuo,
 má n ke íandãbɔ láasai ũ,
 gbé́ iɔ pɔnakèò e ní buiwa.

16 Nyɔ buio ví mi,
 an kíaɔ ý kpama,
 níɔ dɔ́ máme máa Dii n Suabana ũ,
 Yakɔbu Lua gbãade n Bona ũ.

17 Má mó ní vuao mɔgotɛ̀ gbɛu,
 ánuusu sɔ́ mɔsi gbɛu.
 Má mó ní mɔgotɛ̀oli gbɛu,
 mɔsi sɔ́ gbɛ gbɛu.

Má aafia dilɛnɛ n laaidɔmade ũ,
 má yázede danɛ n gbãade ũ.

18 Wa yãpãsi súu ma n bùsuu ɔɔ,
 ásoo ní músio a sɔ́ n bùsu zɔ̀leio.
 Wa tókpa n bíie Suaba,
 n ɔ̀leɔ sɔ́ Táasi.

19 Tatɛ̀ ali gupunɛ fãanɛ ɔɔ,
 mɔvua í gbãa a gupunɛ ɔɔ.
 Ma Dii máme máɔ de n gupua ũ gɔɔpii,

† 60:14 Zia 3.9

mapi n Lua, máme máo de n tekea ũ.†

20 N íatē a gē kpéu bauo,
mé n mo a osikεo,
asa máme máo de n gupua láasai ũ,
n oob a mide sa.

21 N gbé̄o aao maa píie,
mé aao búsu ví gɔɔpii.
Aao de lí pɔ má bà vlāpaa ũ,
ma ogbε ũ ma zāblea yái.

22 An gbé̄ pɔ késāarízi
a kɔ à ka gbēon òaa soo,
an gbé̄ pɔ kpεε ní guu,
a gɔ̄ bui zɔ̄ ũ.
Mámema Dii,
má yápi ke a gɔɔwa ní wāao.

61

Dii ɛfaaigɔ

1 Dii Lua Nisina kua,
à ma se mà baonakpa taasideone,*
à ma zí mà pɔsiadeo gba sɔ̄
mà zìzɔ̄ gɔ̄a wé̄e ũ ní dakpɛunao gbaeao kpàwakε,

2 mà Dii gbēkekεnεgɔɔ†
ní wá Lua tɔsimagɔɔo oné,
pɔsiadeo nòse i níni píi.†

3 A ma zí mà fùakpa Siɔna oobnaone túfu gbεu,
mà pɔna nísi dɔɔmá an gbāsikpaa gbεu,
mà táasilea pɔkasa dané an kāgaa gbεu.
Aao maa, wio mené

† 60:19 Zia 21.23, 22.5 * 61:1 Mat 11.5, Luk 7.22 † 61:2 Luk
4.18-19 † 61:2 Mat 5.4

lí pọ́ Dii bà azia tọ́bọ́a yáíọ́.

⁴ Aa bezia sà zizi vu,
aa pọ́ pọ́ wà a deelepà yã̀aọ́ kẹ́kẹ́,
aa ea wé́le pọ́ gò da wáiwai za káaúọ́ kále lọ́.

⁵ Bui zìlọ́ á pọ́ dádáé,
buipáleọ́ á bua ní á vẹ́buọ́ sẹ́waé.

⁶ Apio sọ́, wa meé Dii gbàgbanaọ́,
wa á sísi wá Lua zíkenuọ́.
A buiọ́ àizeble,
á íanadã ní ní pọ́maao.

⁷ Ma gbéọ́ asea e lee pla
wí pọ́ wa dà má gbẹ̀u,
aa pọ́nake ní ní baao
an gẹ́kpanweia gbẹ̀u.
Aa gọ́ bùsu lee pla ví,
pọ́na láasai aọ́ de ní pọ́ ń.

⁸ Asa ma Dii, yázede mé ń kamagu,
má za pọ́siamá ní gbáableamáogu.
Má ní asea kpámá ní náaio,
ma bàa aọ́ kúrínọ́ gọ́pii.

⁹ Waọ́ ní buiọ́ dọ́ dúńiaú,
an néọ́ tọ́bọ́ bui píi kíi,
gbé́ pọ́ ní é píi i dọ́ ké
aa de gbé́ pọ́ ma báaadàńguọ́ ń.

¹⁰ Mi pọ́nake ní Diio maamaa,
ma pọ́ na ma Luawa,
asa à suabaa nàmazi pọ́kasa ń,
à bọ́a maa dàmeé ula ń,
lán nọ́sena pọ́ kákakèwa,

lá àà nɔ pɔ́ a zâblebɔɔ fɪwawa. §
 11 Lá tɔɔlɛ ì to pɔ́ bɔlɛwa,
 mé bua ì to pówɛna fɛlɛ,
 màa Dii Lua a to yázɛde ligua,
 a to wà ma táasilɛ bui píi wáa.

62

Yelusaleũ dafu

1 Siɔna yáí máɔ níleao,
 Yelusaleũ yáí ma lé a gɔ̃ kpaaũao
 e a ge bɔ̀d maa lá gu ì dɔ̀wa,
 e a suabaa ge àɔ pípi lán sɛ̀tɛwa.
 2 Buiɔ n bɔa maa e,
 kíao wesi n gawilɛ nípii.
 Wa tɔ́ dafu pɔ́ a bɔ́ Dii léu kpáne.
 3 Nyɔ̃ɔ de lán tulu gawidewa Dii ɔ̀zi,
 níyɔ̃ɔ de kíafua ũ á Lua ɔ̀lau.
 4 Wa mɛnɛ Bezia bau ɔ̀bɔ,
 wa n bùsu sísi Guwaiwai bau ɔ̀bɔ.
 Waɔ mɛnɛ Mapɔ̀eãwɛlɛ,
 n bùsu sɔ́ Nɔ̀zãe,
 asa Dii pɔ́ aɔ dɔ̀ma,
 mé n bùsu a zãkɛaàɔ.
 5 Lá èwaaso ì wéndia sé,
 màa n Kɛna a n sé.
 Lá nɔ̀sɛna ì pɔ̀nakɛ ní a nɔ̀ɔ,
 màa n Lua a pɔ̀nakɛnɔ̀.

6 Yelusaleũ, ma gudɔ̀anaɔ dile n bíiɔ musu,
 aɔ̀ níleao fáane ní gwãasinao píi.
 A Dii sisinaɔ, ásu kãmaboo,
 7 àɔ zɛaàzi e a ge Yelusaleũ kálɛ,

§ 61:10 Zia 21.2

i aà ke wéle pò dúnia àò aà táasile ũ.

8 Dii ladà ní òleleao,
 a ò ní a gâsa gbãa d̄oao à mè
 á á blewe kpá á ibeewo bau l̄o,
 buipãleò v̄ēē pò a a zíkè mi l̄o.
 9 A kèkenaò ble, aai ma táasile,
 v̄ēk̄o z̄ō z̄ō naò mi ma kpé kpele.

10 A b̄ole! A b̄ole wénkpe!
 A zekēke gb̄é̄onē!
 A kpá! A zeda kpá! A gb̄eò gágau,
 í gud̄k̄ōk̄īi dile buīonē!
 11 Gwa! Dii kp̄awakè e dúnia léwa:
 O Sīonae aà Suabana lé m̄ó.
 Gwa! A a asea k̄ūa
 mé a a z̄ī ài kpán'aekēa.*
 12 Wa mené Lua gb̄é̄o,
 gb̄é̄o pò Dii ní b̄oò.
 Wa menē Wa'ol̄iai, Bezianl̄o.

63

Dii t̄osimaḡo

1 Démē b̄ò Ēd̄oũ b̄usuu, àle m̄ó,
 à b̄ò B̄ozela, aà p̄okasaò t̄à keei?*

Démē lé ḡs̄aḡsa t̄áa'ò ní gb̄ãa z̄ōo,
 a ula gawide daa keei?

Mámē, m̄ále z̄iblea kp̄awakē,
 má gb̄é̄o suabaa gb̄ãa v̄ī.

* 62:11 Isa 40.10, Zia 22.12 * 63:1 Isa 34.5-8

² Bóyâi n ula ní n pɔkasaɔ tà
lân gbé pɔ ɔzò vɛɛfɛkɪiu pówai?

³ Ma ɔzò vɛɛfɛkɪiu mado,
gbɛe kumanɔ, baa do.
Ma ɔzò buiɔwa ní pɔkūmao,
ma kɛsɛ tòmá ma pɔfɛ yáí.
An au fáfá ma pɔkasaɔwa,†
ma ula gbásɪkpà píi.

⁴ Asa má tɔsimagɔ kūa ma sɔu,
ma gbéɔ bogɔ kà.

⁵ Ma gugwàgwa, gbɛe ku à dɔmalɛo,
yá dia ké gbɛe ku à ma gba gbāao.
ɔ ma zɪblè ní mazia gàsa gbāao,
ma pɔkūma mé ma gba gbāa.

⁶ Ma ɔzò buiɔwa ní pɔfɛo,
má tò ma pɔkūma í zòlemá,
ma ní au kòlɛ zɪlɛ.

Dii gbɛke galikea

⁷ Má Dii gbɛke galike ní aà táasileao,
asa à yápii kèwɛe wá gwaa guu,
à yāmaa dasi kè wá Isailiɔne gbɛke guu.

⁸ A mè: Aa de ma gbéɔ ũ,
aa mɔafiliiyā kemɛɛo,
ɔ à gò ní Suabana ũ.

⁹ A dōnɔ ní taasikea guu píi,
aà ae malaika ní suabà,
à ní bó ké a yeńzi à ní wɛnagwà yáí.
A ní sea za yāayāa a ní kūa.

† 63:3 Zia 14.19, 19.13, 15

10 Kási aa b̀̀ aà kpε,
 aa aà Nisína p̀̀ yàè.
 Ǿ à mikpεd̀̀nέ à g̀̀ó ní ibεε ũ,
 à z̀̀kàr̀̀ǹ̀.

11 Ǿ M̀̀oizi g̀̀o yá d̀̀ò aà gb̀̀éog̃u aa m̀̀è:
 Lua p̀̀ó bùa ní a kp̀̀asa d̀̀àd̀̀ānao ísiawa,
 à a Nisína d̀̀àngu ku má ni?

12 A a g̀̀āsa gawide p̀̀òo M̀̀oizi Ǿplai,
 Ǿ à í z̀̀è ní aε,
 ké à t̀̀o b̀̀o e g̀̀o p̃ii yáí.†

13 A g̀̀èr̀̀ǹ̀o í títiu, aai g̃emb̀̀o leo
 lán s̀̀ó p̀̀ó lé bàale guwaiwaiuwa.

14 Ǿ Dii Nisína ní gbá íampak̃i,
 lán zu p̀̀ó wà g̀̀èr̀̀ǹ̀o swad̀̀o owa.
 M̀̀a n d̀̀oanέ,
 ké n e t̀̀o b̀̀o yáí.

Suabaa wii

15 Kua za musu wékpale ñ gwa,
 kua za n guleśi gawide p̀̀ó a kua adoau.
 N p̃ási ní n neg̀̀onkεo t̀̀ón lá?
 N gi w̃ena ní s̀̀osobio keiw̃εε.

16 Baa t̀̀o Ablahaũ wá d̃o,
 m̃me ní wá Mae ũ.
 Baa ké wá yá i d̀̀o Isailiguo,
 Dii, m̃me ní wá Mae ũ,
 n t̀̀ón wá Bona za zi.

17 Dii, b̀̀yáí ní t̀̀ò wa z̃ā n zéwai?
 Akεa n wá swá gb̃āak̀̀ù,
 Ǿ wá n ṽia ṽio ni?
 Ea su wápi n z̀̀òblena owa,

† 63:12 B̃oα 14.21

gbé pò ní sè buiòn wá ũ.

¹⁸ Wá gō būsū pò ní kpàwá vī gōoplá,
ō wá ibeεεò mò òzò n kpéwa.

¹⁹ Wá de lán gbé pò ní iko vīmáówa à gègè,
lán gbé pò n tó kúmáówa.

Kai! Tó n musu wè n pila,
gbèsisíò lualua n ae.

64

¹ Nyō de lán té pò kù yàa giiwa
a tò ípiwa,
n ibeεεò i n tó dō,
buiò i gilike n ae.

² Asa ké n pila yāa,
n dabudabu pò wá a fān vīo kè,
gbèsisíò lualua n ae.

³ Dii pò ì yāke gbé pò an wé dōaàziòne,
mé ì ke n bàasio, wi e yāa gueio.
Gbēe swá i mao, gbēe i wesieo.*

⁴ Ni ze ní gbé pò n yáli sāaàguoo,
gbé pò ì yāke a zéwa ní pōnao.
Ama ké wa duunakè, n fēwázi,
wá kuò à gègè, kpelewa wá bōui?

⁵ Wápii, wa gō gbálea,
wá maakeao píi de lán bōbwa.
Wápii wále i'ò lán lí láwa,
wá yāvāikea a gēwanò zéa lán íanawa.

⁶ Gbēe lé n sisi lóo,
gbēe i fēle lé zezenzi lóo,
asa n n wé gawēe,

* 64:3 1Kln 2.9

n wá kpá wá yāvwāɔla.

⁷ Kási míme ní wá Mae ũ Dii,
gín wá ũ, wá bonan n ũ,
n ɔgben wá ũ wápii.

⁸ Dii, n pɔ su pawázi à gēagēo,
wá yāvwāɔ su àɔ dɔngu gɔɔpiio.
Wá wegwa, n gbéɔn wá ũ wápii.

⁹ N wéleɔ gò gbáa ũ,
baa Siɔna gò gbáa ũ,
Yelusaleũ gò guwaiwai ũ.

¹⁰ N kpé gawide pɔ a kua adoa
pɔ wá deziɔ n táasilèu tekù,
pɔ pɔ wá pɔ dɔwàɔ òkpà pii.

¹¹ Nyɔɔ yá beeɔ gwa, ní gí yāe keia?
Nyɔɔ nile kpé, ní ɔtɔɔlewá à gēagēa?

65

Yákpalekea ní Isailio

¹ Ma sɔu mà mà wemá,
ɔ gbēe i ma gbɛao,
má kè wà ma e,
ɔ gbēe i ma kíi wɛleɔ.
Má ò bui pɔ lé ma sisioɔne:
Má ké! Má ké!

² Ma ɔ Ìb dɔa bui swágbāadeɔzi,
kási aa be zé vāi guu tea níziá pɔeã.*

³ Bui pɔ Ìb ma léwe gɔɔpiin ní ũ,
aaɔ sa'o swaluu,
aaɔ tulaletikatea tâasɔu.

* 65:2 Lom 10.20-21

i blekale t́aa ṕo i ḿo ń minaoe,
 i i gb́aa yaale t́ole t́aa ṕo i ń baa kṕaḿawa.
 12 Ḿa á baa kṕaẃa f́enda ũ,
 í kúle wà á dede,
 asa ma lezù, i weao,
 ma yá'ò, i swáseio,
 a yá ṕo má yeio kè,
 a ze ń yá ṕo i kamaguoo.

13 A yáí tò ma Dii Zígõde ma m̀e
 ma z̀bblenaõ p̀oble, ǹõana i á de.
 Ma z̀bblenaõ imi, imi i á de.
 Ma z̀bblenaõ p̀onake, wí i á kú.
 14 Ma z̀bblenaõ gulake ń ǹõenaõ,
 ápiõ s̃õ á wiile ń yá'õmao,
 í búbuape ń p̀õsiao.
 15 A t́o a g̃õ gb́é ṕo má s̀eõne gb́ékabõ ũ.
 Ma Dii Lua má á dede,
 āma má t́o dafu kṕa ma z̀bblenaõne.
 16 Gb́é ṕo lé sa'olekené b̀supiu
 a ke ń Lua síande t́o.
 Gb́é ṕo lé lada b̀supiu,
 a da ń Lua síande t́o.
 Asa taasi ṕo aa kè yáa a śángu,
 i s̃ale ma wéu.

Musu dafu ń źile dafuo

17 Ḿale muşu dafu ń źile dafuo ke.†
 Yáziõ dõ gb́éõgu bo,
 a g̃e ń làasoo guuo.
 18 A p̀onake,

† 65:17 Isa 66.22, 2Pie 3.13, Zia 21.1

àò yááb pò pò mále kewa gòpii,
asa mále Yelusaleũ ke wà yáabu,
aà gbéé i pónakeu.

¹⁹ Má yááb Yelusaleũwa,
ma pò a ke ma gbééwa na.

Wa òòb ní búbuapeao súu ma a guu bau bo. §

²⁰ Wa ne'iulitēn kpée bau bo.

Mae zōe a ga we a gò lesaio.

Tó gbé kà wè basò mé à gà,
wa me èwaasoe.

Tó gbé i ka wè basòò, mé à gà,
wa me Lua lekèèè.

²¹ Aa kpedòdò, aaiò kuu,
aa vēliò pépe, aaiò a be ble.

²² Aa kpedòdò buipáleoneo,
aali pépe, dāò a be bleo,

asa ma gbéé wēni ke lán líwa,
gbéé pò ma ní sépiò ní zì ài ble.

²³ Aa isima ga kpa pāo,
aa ne'i à èè ní tó weo,
asa aao de gbéé pò ma báaadànguò ũ,
ampio ní ní néò sānu.

²⁴ E aao gé lezui, má wemá,
e aao yā'o aao gé láai, má swásei.

²⁵ Awalewana ní sāo a sē ble sānu,
nòomusu a taaable lán zuwa,
mléò pòblea aò de bùsu ũ.

Aa pòe ke'ia ge aa pòe òòkpa ma gbèsisì pò a kua
adoa musuo.*

Ma Dii máme má ò.

66

Dii bui p̄i k̄āaa

¹ Ma Dii ma m̄e:

Musu mé ma kpalabaa ũ,*

t̄ōle mé ma gbadib̄o ũ.†

Kpé p̄o á ye d̄om̄ee bee ku máe?

Ma z̄olek̄i bee k̄a kpelewai?

² Ma ō mé p̄o beēo k̄è p̄i,

õ aa kuo lò?‡

Ma Dii m̄ám̄e má ò.

Gb̄é p̄o má aà w̄egwan ke:

Gb̄é p̄o az̄ia bùsa mé a n̄òse doũ,

mé a ma ȳá v̄ia v̄i.

³ W̄i sa'oa ní zuo, õ w̄i gb̄ēde l̄o,

w̄i sa'oa ní s̄ao, õ w̄i gb̄ē waa f̄i,

w̄i m̄o ma gba p̄ów̄enti, õ w̄i s̄awa au t̄óle,

w̄i tulaletikam̄ee téa, õ w̄i k̄úle táae.

Aa z̄è ní r̄íz̄ia p̄oēão,

an p̄o ìo na ní ȳāb̄ēpīowa.

⁴ Mapi s̄o ma z̄eò

mà ȳá gea ní kp̄eo sua ní aeo kené,

má m̄óm̄á ní ȳá p̄o aa a v̄ia v̄io,

asa ma lez̄ù, gb̄ēe i weao,

ma ȳá'ò, aai sw̄ás̄eio.

Aa ȳá p̄o má yeio k̄è,

aa z̄è ní ȳá p̄o i kamaguoo.

⁵ A gb̄é p̄o á ma v̄ia v̄io à ma ȳāma.

A gb̄é p̄o aa zaágu,

* **66:1** Mat 5.34, 23.22 † **66:1** Mat 5.35 ‡ **66:2** Zin 7.49-50

aaí á bɔ adoa ma yáio m̀è:
 Dii tɔbɔ, wí á pɔna e m̀è!
 Wí a rí kú nípii.

⁶ Wéle síú ma dɔ!
 Ma kpé k̄fi ma dɔ!
 Mále fiabo ma ibeene a lé gbeu.

⁷ E aà gé nɔwāwākei à p̄la,
 e aà ǹse à gé swaa k̄iwa,
 à ne'í ḡe ũ.Š

⁸ Déme yá bee taa mà yāai?
 Déme wesiè màai?
 Wa bùsu i gɔɔ doa?
 Wa buike kándo ḡɔɔa?
 Kási ké nɔwāwā m̀è Siɔnawa,
 à néo b̀bɔ ḡɔɔ.

⁹ Ma Dii ma m̀è
 má tó ne'igɔɔ ká, né gí bɔ péleia?
 Mapi á Lua ma m̀è
 má tó pilagɔɔ ká, mí sakpe tataa?

¹⁰ A pɔnake Yelusaleū yá musu,
 à yáalwà, á gbé pó á yeaàziɔ.
 A pɔnakeò, á gbé pó ále ɔɔbèɔ.

¹¹ Asa á aà ý mi à ká, á ǹse i níni,
 á aà í mi, á pɔ i ke aà àizee z̄ɔwa na.

¹² Asa ma Dii ma m̀è
 má aafia pisiwà lán swawa,
 má buiɔ àizee naaaè lán swa paawa,
 i ý kpáwá, i á kue, i á kpá a gbáa.

¹³ Lá da ì a né ǹse níni,

gɔɔpii. ²³ Ma Dii ma m̀è m̀o ní m̀o, kámabogɔɔzi ní kámabogɔɔzi, bui píi aliɔ m̀o kúlei ma aε. ²⁴ Tó aa b̀ò ẃénkpε, aa gb́é p̀ó b̀ò ma kpεo gεo gwagwa. An k̀òbiiɔ láao, an té a gao,† mé bui píi aɔ ye ní gíyáio.

† **66:24** Maa 9.48

Bibeli Luayátaalá
The Holy Bible in the Boko language spoken in Benin
and Nigeria

copyright © 2010 SIM International

Language: Boko

Translation by: SIM International

Boko Bibeli Luayátaala

This translation, published by the SIM au Benin, was published in 2010.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact the SIM at ECWA/SIM H.Q., P.M.B. 2009, Jos, Plateau State, NIGERIA.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-09-25

[clix](#)

ffb0f4b3-18b7-564f-bd5d-307e9e532fb9